

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Omnium habere memoriam, et in nullo
 peccatis peccare, divinitatis potius
 quam mortalitatis. Imp. Jus. I. in Conf. ff.
 Liberos suos, minus cognoscat.

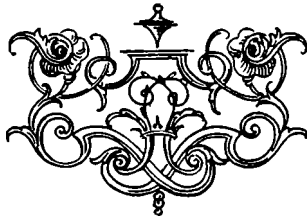

Singulari moram integritate, eruditionis
 excellentiâ præstantissi-
 mo Viri, Dno Mattia Johan-
 nis, amico suo singulari, hoc ja-
 cunda recordationis et benivo-
 lentia signam Witebergæ ab-
 eis reliquit et Appntis. Ho.
 1608.
 Candidus Plinius
 Saxar. 88. II. ff.

Inskription fra 1608 af Professor Claus Plum,
 til hvis indledende Ord denne Dag-
 bogs Forfatter ganske
 slutter sig.

HARALD PLUM

DAGBOGSBLADE

3. BIND

1916 – 1920

KØBENHAVN · MCMXXIX

J. JØRGENSEN & CO. IVAR JANTZEN

FORORD

Som Indledning til tredje Bind af mine „Dagbogsblade“ ønsker jeg at bemærke følgende.

Medens første Bind af denne Erindringsrække blev trykt som Manuskript og uddelt indenfor en snæver Kreds, lod jeg det efterfølgende andet Bind blive forelagt Offentligheden ved Udgivelse. Aarsagen var, at der heri — ved Siden af de Afsnit, der var af personlig Karakter — fandtes, om end kun i lejlighedsvis Notater, en Redegørelse for „The United Export Co.“s Tilblivelse og Opvækst. Selv om de Notater, der vedrørte dette Emne, ifølge deres Oprindelse var kortfattede, meddelte de dog væsentlige Træk ikke blot af nævnte Firmas Historie, men ogsaa af de Forudsætninger, ud fra hvilke Det Transatlantiske Kompagni blev til. Og Spørgsmaalet om dette Selskabs Basis og Struktur optog meget levende vide Kredse af Befolkningen baade før, under og efter de store Processer vedrørende Landmandsbanken og Kompagniet, der forefaldt i Aarene 1922—23. Da der som Følge deraf paa flere Punkter opstod Sagnannelser omkring dette store Foretagende og dets Tilblivelse, syntes Dagbogsbladene egnet til at kaste Lys over Tingene og skille sandt fra usandt. Dette berøres her, fordi det nævnte Binds Fremkomst fra enkelte Sider blev opfattet under en urigtig Synsvinkel.

Tredje Del af Dagbogsbladene, som hermed foreligger, udsendes derimod ikke til Offentligheden, da Afsnit deraf, i endnu højere Grad end Tilfældet var med anden Del, strejfer ind paa privat Omraade. For mit eget Vedkommende vejer dette Hensyn nu ganske vist ikke videre, idet mit Liv og

Levned i Forvejen ved de daværende i sin Tid af Forvirring overvældede Statsmyndigheders og, for et enkelt Afsnits Vedkommende, Kommunistpartiets Initiativ, dels gennem Retsforhandlinger, dels gennem Flyveblade er blevet til den Grad belyst for Offentligheden, at jeg tør mene overhovedet ikke at besidde noget Privatliv fra hin Periode. Det er derfor ikke Hensynet til mig personlig, men alene til andre, hvis Forhold berøres i Bogen, der holder „Dagbogsblade III“ tilbage fra Offentliggørelse.

Da Stoffet er af et betydeligt Omfang, har de Notater, der skildrer den endelige Afslutning, ved hvilken T. K. sammen med Tusinder af Exportfirmaer i alle Lande tilintetgjordes af Verdenskrisen — for T. K.s Vedkommende ved særlig Komplikation med de russiske Forhold — ikke kunnet finde Plads i det foreliggende Bind. Først i de følgende Afsnit vil T. K.s usædvanlige Skæbne i hin Katastrofernes Epoke komme til Omtale.

Ved Udgangen af nærværende Bind er Stillingen, som Læseren vil se, endnu den, at en Løsning af det russiske Problem synes umiddelbart forestaaende. Saafremt en saadan var blevet gennemført, vilde Vejen fremad utvivlsomt trods den store Krises Hændelser have ligget aaben for T. K.

Mine Dagbogsnotater er — som jeg tidligere har berørt — nedskrevet i Tidens Løb uden Tanke paa Offentliggørelse. Som Følge deraf vil man i det nærværende Bind kunne finde en Del Gentagelser, navnlig en Række næsten enslydende Udtryk for min Uro og Ængstelse ved Begivenhederne i Europa efter Versaillesfredens Afslutning. Jeg har ikke villet ændre noget ved dette, men lader Dagbogen tale for sig selv.

Saaledes som der i den staar skrevet, saaledes prøvede, overvejede, dømte og handlede jeg i hin Tid, da alt dette foregik.

HARALD PLUM

6. *Marts 1919*. I Aften begynder jeg paa et nyt Bind af min saakaldte Dagbog, der i Tidens Løb delvis har forvandlet sig til en Memoirebog. Da jeg indledede det sidste Bind, betegnede jeg det som et Kuriosum, at jeg dermed tillige indledede The United Export Co.s Historie. Det kan betegnes som et nyt Kuriosum, naar mit ny Bind nu netop skal begynde med mit tredie danske Hovedfirmas Historie, nemlig Omtalen af Det Transatlantiske Kompagni, som allerede, skønt The United Export Co. har vokset sig stærkt og stort, helt har overskygget dette mit gamle Foretagende.

Foranledning til Det Transatlantiske Kompagnis Oprettelse var den Decentralisation af vore Forretninger, som jeg besluttede definitivt i 1915, og for hvis Aarsager jeg sidste Gang i Korthed gjorde Rede.

En saadan Decentralisation maatte, hvis den ikke skulde føre til en Splittelse, – og dette var mindst af alt min Hensigt, – nødvendiggøre et endog meget kraftigt Centralfirma.

Dette Centralfirmas Opgave vilde det være ikke selv at drive Forretninger af nogen Art, men som Interessent at deltage med Kapital i og yde Kredit til de forskellige Handelsfirmaer, for hvilke der skulde findes et Hovedsæde i hvert af de Lande,

hvori den samlede Ring af Firmaer kunde ønske og finansielt og merkantilt mægtede at gøre internationale Forretninger paa lokal Basis.

Jeg vilde med andre Ord paa Grundlag af The United Export Co.s Foretagender i de forskellige Lande oprette selvstændige Firmaer under Aktieselskabs-Form, hvilke Firmaer skulde samarbejde gennem et Centralfirma, hvis Magt overfor de enkelte Firmaer bestod dels i de med disse Firmaer afsluttede Kontrakter, dels i dets Overtagelse af en væsentlig Del af Kapitalen i de forskellige Firmaer.

At finde et passende Navn til dette Centralfirma var slet ikke saa let. Jeg overvejede forskellige Muligheder, men blev til sidst staaende ved Navnet: *Det Transatlantiske Kompagni*.

Da jeg forelagde Etatsraad *Gluckstadt* Planen til Selskabet, følte denne sig, uagtet Ideen om en saadan Organisation var fuldstændig ny, straks meget tiltalt deraf, men hævdede, at det var nødvendigt, at der, før Etableringen af et saadant Kompagni fandt Sted, paa Forhaand eksisterede en Del Firmaer, i hvilke det straks ved sin Stiftelse overtog Interesserne. Det var derfor nødvendigt at lade The United Export Co. begynde med at decentralisere sig og afsætte saadanne særskilte Selskaber, der senere helt eller delvist kunde overtages af Det Transatlantiske Kompagni. Der forefandtes af saadanne Firmaer dengang allerede eet, nemlig *Russisk Handelskompagni*, der var etableret saa tidligt som i 1915. Til at afstaa Interessen i dette Firma til Det Transatlantiske Kompagni kunde jeg dog som Direktør i The United Export Co. ikke gaa med.

Som tidligere omtalt, var imidlertid i Begyndelsen af Aaret 1916, nemlig den 5. Februar, *The Continental & Oversea Trading Co.*,

Paris, bleven etableret; og da Planen først var godkendt af Glückstadt, satte jeg fuld Kraft ind paa den planlagte Omdannelse af en Del af vore andre udenlandske Foretagender. Resultatet var, at vi i Løbet af 1916 ordnede definitivt Etableringen eller Om-

Varer kommer til vort Selskab i Soerabaya.

dannelsen af følgende udenlandske Firmaer: *The Continental Trading Co.*, Stockholm, med en Kapital af 500.000 Kr. (nu 1 Million); *Dansk Italiensk Export Co.*, Genua, med en Kapital paa 500.000 Kr. (nu 1 Million), ved hvilket Firmas Etablering specielt den herværende italienske Gesandt Grev Carrobbio var virksom, idet vi dengang ikke havde mange Forretninger i Italien og derfor næppe ellers havde taget dette Land med blandt de første, selv om vort Firma dér nu er blevet et af de

betydeligste indenfor Kredsen. *Van Siclen & Co.*, New York, med en Kapital paa 100.000 Kr. (nu *Bech, Van Siclen & Co.* med en Kapital paa 3 Millioner Kr.); *Gransøe & Co.*, Porto Alegre, med en Kapital paa 250.000 Kr.; *The Union Trading Co.*, Buenos Aires, med en Kapital paa 500.000 Kr. (nu 1 Million Kr.); og *Vils, Johnson & Co.*, Rio de Janeiro, med en Kapital paa 500.000 Kr. Vi omorganiserede endvidere – som tidligere omtalt – *Schlodt-mann & Co.* (nu *A. Boye & Co.*), Sao Paulo, til et Aktieselskab paa 1.500.000 Kr. Yderligere traf vi med det af British Bank of Northern Commerce stiftede, i London hjemmehørende Selskab *The Alliance Trading Co.* Aftale om dets Tilknytning til de øvrige Firmaer, og Kapitalen blev udvidet til 100.000 £. Endelig traf vi Aftale med det gamle Firma *Theodor Lund & Petersen* om dets Omdannelse til Aktieselskab, saaledes at der af dets Filial i Omsk med øvrige 14 Filialer i Sibirien oprettedes et særligt Firma, *Russisk Asiatisk Kompagni*, der blev knyttet til vore Firmaer, specielt *Russisk Handelskompagni*.

Foruden disse Firmaer etablerede jeg under et Ophold i Norge det norske Selskab *The Alliance Export & Import Co.*, Kristiania og Bergen, hvilket Firma overtog Firmaet *Bergens Oversøiske Kompagni* og Papirexportforretningerne for det store norske Papirfirma *Union Co.* Cheferne for de nævnte to Firmaer blev Direktører i dette nye Kompagni. Det viste sig dog forholdsvis hurtigt, at det væsentligste, som de to norske Direktører kunde blive enige om i Selskabet, var at fortryde Kompagniskabet med os, idet den norske Presse offentliggjorde forbitrede Artikler om, at nu bragtes norsk Handel ind under dansk Administration osv. Skønt Millionærer og fuldstændig uafhængige Folk følte de to Nordmænd sig paa det pinligste

berørt af dette og specielt af de Angreb, som de blev udsat for af deres underordnede Chefer i Kristiania og Bergen. Der var derfor intet andet at gøre, end efter godt og vel et Aars Forløb at hæve Overenskomsten, og vi kunde da trække os ud af Foretagendet med et forholdsvis smukt Udbytte. Dette Selskab kostede mig dog megen Tid og Arbejde, og Teksten under et Billede,

Baronesse Imhoff's Billede.

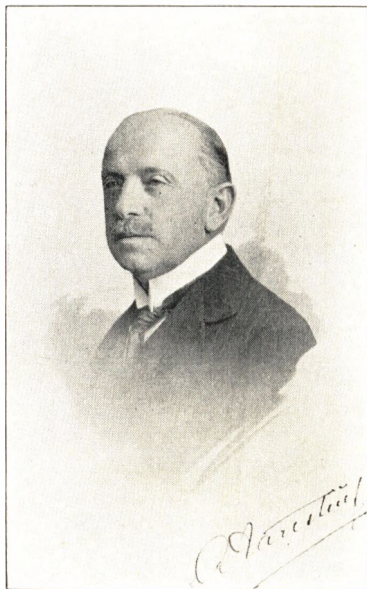
der hænger her paa Væggen, af den østrigske Baroness Imhoff, erindrer mig om, at Forhandlingerne i Norge endog kostede mig den lille Ferie, som jeg i Somren 1916 havde tænkt at holde om Bord paa „Ejgin II“. Vel er Billedet en smuk, men ikke nogen meget direkte eller meget norsk Erindring.

Et Vederlag maa jeg imidlertid søge deri, at *Alliance Export & Import Co.* i Kristiania og Bergen stadig trives vel og har udvidet sin Kapital til flere Millioner Kr.; Nordmændene har altsaa faaet Glæde af vort fælles Arbejde.

Disse forskellige Selskaber forudsatte, som allerede nævnt, Tilvejebringelsen af det planlagte Centralfirma, Det Transatlantiske Kompagni, og Oprettelsen af denne Basis for hele Systemet fandt da Sted den 7. September 1916. Formand for Bestyrelsen blev efter eget Ønske Etatsraad *E. Glückstadt*, og yderligere blev Banken i Bestyrelsen repræsenteret af Kaptajn *O. Aarestrup*, hvis Forretning i Paris var blevet standset af Krigen, hvorefter han paa hint Tidspunkt var blevet udnævnt til Chef for Statens Kulimport. Direktør *Eskil Yding* blev Selskabets Di-

rektør. Selv indtraadte jeg i Bestyrelsen og blev Formand i *Delegationen*, der oprindeligt bestod af Herrerne *Collstrop*, *Reinhard* og *Aarestrup*, medens den senere, da Aarestrup og jeg gik over i Direktionen, suppleredes med *O. Ringberg*, som da ogsaa overtog mit Formandsskab deri.

Kapitalen blev ansat til 4 Millioner Kr. og er senere udvidet til 10 Millioner Kr. Udbydelsen af nævnte 4 Millioner Kr. blev en saadan Succes, at Folk begyndte at tage Opstilling udenfor Tegningsstedet længe før det blev lyst for at komme mellem de første til Tegningen. Emissionen blev overtegnet et saadant Utal Gange, at en Opgørelse af Reduceringen var omtrent umulig. I Løbet af faa Dage noteredes Aktierne paa Børsen i ca. 200.

Direktør Aarestrup.

I hine Dage var mit Venteværelse mere end nogen Sinde belejret af Personer, der vilde gøre selv det flygtigste Bekendtskab gældende. Her mødte Herrer og Damer af alle Aldre, af alle Stillinger, og af alle Samfundslag. Det var overvældende, og jeg maatte overfor dem alle nøjes med at bruge den almindelige Vending, at jeg skulde „søge at skaffe“ nogle af de Aktier, der ønskedes. Det gav jo ikke meget Haab, og stor blev derfor Glæden hos mange, da jeg fordelte en betydelig Post af de Aktier, som jeg havde tegnet paa Forhaand for at faa Selskabet etableret og paa et Tidspunkt, da ingen tænkte sig Muligheden

6. Marts 1919

af en saadan Succes for en Emission. Denne Glæde forhøjedes betydeligt, da man opdagede, at Aktierne i det korte Tidsrum, fra Anmodningen stilledes til Svaret modtoges, var steget til den dobbelte Kurs, saa at en Aktiekøber, der for Eksempel fik over-

Et af vore Kontorer i Batavia.

ladt 5000 Kr., øjeblikkelig kunde indkassere en Gevinst paa ca. 5000 Kr. For mange af disse Aktionærer var den indvundne Avance en Rigdom, som de ikke havde drømt om at opnaa.

Selve Emissionens Tekst gav absolut ikke Grundlag for Børsens Værdsættelse af disse nye Aktier i et nyt Selskab. Af positivt stod der i den egentlig kun, „at Selskabet ikke vilde drive Forretning“; og det var dog en ret negativ Oplysning. Grunden kan næppe heller have været, at der i nogle Blade ved en Tryk-

fejll kom til at staa, ikke at Selskabet vilde „*faa* Andel i de Selskabers Overskud, hvori det var interesseret“, men at det vilde „*flaa* Andel“, – skønt dette unægteligt kunde tyde paa en brutal Vilje til at skaffe Indtægter. Grunden til vor Succes var, dels det eventyrlige Skær som hvilede over Emissionen af Selskabet med de anselige Navne bag, dels det man kaldte „Pengenes Bolignød“, der stadig var voksende, idet Emissionernes Antal dengang endnu var forholdsvis ringe, og megen Kapital blev ledig, fordi Tilførslerne udefra stadig indskrænkedes. De høje Kurser paa vort Kompagnis Aktier hvilede dengang ikke paa noget reelt Grundlag udover en smuk og opmuntrende Tillid til Bestyrelsens Navne. Desmere har det glædet mig, at Selskabet nu, efter at det har vist, hvad det betyder, og to Gange har aflagt Regnskab, holder sin Kurs, sommetider lidt over, somme-tider lidt under 200, men altid fast der omkring, og det skønt Forholdene nu har forandret sig til det modsatte: Pengenes Bolignød er ophørt, og mangt og meget af Børsens Aktiemasse staar i Øjeblikket sikkert i lavere Kurs end de reelle Værdier vilde betinge.

Selv om ogsaa Det Transatlantiske Kompagni etableredes under en saa glimrende Tilslutning og omskinnedes af en saadan Glans af Guld, som Tilfældet var, maa jeg sige, at dette ikke paavirkede dets Stifter, idet han lod Selskabet installere i et Par smaa Værelser i Ny Toldbodgade 31-35, hvor det førte en uhyre spartansk Tilværelse, til det fuldt ud havde godtgjort sin Eksistensberettigelse, og jeg i Slutningen af 1917 – paa The Crown-Butter Export Co.s Tiaars Fødselsdag den 17. December – købte Kong Georgs Palæ til Hovedsæde for Kompagniet og de dermed associerede Selskaber.

I det hele taget var Aaret 1916 udelukkende Arbejde, Arbejde og Arbejde. Det vilde ogsaa være uforstaaeligt, hvorledes jeg ellers skulde have overkommet at varetage alle de Hverv, som Etableringen og Organisationen af disse nye og ældre Foretagender medførte under de overordentlige og bevægede Tider, der af Verdenskrigen skabtes for vore Selskaber paa alle Omraader ligesom overhovedet for hele Landets Stilling, ogsaa i Forhold, om hvilke man ikke før denne Krig havde tænkt det muligt, at de kunde paavirkes deraf.

19. Marts 1919. Jeg bemærkede sidste Gang, at Aaret 1916 udelukkende var Arbejde og atter Arbejde. Dog blev der ogsaa en lille Smule Tid tilovers for nogen Selskabelighed, væsentlig dog kun den Bridgeaften, som Grevinde Frijs, Frederik Frijs og jeg havde engang om Ugen i de Vintermaaneder, som de tilbragte herinde.

Derimod skaffede jeg mig i Sommeren 1916 nogen Fritid til at dyrke Sejlsport. Jeg havde om Foraaret købt en russisk Baad paa 28 Tons, altsaa nøjagtig samme Størrelse som vor tidligere Baad „Willemoës“, men anderledes indrettet. Denne Baad gav jeg Navnet „Ejgin II“, og den har været mig og de talrige Gæster, som jeg har haft om Bord, til megen Glæde og Vederkvælgelse siden da. Paa Væggen her i Værelset hænger saaledes et smukt Fotografi af Prins Viggo med Tak for Dagene om Bord.

I Begyndelsen af Vinteren havde jeg givet en mindre Souper for Prins Erik i Anledning af, at han og Jonas, Erik Plums yngre Broder, skulde rejse sammen til Amerika; Prins Viggo var ogsaa med. Dette gav Anledning til, at denne sidste blev Gæst her i Huset og ligeledes deltog i nogle Sejladser, paa hvilke han hørte

til de baade fornøjelige og søstærke Gæster. Desværre har ikke alle mine Gæster om Bord paa „Ejgin II“ i 1916 betænkt mig med deres Billeder, det kunde have været ganske morsomt at eje dem. Men en Del Fotografier findes der dog, tagne af Gæsterne om Bord; og ved deres Hjælp kaldes Erindringen om hin Sommers forfriskende og fornøjelige Sejldage tilbage i Tanken.

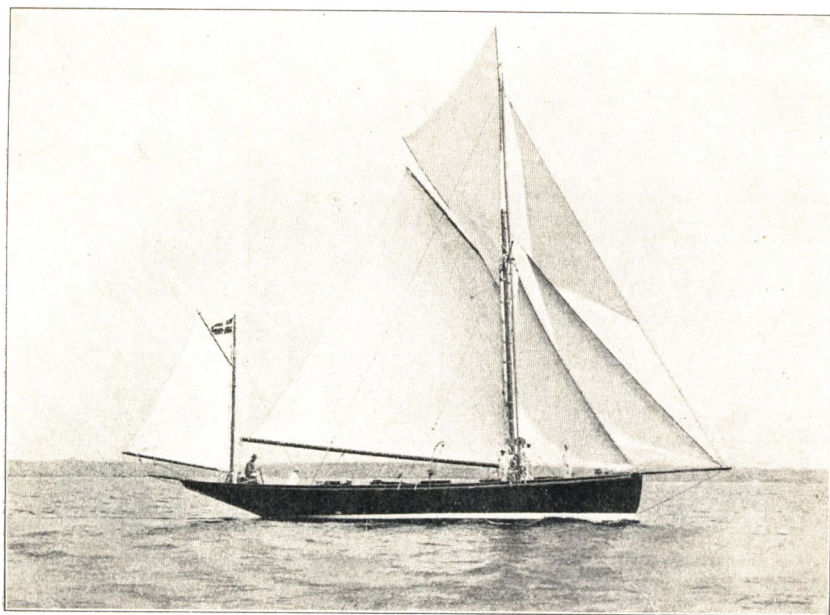
Fotografier af selve Sejladserne har jeg derimod desværre ikke, bortset fra nogle Kapsejlsbilleder, de vilde ellers, i hvert Fald lettere end en Beretning, der nedskrives Aar efter, kunne meddele et Genskær af de lyse og lette Stemninger og af al den Friskhed og Glæde over Havet i Blæstvejro og Stille, som beherskede os alle, og som for mit Vedkommende i høj Grad bidrog til, at jeg kunde holde mine Kræfter i Beredskab for Aarets omfattende Arbejde.

Krigen prægede dog ogsaa disse fredelige Sejladser. Kun ved Marineministeriets særlige Velvilje kunde jeg løbe ud fra og ind

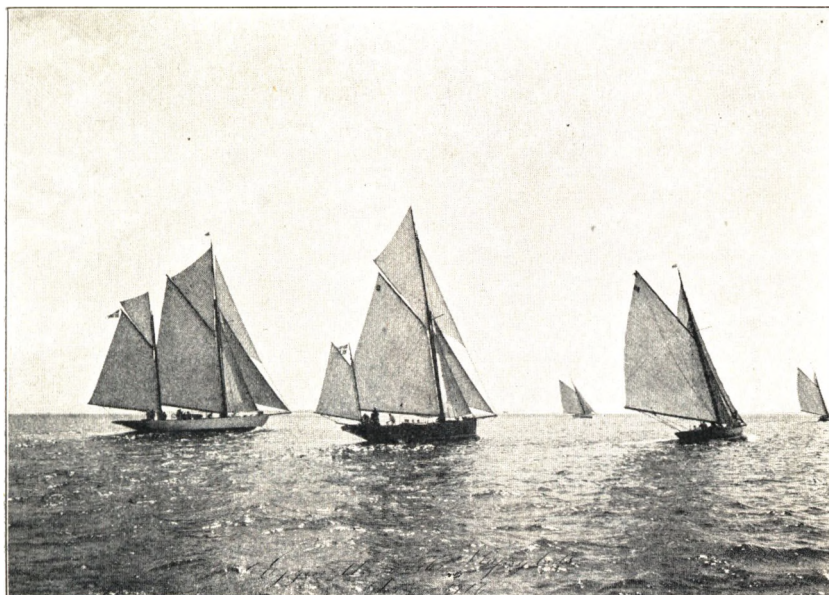

*Med Tak for de dejlige Dage paa Ejgin
i Sommer.*

1. i 1916.

Egin II.

Egin II under Kapsejls.

I Forgrunden Rita med Kongen som Chef.

I Baggrunden Joyette med Carl P. Petersen som Chef.

Dagbogsblade

Over Lollandshavet med Frederik Frijs.

Hanne.

Niels ved Rattet.

Sommersejlad-Fotografier

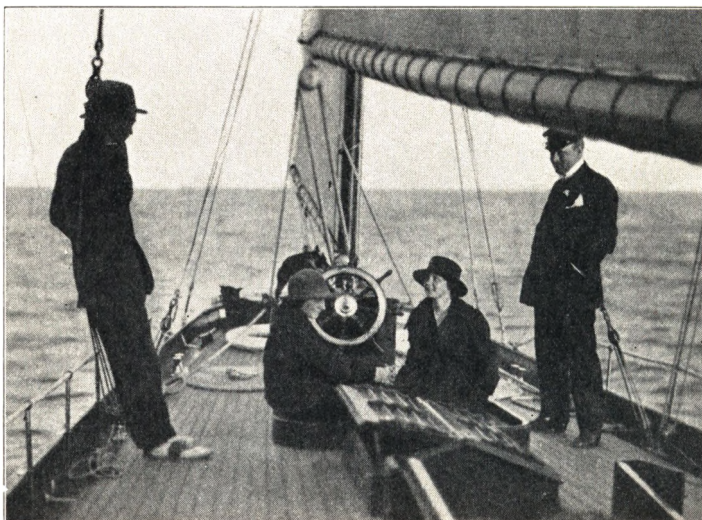
Tage og Jonas Plum, Prins Viggo og Attaché Assersson.
Parat til Landgang efter et stormfuldt Kattegats-Trip.

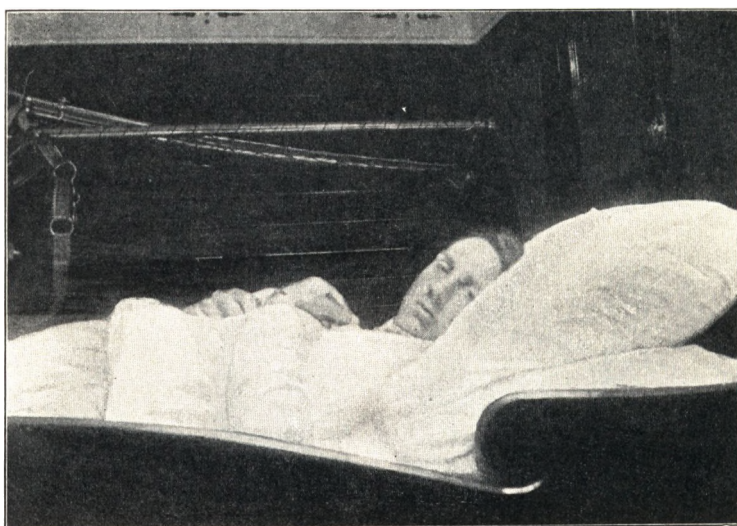
Bankdirektør Bretteville-Plum glæder sig over at sejle, naar Havet er stille.
I Baggrunden Mogens Frijs og Ane Bretteville-Plum.

Baronesse Imhoff, Grev Julius Wedell og Grevinde Frijs glæder sig over at være slupne levende gennem de tyske Mine-felter i Øresund.

Direktør Yding med Svigerinde Frøken Drechsel og Frue
som Gæster om Bord.

Prins Viggo finder Hvile i Køjen.

19. Marts 1919

til Skovshoved om Aftenen, hvor ellers al Sejlads var forbudt efter Solnedgang. Og kom man ud paa Havet, vidste man aldrig, naar man traf en drivende Mine eller overraskedes af en Undervandsbaad, der pludselig dukkede op af Dybet.

Ejgin I paa Sejlads efter Ejgin II.

Havde jeg en engelsk eller tysk Gæst om Bord, lød tit det ængstelige Spørgsmaal, om vi nu ogsaa holdt os inde paa det danske Søterritorium, at ikke den tilsyneladende fredelige Sejlads for deres Vedkommende skulde ende i en af de frygtede fjendtlige Fangelejre.

Endnu i Sommeren 1916 beholdt jeg ved Siden af „Ejgin II“ min lille „Ejgin I“, hvormed jeg i de foregaaende Somre havde vundet saa mange Kapsejladser. Men om Efteraaret overdrog jeg den til Erik Plum; endnu lyser dens hvide Sejl og smukke

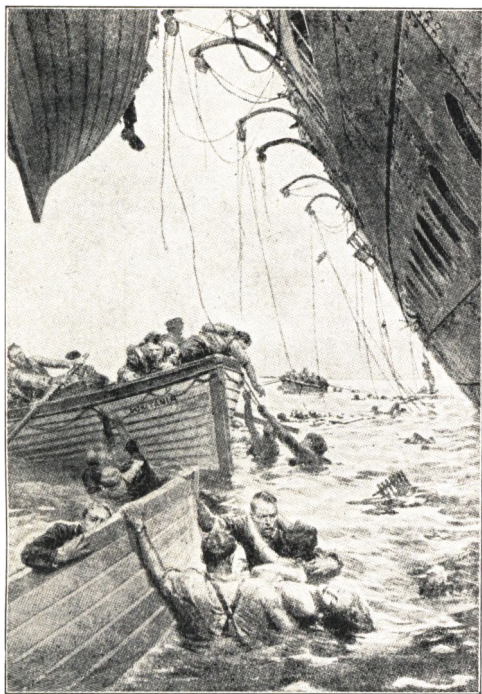
Rigning over Øresund, naar Sommerens Dage er inde, og Erik eller Inger sidder ved Roret.

Fra Sejlsporten om Sommeren hentede jeg i hine Aar Kræfter til mit Arbejde og om Vinteren gennem Tennissporten. To Gange om Ugen fra 9 til 11 om Aftenen dyrkede jeg, og dyrker den Dag i Dag, denne Idræt. Jeg har nogle særdeles øvede Spillere paa mine Hold; og naar jeg stadig er i Besiddelse af min fulde Arbejdsevne, da tror jeg, at det i første Række skyldes Udøvelsen af den ædle Tennis-Sport. Hvo der skal arbejde meget, gæk hen og gør ligesaa.

20. *Marts 1919.* Aar 1916 gled umærkeligt over i 1917. Verdenskrigen, som vi allerede begynder halvt at glemme for Verdensrevolutionen, under hvilken vi nu lever, og hvis Begivenheder maaske skal overgaa Verdenskrigens i Dimensioner, gik sin Gang paa en Maade, der bevirkede, at man efterhaanden var nær ved at tabe Spændingen ved, ja Følelsen for de Begivenheder, der indtraf. Til daglig drejede Meddelelserne sig kun om, at en Skyttegrav var tabt af den ene til den anden Part, at saa og saa mange var tagne til Fange, at et Fremstød var begyndt, eller at et Fremstød var slaaet tilbage under de uendelige Skyttegravskampe. Meldtes der endelig engang om store Begivenheder, Landsdeles Erobring, Hære paa Flugt og alt saadant, da vidste man af sørgelig Erfaring, at selv dette ikke betød nogen Afslutning; det var i det højeste Indledningen til Opnaaelse af et Resultat, der kunde komme til at faa Betydning. For os udenforstaaende Tilskuere var det blevet klart, at Krigens Udfald ikke vilde blive afgjort ved Sejrenes Antal eller Størrelse, men udelukkende ved, hvem der kunde holde længst ud; og da maatte enhver uhildet Bedømmer slutte, at det vilde blive Ententen,

der vandt; den raadede over alle Havene og havde de ubegrænsede Reserver.

Imidlertid bragtes ikke ret langt ind i 1917 et nyt Moment ind i Krigen, der ikke alene skærpede den og drev den op i større

Lusitanias Torpedering.¹

Vildskabendføremeddens Ødelæggelser og Masse-drab, men som tillige gjorde Situationen mere betænkelig og farlig end nogensinde for de smaa neutrale Lande i Europa og ikke mindst for Danmark.

Dette nye Moment var Tysklands Indledning af den saakaldte uindskrænkede Undervandsbaadskrig. Tyskerne kundgjorde, indenfor de saakaldte Spærrezoner at ville sænke alle Skibe, som deres Undervandsbaade kunde

ramme med deres Torpedeer, ligegyldigt om disse Skibe var neutrale eller ikke, og ligegyldigt om deres Ladninger var det eller

¹ Lusitania, en af de store amerikanske Passagerdampere, blev torpederet i Nærheden af England i 1915. En Mængde af Passagererne, deriblandt mange kendte Amerikanere, omkom, og en stærk Forbitrelse over Udaaden bredte sig over Verden. Amerikas Noter til Tyskland i den Anledning gjorde det ved deres skarpe Form vitterligt for alle, at en saakaldt „uindskrænket Undervandsbaadskrig“ maatte medføre, at Amerika indtraadte i Krigen paa de Allieredes Side. Desuagtet fremkom altsaa Tysklands Erklæring af denne i Begyndelsen af 1917.

ikke. Spærrezone blev naturligvis først og fremmest deklareret omkring England; hvilket altsaa vilde sige, at al vor Trafik paa dette Land enten maatte standse, eller at vore Skibe efterhaanden, eet efter eet, vilde blive torpederede.

Det var for os næsten umuligt straks at kunne tro paa, at en saa barbarisk Fremgangsmaade skulde kunne blive til andet og mere end en Erklæring paa Papiret. Men der gik ikke mange Dage efter Erklæringens Udstedelse, før man fik Vished for, at Truslen vilde blive realiseret til sine yderste Konsekvenser. Thi ikke alene blev Skibene torpederede og det oftest uden Varsel; men endog de Redningsbaade, som det lykkedes for dem at sætte i Vandet, overøstes med Granater.

Følgen var naturligvis, at alle Dampere foreløbig blev liggende, hvor de var; og da Dampskibsruterne var vor eneste Forbindelse med Udlandet, undtagen med Tyskland, saa vi os paa denne Maade isolerede fra Landene hinsides Havet. En voldsom Panik udbrød paa Børsen, og selv mine Selskabers Aktier, der dog ikke havde med Dampskibe at gøre, dalede ned under Halvdelen af de Kurser, hvori de tidligere havde staaet.

Ganske vist havde Iværksættelsen af den uindskrænkede Undervandsbaadskrig for længst været bebudet fra Tysklands Side; men Amerika havde udtalt sig saa eftertrykkeligt derimod, at Centralmagterne maatte gøre sikker Regning paa at faa Krig ogsaa med De forenede Stater, hvis de skred til Udførelse af Truslen. Faa havde tænkt sig Muligheden af, at Tyskland vilde vove at drive ogsaa Amerika ind i sine Fjenders Tal.

Imidlertid havde de Ledende i Tyskland sikkert allerede paa dette Tidspunkt indset, at alle deres store Sejre til Lands ikke var

tilstrækkelige for dem til at vinde Krigen. Admiral *v. Tirpitz*, der dengang var almægtig for den tyske Marines Vedkommende, satte sin Sagkundskab i Pant paa, at han i Løbet af et halvt Aar ved Hjælp af sine Undervandsbaade skulde kunne udsulte England og bringe det til Fred. *Erich Ludendorff*, Feltmarskal

Kejser Wilhelm i Samtale med
Admiralerne *v. Tirpitz* og
v. Holtzendorff.

Hindenburgs Generalstabschef og Tysklands virkelige Diktator, troede ham paa disse hans Forsikringer om den ufejlbarlige Virkning af hint moderne Søkrigsvaaben, naar det blev tilstrækkelig hensynsløst anvendt. Den svage og vankelmødige Rigskansler, *Bethmann v. Hollweg*, havde ikke, hverken dengang eller senere, tilstrækkelig Viljekraft til at træde op mod Ludendorff. Og Kejseren havde under Trykket af de voldsomme Begivenheder ganske

mistet Evnen til at vurdere Spillets vanvittige Hasard; han maatte og vilde sejre, ligegyldigt hvad der ofredes; langt svagere Mænd end Ludendorff og *v. Tirpitz* kunde derfor paa dette Tidspunkt have faaet ham til at tro, at det umulige var muligt, at det infame var ret og rigtigt.

Følgen af den uindskrænkede Undervandskrigs Indledning blev, som man maatte vente, Amerikas umiddelbart paafølgende Indtrædelse i de krigsførende Staters Række paa Ententens Side; og dermed var samtlige Verdens Stormagter draget ind i Krigen. Den neutrale Del af Kloden betød intet, og næsten alle de tilbageværende Stater, der ikke som Skandinavien, Holland og

Schweiz grænsede op til Tyskland, blev nu efterhaanden under Amerikas og de allierede Landes Tryk Deltagere i Krigen. Selv Kina, der ellers aldrig indlader sig paa Krigsførelse udenfor sine egne Grænses, maatte erklære sig for værende i Krig med Centralmagterne.

Medens alle disse Lande, lige fra den diminutive Negerrepublik Liberia til det vidtstrakte Brasilien, ikke direkte betød noget for Krigenes Udfald, selv om deres Konfiskationer af al tysk Ejendom i Virkeligheden maatte synes at besegle Tysklands endelige økonomiske Ruin, bragte Fristaternes Indtrædelse i Konflikten derimod den endelige og afgørende Vending. Aldeles uforberedt

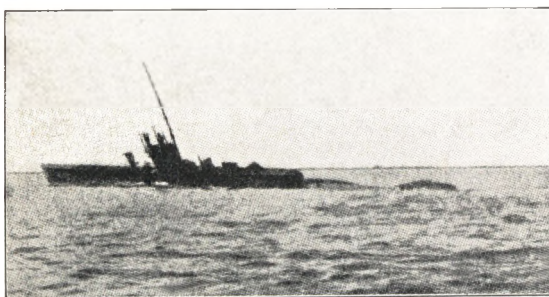
som det var paa at føre Verdenskrig, maatte U. S. A. imidlertid have et Aar til at foretage sin Opmarche, og først i 1918 kunde det paa Tysklands Vestfront i Nordfrankrig, grundigt og absolut, i Samarbejde med Frankrig og England og under Marechal Fochs glimrende Overledelse, gennemføre Tilintetgørelsen af den tyske Krigsmaskine.

Bragte Proklamationen af den uindskrænkede Undervandskrig Danmark i en fortvivlet Situation, saa blev Stillingen gjort endnu vanskeligere ved Amerikas Indtrædelse i de krigsførende

Amerikansk Infanteri angriber under
Kampraabet Lusitania.

Landes Række, idet derved ethvert Værn for de neutrale Landes Rettigheder praktisk talt bortfaldt. Fristaterne optraadte voldsommere og mere haardhændet i Forholdet overfor de neutrale Stater, end Ententen nogensinde havde gjort. Og de viste sig endnu mere uforstaaende end denne overfor Danmarks prekære geografiske og politiske Stilling under Verdenskrigen, der nu fraadede og rasede i fuld Udfoldelse, saa den ofte satte Skum-

Engelsk Undervandsbaad E. 13 sønderskudt ved Saltholm.¹

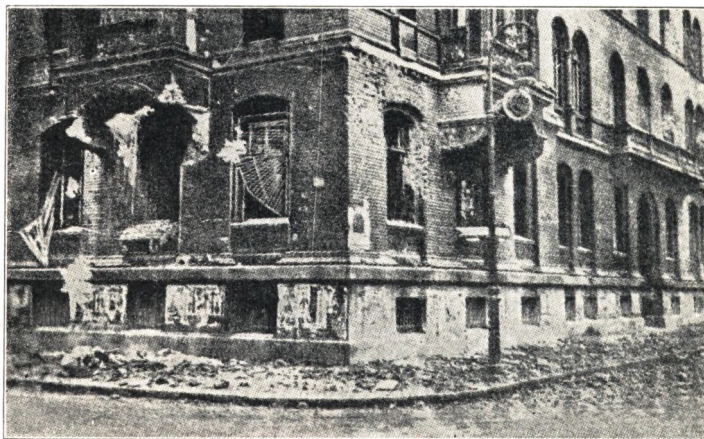
met ind over vore Grænser, i Form af Flygtninge fra sønderskudte Krigs- og Fragtskibe, der gik under ved vore Kyster, og af Desertører eller flygtende Krigsfanger, der søgte ind over Grænsen mod

Syd eller i aabne Baade og paa Planker lod sig drive over Søen, eller kom dumpende ned fra Luften med vildfarende eller flygtende Flyvemaskiner.

30. Marts 1919. Sidste Gang skrev jeg, at vi nu var inde i Verdensrevolutionen. Det er paa en Maade baade urigtigt og rigtigt. Urigtigt, fordi det er flere Maaneder siden, at Revolutionens røde Fane forgæves blev hejst her i Landet, ligesom ogsaa i Tyskland Spartakisterne er blevet overvundne med Kanoner og Maskingeværer, saa at der altsaa i Øjeblikket ikke er

¹ Den engelske Undervandsbaad flygtede ind paa dansk Søterritorium ved Saltholm, men de tyske Torpedobaade fortsatte Beskydningen og dræbte en Del af Mandskabet, indtil de danske Torpedobaade lagde sig i Kampstilling mellem de fjendtlige Baade. Vraget blev senere bjerget, og Ankeret af E. 13 findes nu paa Thorø.

Revolution hverken her eller i vort Grænseland. Men rigtigt alligevel, fordi man lidt længere Syd paa, i Ungarn, har indført Proletariatets Diktatur under de samme Former, som man forlængst har bragt til Anvendelse i Rusland, og i nøje Forbindelse og Alliance med den russiske røde Terror. Overhovedet hersker

Politipræsidiat i Berlin efter Gadekampene.

der i alle Lande et ubeskriveligt Røre i Underklasserne, som føler sig fristet til at gaa over til den af Verdenskrigen skabte Bevægelse, hvis Program er Udryddelsen af den Kultur, paa hvilken Menneskeheden hidtil har levet.

Endnu sidder jeg her om Aftenen i det lille Kabinet mellem de gamle Møbler og ser paa det lyse Barneportræt af Karen Johanne, som hænger over Skrivebordet midt mellem de mørke, gamle Malerier; og jeg kører hver Morgen i den lille elektriske Bil over Gaden til Palæet for at tilbringe Dagen der med at administrere Foretagender, der rækker Verden om. Men inden en Maaned er Verden maaske omspændt af en rygende Revolu-

tionsbrand, der vil afsvide, maaske tilintetgøre, hvad der er bygget op med saa megen Møje og bragt frelst gennem Verdenskrigen. Hvis det skulde gaa saaledes, vil jeg imidlertid ikke være den eneste, hvem Ulykken rammer; jeg vil kun være en af de

Karen Johanne.
Efter Maleri af G. Börjeson.

Tusinder, Hundredetusinder, hvis Ejendom og Velfærd tilintetgøres under Proletariatets meningsløse Fremstorm.

Allerede har vi vort Land overfyldt med russiske Flygtninge; adskillige af dem var tidligere mellem de højeststillede i det mægtige Czar-Rige, nu er de forarmede og hjælpeløse; og dog føler de sig lykkelige, fordi de er blandt de faa, der ikke er blevet myrdede under Forhaanelser eller er døde af Sult og Elendighed mellem alskens smudsigt Pak.

Ogsaa fra Ungarn kommer her Familier, der for kort Tid siden hørte til Verdens rigeste og levede i god Forstaaelse med Bønderne paa deres vidtstrakte Godser, men som nu, med Nød og næppe frelst fra Døden, maa være taknemmelige, naar de kan faa blot det allermest nødvendige. De holder sig oppe alene ved Haabet om, at der dog igen skal komme lysere Tider.

Om faa Dage har vi maaske Tyskere flygtende hertil paa samme Maade.

Allerede nu vilde vort lille Land være fuldstændig over-

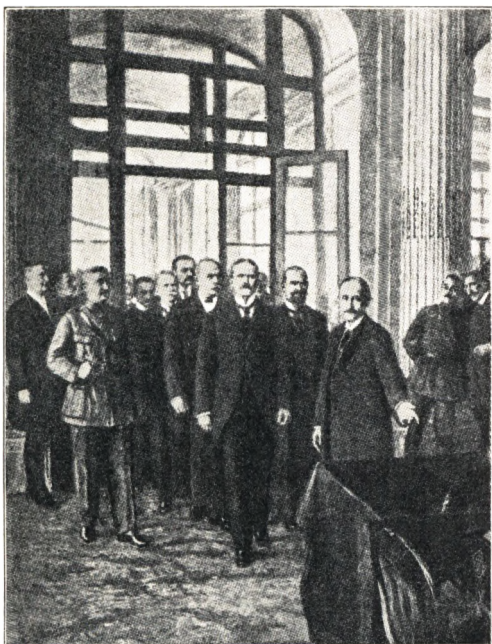
svømmet af Flygtninge og Emigranter fra de hærgede eller truede Lande, hvis ikke Grænsespærringen var staa stærk, at kun dansk Afstamning eller de allerbedste Forbindelser med Formaaende kan skaffe Passet, der skal forevises ved Grænsen, viseret. Det hænder dog, at Flygtninge uden videre bliver landsatte fra et engelsk Krigsskib, der af Naade og Barmhjertighed har taget dem om Bord, efter at de, jagede af Mordere, var naaet igennem til en Havn, hvor den engelske Orlogsmand netop laa paa Reden; eller at de ad andre uudforskellige Veje bjerger sig hertil. At drive disse Ulykkelige bort herfra igen vilde være at vise en rent umenneskelig Optræden.

Selv her i dette lille Kabinet er russiske Flygtninge dukket op – bl. a. Czarens sidste Fløjadjutant, russisk Greve, Besidder af mægtige Godser og af Ejendomme i Petrograd, der vurderedes i Millioner. Han og andre har siddet her i Timevis og fortalt Moder deres Livs Tragedie – og hvad Hjælp af Betydning kan man bringe dem, hvor gerne man end vil.

8. April 1919. Verdensrevolutionen? Ja, nu i Dag meddelte Telegrafan, at Proletariatets Diktatur er indført i det sydlige Tyskland. Og hvad i Morgen? Og i Overmorgen?

I forrige Uge bad jeg Ingeniør Abrahamson tage ned til Berlin og se paa Forholdene; det var jo let for ham paa engelsk Røde Kors' Vegne at gøre sig et Ærinde derned. Han fandt blandt andet Lejlighed til en lang Samtale med Udenrigsministeren, Grev Brockdorff-Rantzau, den tidligere tyske Gesandt i København. Ministeren fremførte adskillige Udtalelser, som denne lille Bog ikke faar Lov at komme ind paa. Men først og fremmest pointerede han, at Tyskland nu stod overfor Valget mellem at gaa med eller mod Bolchevismen; og Valget vilde og maatte,

hvis Ententen ikke hurtigt bestemte sig til at antage en *Wilson-Fred*, som det kaldes, og skaffe Levnedsmidler til Tyskland, blive Bolchevisme. Abrahamson spurgte Hr. Brockdorff-Rantzau, om

Grev Brockdorff-Rantzau i Spidsen for den tyske Fredsdelegation føres ind i Trianon Slot ved Versailles.

han kunde spille Poker, og tilføjede, da denne bekræftede det, at saa vilde han ogsaa vide, at der var noget derhed *at bluffe*.

„Jeg bluffer aldrig og mindst nu,“ svarede Ministeren.

Bluffmager – det samme Navn gav de kloge Herrer, der sidder nede i Paris og pranger om Verdensfreden, Ungarns Ministerpræsident, Grev Karolyi, da han erklærede, at han maatte have Fred og Brød for at modstaa Bolchevismen.

Og dog lammedes Sindene over hele den civiliserede Verden, da man modtog Meddelelsen om den højtidelige Gestus, hvorved Karolyi, efter at det sidste Haab om Hjælp var bristet, overgav det rige Ungarn i Proletariatets Vold.

Paa Onsdag, altsaa om tre Dage, – saaledes erklærer de store Herrer nede i Paris – vil Udkastet til Verdensfreden foreligge færdigt. Men mon det bliver færdigt? Mon Tyskland ikke inden den Tid bryder helt sammen, saa der ikke mere er nogen

at slutte Fred med? Og hvilket Udkast bliver det? Mon ikke af den Art, at Tyskland med Rette vil foretrække et foreløbigt Verdensanarki, frem for at skulle underskrive en saadan Fred som den, der bryggessammen af den 77-aarige Clémeuceau, den stærkeste Mand i Fredsraadet?

Der hører gode Nerver til at gennemleve saadanne Tider. Mod Dage som disse var Verdenskrigens værste Stunder den rene Børneleg.

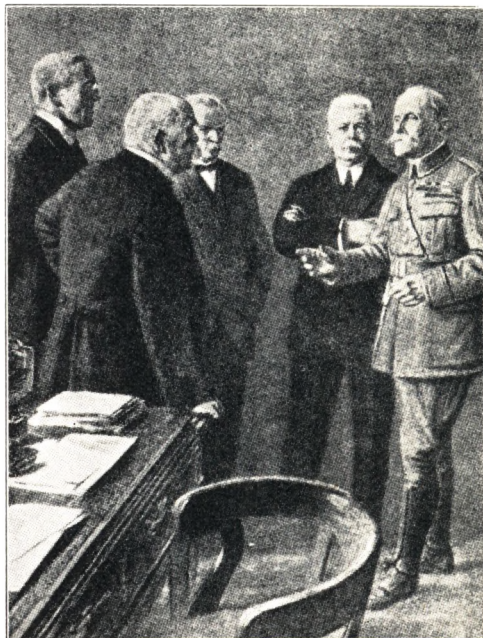
Alle de, der i Øjeblikket betyder noget under disse uhørte Tilstande, nødsages til at spille en Verdens-

Poker, hvor Indsatsen ikke alene er alt, hvad hver af os ejer og har, Liv og Gods, og de Tusinders

Velfærd, der er direkte afhængige af de enkelte, men tillige samtlige de Menneskemassers Velfærd, der udgør den Verden, som staar udenfor Barbariet.

Og spille skal vi, hvad enten vi vil eller ej.

9. April 1919. I Dag kom Generalkonsul Haxthausen hjem efter et Tomaneders Ophold ved Fredskonferencen i Paris. I en hel Time dels fortalte, dels læste han op af sin Dagbog; det var om Formiddagen i den lille Frokoststue i Palæets Have-

De store Herrer i Paris.
Wilson, Clemenceau, Lloyd George,
Orlando, Foch.

hus, hvor den første Foraarssol faldt ind gennem de smaa Ruder og legede i Sølvtojlet paa det dækkede Bord. Jeg maatte afbryde Foredraget for at begive mig over til andre allerede berammede Møder, men nu i Aften, medens jeg sad alene derovre i Palæet, sønderrev jeg det Forslag, som for to Maaneder siden udarbejdedes til Forelæggelse for de store Herrer dernede i Paris. Thi hvad nytter det vel, at Frankrigs sejrige Marechal, den forgudede Foch, Kejserrigerne Tysklands og Østrig-Ungarns Besejrer, har tiltraadt det, at ogsaa alle andre – kun ikke Amerika – synes enige om, at ad dets Veje maa der vandres! Naar Verdensbegivenhederne udvikler sig med en saa rivende Hast, som Tilfældet er, maa det staa klart for enhver, at hvad der blev skrevet dengang, nu er haabløst fortidigt.

I Eftermiddag var der Opringning fra den engelske Legation, der til Brug for sin Regering ønskede udførlig Redegørelse angaaende den russiske Liga; og i Aften var der Telegram fra London, der sluttede saaledes: „*Public opinion here turning more and more our way.*“ Men usalig er den Vane, som er blevet Englands: den at nøle saa længe, til det bliver for sent.

12. April 1919. Jeg har i de sidste Dagbogstilførsler fortabt mig i Nutiden, nemlig i Verdensrevolutionens vekslende Faser. Heri er intet underligt. Det væsentlige Indhold af Dagens Morgenblade er en Serie internationale Forbryder- og Røverromaner, og Begivenhederne er saa voldsomme, at de korte Telegrammer om Enkeltepisoder næsten gør mest Indtryk. Hvad jeg fra i Morges husker bedst, er saaledes en telegrafisk Beretning om, hvorledes Invaliderne i Sachsen under Anførsel af Kommunerne har stormet Krigsministeriet, slæbt Krigsministeren, Neuring, ud af Bygningen og kastet ham, en forhenværende

Arbejder og som Politiker Socialdemokrat, ud i Elben. Han viste sig at kunne svømme, og derfor skød de paa ham, til de fik Livet af ham. Herregud, hvad er det for en elendig lille Detaille midt i det hele. Men alligevel hvor betegnende, at saadant nu er en dagligdags Begivenhed, noget der foregaar i vort sydlige Naboland, i en stor By som Dresden, midt paa Dagen mellem moderne Mennesker, der tidligere levede i Orden, Fred og Arbejde. Samfundet er forvandlet til Kaos, alt Nyttigt lægges øde, kun Selvtægt og Elendighed flourer.

Her i Landet har vi det endnu fredeligt, men hvor længe? Kan noget standse den russiske Udvikling, der truer os alle?

15. April 1919. Min sædvanlige sidste Aftenlæsning, Assens Amts Dagblad, der stadig kommer til Huse med Minder fra Fyen om gamle Dage, har jeg lige lagt til Side. Bladet oplyste i en længere Artikel, at det nu skulde være fuldt dokumenteret, at den nye Revolution vilde bryde ud her i København den første Maj. Hvor betegnende for Stemningen i disse Dage, at et saadant Emne er Stof for en Korrespondance til et Provinsblad.

Naa, det er ikke Revolutionsbevægelsens Udslag i det daglige Livs smaa Hændelser, jeg vilde skildre, men Fortsættelsen af Aaret 1917.

Endnu har jeg ikke faaet fortalt om, hvorledes det gik med mine mange Forretninger i Verdenskrigens fjerde Aar.

Jeg havde i 1916 gennemført Udparcelleringen af The United Export Co. i en Række større og mindre Firmaer Verden rundt og forbundet disse med Centralfirmaet, Det Transatlantiske

Den sächsiske Krigsminister Gustav Neurung.

15. April 1919

Kompagni. Aar 1917 blev derfor et Organisationens Aar for disse forskellige Firmaer.

Jeg havde hidtil paa en Maade været mig selv nok. Nu var det noget andet. For hvert nyt Felt, der bragtes ind under den samlede Organisation, maatte der fremskaffes en ny, selvstændig Mand, for saa vidt han ikke allerede var forhaanden. Dernæst gjaldt det om med Opmærksomhed at følge hans Forretningsledelse, for at se om han magtede sin Opgave. Dersom han ikke gjorde det, da maatte han flyttes.

Naar mit Livs Regnskab engang skal gøres op, maa en af Posterne paa Kreditsiden blive det Arbejde, som jeg i Aarene 1916–17 udrettede ved at tilvejebringe en fuldstændig ny Organisation for et Verdensfirma, der fra de største Linier til de mindste Indretninger blev tilrettelagt ved rent personligt Arbejde. Dette Arbejde blev udført under de umulige Arbejdsforhold, som Verdenskrigen medførte, og paa en Tid, da The United Export Co. rundt om i alle krigsførende Lande udvikledes i de talløse Vanskeligheder, som var en Følge af, at Firmaet før Krigen havde haft sine Hovedforretninger i Tyskland.

Frem af Bogskabet har jeg hentet de forskellige Selskabers Aarsberetninger fra 1917, som jeg har ladet indbinde i en Bog, der er større og tykkere end den, hvori dette skrives; i den indeholdes de yderst kortfattede Resuméer af Hovedbegivenhederne indenfor dem af Firmaerne, der er saa betydelige, at de har faaet Lov til at flotte sig med en trykt Aarsberetning. Deraf vil fremgaa, hvor haabløs min Opgave vilde være, hvis jeg nu skulde begynde paa blot for 1917 og i korte Træk at fortælle de enkelte Selskabers Historie. Jeg maa i saa Henseende nøjes med at henvise til deres Beretninger for Aaret

og forresten stille i Udsigt, at disse Selskaber engang ved indtrædende Jubilæer selv vil kunne lade deres Biografier affatte, — saafremt ellers Verdensudviklingen vil tage et saadant Forløb, at de og mit Værk faar Lov at leve.

Samtidig med at disse Firmaer organiseredes, og at deres Forretninger, saa vidt det var muligt, overvaagedes herfra, og samtidig med, at der stadig gjordes et Arbejde for at indpasse de gamle Selskaber paa Nyudvidelsernes Omraader, skete der ogsaa nogle enkelte Nydannelser.

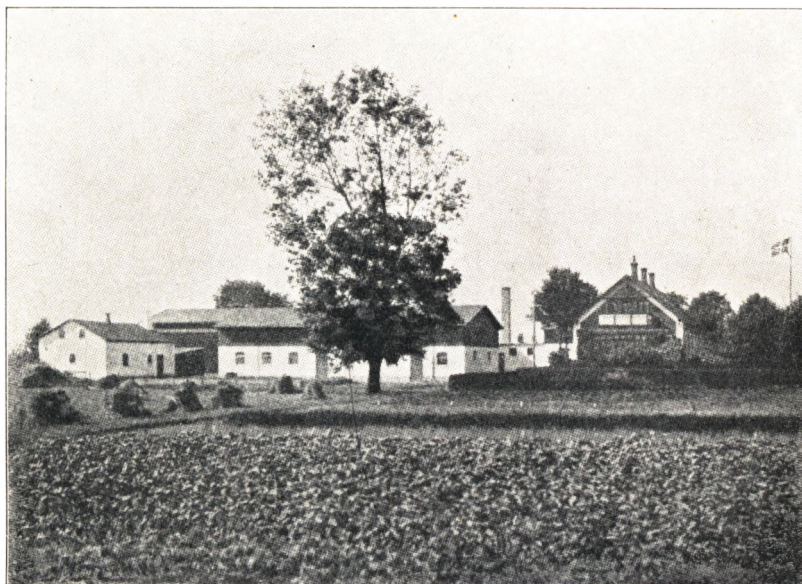
En af disse Nydannelser rakte sine Rødder saa langt tilbage som til Faders Dage. Det var Overtagelsen af Aktiemajoriteten i *Dansk Frøavlskompani og Markfrøkontoret, (Trifolium)*; den ledsagedes af Aktiekapitalens Udvidelse til 1 Million Kroner. Fader havde siddet i dette Selskabs Bestyrelse og været levende interesseret deri. Det har haft særlig Betydning for mig at føre videre og fuldende, hvad han her paabegyndte; og det vilde have glædet Fader, hvis han kunde se den Stilling, som Selskabet har opnaaet i de omtrent to Aar, i hvilke det har gaaet i Spand med vore andre Kompagnier.

To af de nye Foretagender var russiske, nemlig *Svovlsyre- og Superphosphatkompaniet „Rusland“*, som jeg paa Russisk Handelskompani's Vegne etablerede sammen med De danske Svovlsyrefabrikker, med en Aktiekapital paa 5 Millioner Kroner. Den ulykkelige Udvikling af Forholdene i Rusland har imidlertid bevirket, at dette Selskab endnu ikke er traadt i Kraft, og først Fremtiden kan vise, om Forholdene derovre vil blive saa rolige igen i min Tid, at man vil kunne vove sig derind paa et saa specielt Omraade.

Det andet russiske Foretagende var mindre omfattende. Det

15. April 1919

var *Bouillontærning-Fabrikken „Russoco“*, som jeg ligeledes paa Russisk Handelskompagni's Vegne etablerede sammen med min ærede yngre Broder, Niels Munk, der havde indrettet en Bouillontærningfabrik her paa Stedet og nu endelig vilde have

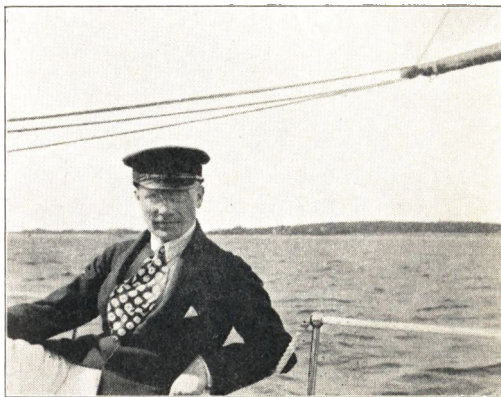

Trifoliums Forsøgsgaard ved Taastrup.

sine Planer om Fabrik i Rusland ført igennem. Aktiekapitalen blev ansat til et saa forholdsvis beskedent Beløb som 150.000 Kr. Med uhyre Besvær lykkedes det, trods den hastige Udvikling af Forholdene i Rusland, der stiledede lige hen mod Bolchevismen, at faa Fabrikken i Gang, og Aktiekapitalen er forlængst tjent ind, alene for et Aar gaves der 75 % i Dividende. Endnu den Dag i Dag snurrer Fabrikken i Moskva rundt og afgiver altsaa Bevis for, at der dog er noget, der kan gaa selv under saa vanvittige Forhold som de nuværende. Men megen Kontrol har

vi jo ikke mere med dette Foretagende, vi er ganske i Hænderne paa de Folk, som vi indsatte, da vi maatte trække vore sidste danske Funktionærer tilbage. Og hvad Værdi de Penge, der nu indtjenes, engang vil vise sig at have, maa vistnok siges indtil videre at være mere end problematisk. Imidlertid, hvad der blev tjent, er tjent.

Forøvrigt etableredes der ogsaa i 1917 et tredje russisk Foretagende, hvorved jeg til en vis Grad var medvirkende, nemlig *Russian Forest Industry*, et norsk Søsterselskab til det danske Foretagende *Det Udenlandske Skovindustri-*

Jørgen Sehested.

skab, hvori jeg er Formand efter paa Jørgen Sehesteds Initiativ og sammen med ham at have tilrettelagt dets Etablering. Begge Selskaber har hvert for sig en Aktiekapital paa 8 Millioner Kroner. Paa Opfordring fra Norge traadte Jørgen Sehested og Yding ind i Bestyrelsen af *Russian Forest Industry*, og der forestaar venteligt et vist Samarbejde mellem dette Selskab og *Det Udenlandske Skovindustri-*selskab, hvilket forresten allerede sidste Aar er blevet forberedt, idet de to Selskaber samarbejdede ved nogle store Trækøb i Sverige. Iøvrigt staar det norske Selskab udenfor Indflydelse og Kontrol herfra. Ganske vist er disse to Selskabers mægtige Skovbesiddelser i Rusland nu blevet dem berøvet; men Skovene kan dog Bolchevikerne ikke flytte, og disse store Aktiver, hvis Besiddelse vil kunne faa saa stor Be-

tydning i Fremtiden for Skandinavien, maa sikkert før eller senere vende tilbage til deres nuværende Ejere.

Om de egentlige „transatlantiske“ Selskaber fra 1917 næste Gang.

16. April 1919. Af de Selskaber, som i 1917 etableredes eller omdannedes for at blive associerede med Det Transatlantiske Kompagni, var det første i Rækken det gamle islandske Firma *Høpfner*. Dets Indehaver, Hr. Aage Berlême, var i sin Tid blevet Medlem af Bestyrelsen for Russisk Handelskompagni, hvorved der var etableret en vis Forbindelse. Island var en af de Egne af Verden, som det var naturligt saa vidt muligt fra Begyndelsen at drage ind under Kompagniets Omraade. Kompagniet blev omdannet til et A/S med 800.000 Kr.s Kapital, som overtog Firmaet i *Reykjavik*, samt Filialerne i *Akureyri*, *Saudarkrot*, *Skogstrand* og andre Byer. Dengang jeg i Aar 1900 var Deltager i Studenterturen til Island, gjorde jeg mig ikke nogen Forestilling om, at jeg senere skulde blive direkte interesseret i Forretninger paa Island, hvor min Slægt jo imidlertid – som dengang berettet – allerede tidligere har været repræsenteret.

Det næste transatlantiske Firma, som blev knyttet til Ringen, laa omtrent lige saa langt Syd for København, som føromtalte Nord for. Det var Firmaet *Brandt & Co.*, Alexandria og Cairo, og det blev etableret med en Kapital paa 500.000 Kr. Som Direktører ansattes Konsul Hersom, Alexandria, der havde været heroppe i 1916 for at forhandle om Sagen med det Resultat, at Landmandsbanken eller Etatsraad Glückstadt fattede Interesse for dette Firmas Etablering, – og endvidere Ernst Brandt, Cairo, med hvem vi i sin Tid havde gjort Smør-Forretninger paa Ægypten, og som jeg anser for en meget dygtig Mand.

Det tredje Firma i Rækken havde sit Sæde paa et af Jordens fjerne Steder, der imidlertid var et af vore gammelkendte Markeder. Det var Firmaet *Aug. Petersen & Co.*, Guayaquil, Ecuador, med en Aktiekapital paa 250.000 Kr.

Et af vore Kontorer i Koelner Handelsgesellschaft, Java.

Det fjerde blev *Det Ostindiske Handelsselskab* med Aktiekapital 2 Millioner Kr. med Hovedsæde paa Java. Dette Firma etableredes af Direktør Siegumfeldt, De danske Svovlsyrefabrikker, idet han som Følge af sin Forbindelse med vore Selskaber, bl. a. sit Sæde i Russisk Handelskompagni's Bestyrelse, havde faaet Mod paa de oversøiske Forretninger og særlig havde sin Opmærksomhed henvendt paa de hollandske Kolonier. Vi havde paa Grund af Krigen maattet afstaa vort gamle Hus Koelner Handelsgesellschaft derovre; jeg var derfor interesseret i en ny Kombination.

Direktør Siegumfeldt ansatte som Direktør Hr. A. Nøkleby, og Selskabet blev allerede oprettet i November 1916. Men først nu er Hr. Nøkleby, som Følge af utallige Vanskeligheder forårsagede ved Krigen, naaet frem til Java; Selskabet har derfor, i Modsætning til de andre, der har været i fuld Gang siden deres Stiftelse, endnu ikke haft Lejlighed til at vise, hvad det formaar. Dets Administration ligger udenfor Det Transatlantiske Kompagni.

Det femte blev *Det sydamerikanske Plantageselskab*, ligeledes med en Aktiekapital paa 2 Millioner Kroner. For mange Aar tilbage har jeg haft Lejlighed til at iagttage, hvor meget der kan tjenes ved, hvad man med et noget vidtfavnende Udtryk kan kalde Plantagevirksomhed i Sydamerika. Først var det Knud Bech, Søn af Kammerherren til Engelsholm, som afbrød den smukke juridiske Løbebane, der indenfor Udenrigsministeriet stod ham aaben herhjemme, for at blive Jorddrot i Argentina, og som efter utallige Vanskeligheder og Eventyr evnede at tilbagebetale de laante Penge til Kurs 300. Saa var der Morten Hvenegaard, Frederiksgave, der solgte sin Gaard paa Fyen for at kaste sig over Svineavl i Argentina, og som har tjent sig en Formue derved. Og endelig var der de mange andre Personer og Firmaer, hvis mere eller mindre funderede Foretagender indenfor Industri og Plantagedrift i Sydamerika jeg har haft Lejlighed til at følge. Alt dette var Motiver for mig til i disse Aar, hvor Pengenes Bolignød blev et Slagord i Bladartikler her i Landet, og hvor Penge ofte blev sat ind paa Foretagender, der aldeles ikke havde nogen Basis eller Fremtid, at lede en ganske ringe Del af Strømmen forsøgsvis over i saadanne Foretagender, der kunde bringe Rente og Rentes Rente hjem

igen og tillige, om end indirekte, medvirke til at udvide Nationens Virksomhedskreds, – som det maa haabes til Gavn og Glæde for fremtidige danske Udvandrere.

Det stod desuden dengang for mig – Fremtiden maa vise, om jeg har haft Ret deri – som om vore Handelskompagnier

Brasiliansk Plantage-Landskab.

i Sydamerika ikke direkte burde gaa ind i, hvad man med et vidt Begreb kan kalde Plantage- og Industrivirksomhed. Jeg har ved Studiet af fremmede, sydamerikanske Selskaber lært, at den direkte Kombination af slige Virksomheder med egentlige Handelsforetagender kun fører til Forkvakling af begge Dele. Derimod ansaa jeg og anser endnu stadig et nøje Samvirke mellem saadanne Selskaber, naar de har hvert sin selvstændige Ledelse, for overordentlig gavnligt for begge Parter.

Jeg besluttede da at etablere Det sydamerikanske Plantageselskab som et finansielt selvstændigt Selskab under egen Ledelse og kontraktligt forbundet med Handelsselskaberne.

16. April 1919

Naar netop Aaret 1917 bragte denne Tanke ud i Livet, skyldtes det et fuldstændig meningsløst Køb af en Koncession i Brasilien, som en af vore derværende Direktører foretog uden at have nogen Bemyndigelse dertil. Dette medførte nemlig Nødvendigheden af at udsende en Undersøgelses-Ekspedition

Ekspeditionens Kolonne i Byen Capella.

til nævnte Koncessions Hjemsted, og til Chef herfor valgtes Premierlieutenant V. Brinckmann. Koncessionen viste sig umulig eller i hvert Fald umulig at anbefale Folk at sætte Penge i, eftersom bedre og sikrere Objekter med Lethed kunde findes. Men da jeg nu, om end ikke paa eget Initiativ, havde lagt alt til Rette for Etableringen af et saadant Plantageselskab og havde Brinckmann, som jeg ansaa for egnet til Direktør, i Engagement, og da denne selv vilde paatage sig at skaffe den største Del af Kapitalen dertil, fandt jeg, at Forsøget paa forsigtig Vis og i mindre Omfang burde gøres.

Dette Foretagende har som alt nyt vakt megen Kritik. Men

det er min Opfattelse, at Selskabet i den siden da forløbne Tid har faaet tilrettelagt en udmærket sund Basis for Fremtiden, og jeg haaber hermed at have faaet aabnet et nyt Felt, som i de kommende Tider vil kunne byde paa baade Arbejdsomraade og Indtægter for Danske, der ønsker at søge ud og være med til at opdyrke Verdens jomfruelige Jordstrækninger. Maaske vil man i Tidens Løb se anderledes paa Sagen end nu, hvor man modtog den med lutter Indvendinger, fordi Opgaven er ny og fjernliggende. Selv nu i denne europæiske Bolchevik-Epøke, hvor Det Sydamerikanske Plantageselskabs Aktier turde være en af de sikreste Pengeanbringelser der findes i Verden, er Aktierne usælgelige. Netop i Dag har jeg imidlertid underskrevet dets første Aarsberetning, og den vil dog maaske endelig faa Folk til at opgive deres Uvillie mod dette Selskab, der, om alt gaar vel, netop har Betingelser for at blive et af de mest almenyndede Foretagender, idet der for Kapitalanbringelse heri hæfter den Sikkerhed, som er og bliver den bedste af alle, nemlig rig og frugtbar Agerjord – et Aktiv, der ikke mindst

Direktør Aarestrup og Kaptajn Brinckmann
paa Ridetur til Estanciaen i Argentina.

16. April 1919

nu under Europas Selvødelæggelse fremhæver sig som en Værdi, der ikke kan tilintetgøres.

Det sjette og sidste af de oversøiske Selskaber fra 1917 blev *F. C. Sievers & Co.*, Valparaiso, med en Kapital paa 45.000 £. Dette Selskabs Oprettelse paa Basis af det af F. C. Sievers i 1913 i Valparaiso etablerede Firma, der havde oparbejdet sig en meget smuk og betydelig Stilling i Chile, skulde faa et saare langvarigt og besværligt Forløb og gennemgaa forskellige mærkelige Faser. Grunden hertil var væsentligst, at Direktør F. Lausen og nogle af hans Venner, med hvem vi oprindeligt havde Aftale vedrørende dette Firmas Omdannelse og Sammenslutning med Firmaet Lausen & Riis i Coquimbo, blev interesserede i det store Kapitalselskab, som Handelsbanken har startet under Navnet: Det Almindelige Handelskompagni, og som i sin Form og Dannelse minder adskilligt om Det Transatlantiske Kompagni. Derved ophørte en Forbindelse mellem Lausens og hans Venners Interesser og vore Interesser at være naturlig. Under Ydings Besøg i Buenos Aires, hvor han ved Slutningen af 1917 traf sammen med Sievers, blev Sagen paany bragt i Gænge efter den Sprængning, der havde fundet Sted. Dog har disse Vanskeligheder ved Fødselen forvoldt adskillige Efterveer, og jeg tvivler paa, at vi i Længden vil faa Fornøjelse af denne Kombination.

Foruden disse Udvidelser og Nyskabelser i Forbindelse med Det Transatlantiske Kompagni knyttede jeg i 1917 endvidere forskellige nye Interesser og Virksomheder til The United Export Co. Specielt og desværre fik jeg gennemført Sammenslutningen mellem A/S Elektrostaal og A/S Staalvarefabrikken under Navnet *Dansk Staalindustri*. Denne Kombination, som hvilede paa de store Afsætningsmuligheder i Rusland, der nu er bleven

ødelagte, har hidtil kun bragt mig Ærgrelser, særlig efter den Kapitaludvidelse, som blev foretaget sidste Aar, og som skulde have skaffet Foretagendet fast Grund under Fødderne, idet Selskabet derved har faaet Fabrikken ombygget, saa det kan gaa ind paa det store Marked for almindelige Staalvarer og ikke længere er afhængigt af de russiske Specialiteter inden for denne Branche, hvortil Virksomheden oprindeligt var begrænset. Denne Kapitaludvidelse synes nemlig at have faaet det til at slaa større Brød op, end det vil kunne bage, og til at søge sine egne Veje uden om os.

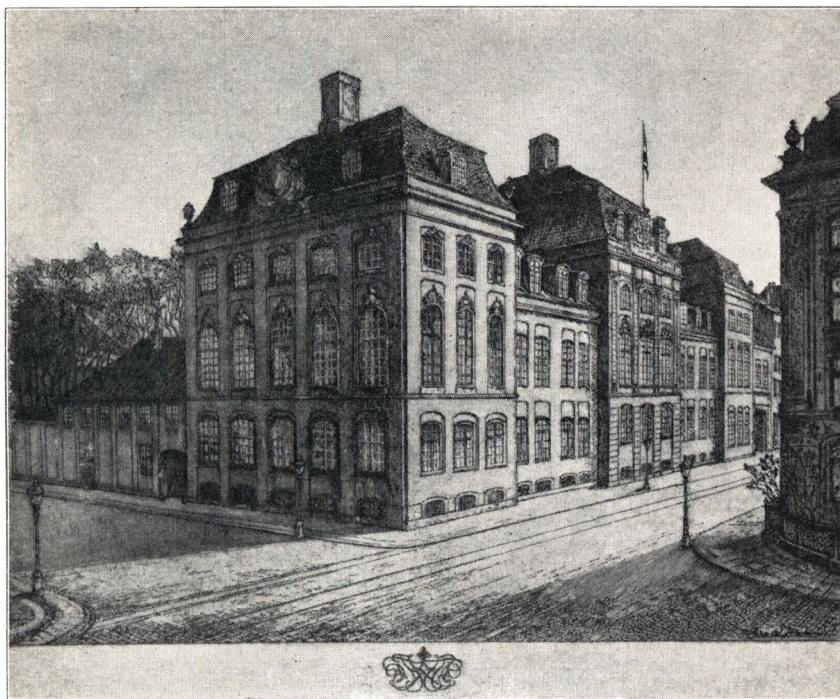
Imidlertid er dette Selskab for The United Export Co. kun en enkelt, mindre Interesse; og igennem 1917 fortsatte iøvrigt Kompagniet sin stadige Fremvækst paa mange Maader.

Heller ikke mit andet gamle Selskab The Crown-Butter Export Co. glemte jeg i 1917, men knyttede dertil Overtagelsen af det gamle ansete Smørpakkefirma *P. F. Esbensen*, hvorefter Aktiekapitalen i The Crown-Butter Export Co. forhøjedes til $1\frac{1}{4}$ Million Kroner, hvilket vel ikke var nogen stor Kapital i Forhold til de andre Selskaber, men dog et Tal, der viste Selskabets smukke Fremvækst fra dets Start ti Aar tidligere med en Kapital paa 150.000 Kr.

Sin ti Aars Fødselsdag fejrede The Crown-Butter Export Co. den 17. December 1917. Der blev ikke holdt nogen Jubilæums-højtidelighed i den Anledning, idet jeg mente, at Tiden ikke var dertil; men paa den Dag underskrev jeg som allerede nævnt, for dog at fejre Dagen, Kontrakten for Erhvervelsen af Kong Georgs Palæ som et Centrum for alle de Virksomheder Verden over, der i de seneste Aaringers Forløb er blevet inddraget under Det Transatlantiske Kompagni.

16. April 1919

Dette blev altsaa en af de afsluttende Begivenheder for Aaret 1917, og med den vil jeg for i Dag ende min Beretning, inden Pennen af sig selv falder ned og Øjnene i. De sammentrængte

Kong Georgs Palæ.
Efter Radering. 1919.

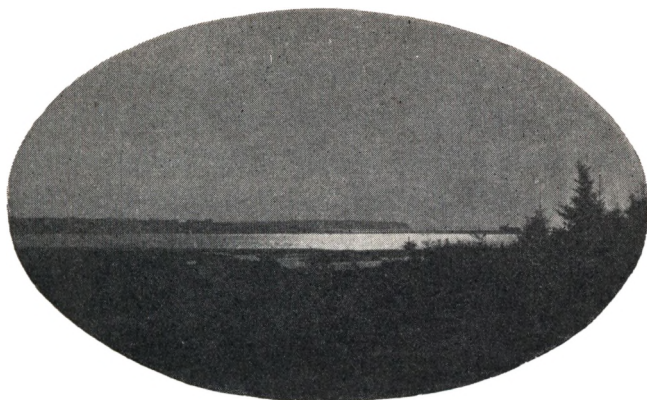
og knapt udmaalte Linier om Aaret 1917 er muligvis kendeligt paavirkede af den sene Nattetimes Træthed ovenpaa en anstrengende Dag; men det Indtryk maa i hvert Fald den i Hast affattede Fremstilling kunne give, at ogsaa 1917 var et strengt Arbejdsaar for mit Vedkommende. Verdenskrigens Forhold lagde endnu flere Hindringer i Vejen for alt Arbejde end nogen-

sinde før, særligt naar det drejede sig om Virksomheder, hvis Omraader rakte udenfor Landets Grænser.

29. April 1919. I een Henseende medførte 1917 en betydelig Forandring for mig fra de foregaaende Aar – vedrørende mine rent private Interessers Omraade. Jeg havde siden Faders Død saa at sige udslettet mig selv som Privatmand; alt hvad jeg ejede og havde af Hjem gennem de mange Aar var et Par Værelser i min Moders Lejlighed, hvor jeg kun opholdt mig faa Minutter om Dagen ud over den Tid, som Sønnen kræver af Døgnet. Om det saa var min Adresse, traf jeg hvert Aar de nødvendige Forholdsregler for at den ikke skulde være at finde i Vejviseren. Jeg maatte have Ro og fuldstændig Frihed til det store Arbejde, som jeg havde paataget mig, og som daglig voksede i Omfang. Derfor vilde jeg ikke eje eller besidde noget, der bandt mig paa den ene eller anden Maade, spredte min Opmærksomhed eller yderligere baandlagde den.

Heri skete en Forandring i 1917, og Begyndelsen hertil fremkom paa følgende Maade.

Munke havde været i Assens paa et Besøg og fortalte, da han kom hjem derfra, hvor begejstret han var blevet, da han fra Jernbanekupeens Vindue havde genset Øen Thorø liggende solbeskinnet, omgivet af Lillebælts blaa Bølger, svømmende som et grønt Blad i det herlige Sund, der er saa dyrebart for os paa Grund af Barndomsminderne. Han sluttede sit Foredrag med at sige: „Havde jeg Raad, saa købte jeg Øen. Men hvorfor køber du den ikke, den var dog noget for dig.“ Han vidste ikke, at han dermed rørte ved Planer, som lige havde maattet opgives, nemlig Frederik Frijs' Idé, at han og jeg skulde købe den pragtfulde *Hallands Väderö* i Forening, en Plan, der

Udsigt fra Thorø over Thorø Sund.

viste sig uigennemførlig, da Øen var Klostergoods og ikke til Salg.

Munke havde Ret! Hvorfor skulde jeg ikke erhverve Thorø? Det vilde være Opfyldelsen af gamle Barndomsdrømme. Vel havde jeg ikke den Gang tænkt just paa Thorø, men naar jeg i min Fantasi dannede Planer og forestillede mig, hvad jeg vilde skabe, naar jeg voksede op og blev stor, da endte mine Drømme om Fremtiden regelmæssigt med, at jeg erhvervede

Opkørsel til Thorøgaard.

det overfor Assens liggende Næs, beplantede det, byggede Hus og skænkede det hele til en Stiftelse for Slægten Plum, saa at der eksisterede en Plet af gamle Danmarks Jord, der stadig kunde være i dens Eje og danne et Samlingspunkt for den.

Nu forelaa den Mulighed, at jeg kunde flytte disse gamle

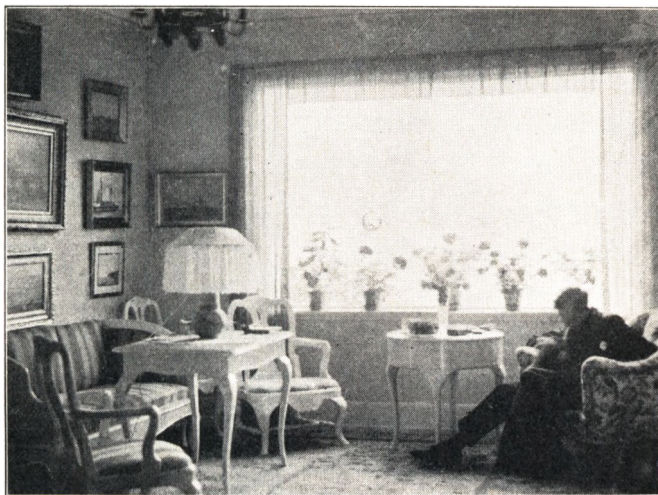
„Thoremanden“ venter Gæster paa Thorøgaards Terrasse.

Barndomsdrømme over paa den anden Side Næsset, hvor Thorø laa. Jeg skrev til Kay og bad ham undersøge, til hvilken Pris jeg kunde købe Øen, og kort Tid efter var den min.

Foreløbig købte jeg den i mit eget Navn, men inden et Aar var gaaet, havde jeg udfærdiget de lovformelige Dokumenter for *Harald Plums Legatstiftelse*, og paa et Møde den 13. April 1918 overdrog jeg Øen med alt Tilbehør til denne Stiftelse. Jeg havde dermed realiseret min Barndomsdrøm; den er, som saa mange andre af mine Drømme, traadt ind i Livet og Virkeligheden.

25. Maj 1919

Kort efter at jeg havde overtaget Thorø, erhvervede jeg, da jeg nu engang havde brudt mit Princip om at undgaa Selveje, en anden mindre Ejendom, Strandvejen 196, oprindeligt Prinsesse Augustas gamle Thepavillon. I Løbet af Foraaret 1917 ombyggede jeg denne til det nuværende „Lysthus“, vel kendt af

Hjørne af den hvide Stue i Lysthuset.
I Stolen Jonas.

alle mine Venner, der er kommet den Vej om, naar de har lovet at ledsage mig paa en af mine mange Sommersejladser. Om disse næste Gang.

25. Maj 1919. Vi er nu i Maj, et meget passende Tidspunkt for mig til at opfriske Minderne fra Sommerens Sejladser i 1917. Netop i Løbet af indeværende Uge – nu to Aar senere – flytter jeg atter ud til mit lille „Lysthus“ og begynder paa tredie Aar mine Sommersejladser derfra.

Ganske vist var det allerede i 1916, at jeg købte „Ejgin II“.

Men det var temmelig langt hen paa Sommeren, at jeg erhvervede den af den Russer, der havde ladet den ligge her i København, da han i 1914 blev overrasket af Krigen. Sommeren 1917 blev derfor langt mere end 1916 et Sejlaar af den gode gamle Slags. Dertil bidrog ikke mindst „Lysthuset“, hvori jeg havde det faste Udgangspunkt for alle Sejladser, bygget som det var lige ud til Øresund, med Baaden opankret ud for Baadebroen. Men unægtelig blev det som Regel langt ud paa Aftenen, inden jeg, direkte fra mit Kontor, naaede at komme derud, ja ofte først ved Tolv-eet-Tiden om Natten.

Allerede dengang kom jeg dog ind paa de faste Lørdag-Søndags-Sejladser. Hver Lørdag Eftermiddag ved Firetiden gik jeg om Bord med de forholdsviis faa Gæster, som Baaden kunde rumme, og kom først tilbage Søndag Aften silde eller Mandag Morgen. Det var pragtfulde Ture. Selv om Sundets sydlige Del var saa overfyldt med Miner og andet af Krigens Ødelæggelsesværk, at Sejladserne saa at sige altid maatte gaa Nord paa og sjældent indenfor den afmaalte Tid kunde række ud over denne Del af Øresund, var de dog som hele Ferier, og hver Mandag kom jeg forfrisket tilbage til mit Kontor.

Sagde jeg, at jeg vilde fortælle om disse Sejladser? Jeg opgiver det straks igen. Enhver, der har været ude paa slige Ture, ved, at deres Friskhed, deres brogede og mangfoldige Oplevelser og al den Herlighed, som følger med, ikke kan meddeles i Fortælling. Det kan kun føles af Sjælen, eller muligvis males i Poesi, men det sidste formaar jeg ikke; jeg vilde ikke kunne faa en Pen til at give blot et svagt Indtryk af en Sommernats Skønhed paa Havet, Friskheden i en Storm, der fejer Søerne, eller af alle de andre skiftende Stemninger.

Hvad skal jeg da fortælle? Jo, nævne maa jeg lige Sommerens to Langture, som jeg virkelig tog mig Ferie til. Den første begyndte med, at jeg med slukkede Lanterner løb ind under Kysten ved Skodsborg, hvor Erik Plum havde bygget sit lille Strandhus og

Lysthuset om Aftenen,
med Ilden tændt i Kaminen.

just var i Færd med at fejre Hvedebrødsdagene med sin Inger. Jonas Plum og jeg var alene om Bord, og vi sad i den lyse Nat St. Hansaften og saa paa Blussene og Fyrværkeriet inde paa Land, medens vi ventede paa de to, der skulde komme kørende oppe fra Hillerød, hvor Baron Julius Wedells Bryllup havde staaet samme Dag. Først sent kom de begge, og næste Aften skiltes vi, idet jeg fra Gilleleje Havnemole saa dem sejle ud i Glansen over Kattegat, medens Solen gik rødgylden ned. Det blev for de nygifte to en henrivende Sejlads, paa hvilken de

undervejs hentede Frederik Frijs paa Juellinge, og som endte i Assens, hvor Møde var aftalt til den 1. Juli. Efter denne Sammenkomst, hvorom nedenfor, vendte de atter hjem, idet Erik efter den korte Bryllupsferie maatte drage tilbage til sin store Virksomhed i Moskva, ledsaget af sin Brud.

Jeg selv havde atter taget „Ejgin II“ i Besiddelse for om Bord paa den at gæste min nye Ejendom, Thorø. Den 1. Juli

Dagbogsblade

om Formiddagen mødtes jeg med Erik og Inger derovre. Vi spiste i pragtfuldt Solskinsvej Frøkost paa den lille Terrasse paa Øens Nordside. Siden hin Dag har 1. Juli derovre baaret Navn af „Thorødagen“; det er Hensigten hvert Aar at holde den i Hævd og Ære.

Den første Frøkost paa Thorø.
Gæsterne: Malvina, Erik, Kay, Jonas, Frijs, Sehested.

Og om jeg maatte raade, skulde dette blive en varig Skik, saa længe Øen tilhører Slægten.

Fra Frøkosten, den første Frøkost paa Thorø, foretog vi efter at have udforsket Øen i hele dens Udstrækning og overvejet mange Planer særlig med Hensyn til den gamle Gaards Restauring, den gamle, kendte og smukke Køretur til Helnæs og spiste til Middag paa Helnæs Kro. Næste Dag gik Sejladsen til Wedellsborg, hvor vi besøgte unge Grev Wedells paa Tybrind og den

gamle Lensgreve paa Slottet. Lørdag den 4. Juli tog vi atter derfra, medførende som Gæster Grev og Grevinde Wedell, Grevinde Frijs og den unge Baron Rosenkrantz, og naede om Aftenen efter en vidunderlig Sejlads ind til Bogense. Her ventede

Ejgin II.

Grev Bernstorffs Vogne os, og Middagen stod hos dem paa Gyldensteen. Den 5. blev Gæsternes Antal forøget med Grev og Grevinde Bernstorff, og med et mere end fuldt lastet Skib havde vi nu en herlig Udflugt til Vidunderøen Æbelø, hvor Grevinde Petersdorff fra Einsiedelsborg havde været saa venlig at give Melding om vor Ankomst, saa Øens Flag var hejst til Tops under vor korte Visit. Vi maatte hurtigt tilbage igen, da jeg

havde lovet at spise til Middag samme Dag hos Grevinden paa Einsiedelsborg, hvortil der er en Køretur paa fire Mil fra Bogense. Takket være Grevinde Frijs' Automobil, som jeg fik stillet til Raadighed – uagtet Benzinmanglen allerede dengang var begyndt at blive følelig – lykkedes det at gennemføre Programmet og være saa betids tilbage til „Ejgin II“, at hun og Grev Wedells, der skulde forlade os, før vi gik ud over Kattegat, lige kunde naa at komme udenfor Byen inden Kl. 9, den yderste Frist for Kørsel med Automobil ifølge de under Krigstilstanden gældende

Jonas klar til Start.

Indskrænkninger. – Allerede nu er det helt mærkeligt at tænke tilbage paa de Rationeringer af alle mulige Fornødenheder, som Kri- gen medførte, og andre til samme Formaal sigtende Paabud, her- under endog Fastsættelsen af de Tidsgrænser Morgen og Aften, indenfor hvilke Automobilkørsel var tilladt. –

Næste Dag gik Sejladsen ud over Kattegat, endnu med Jørgen Sehested som overtallig Gæst om

Bord. Skønt han var medtaget af et stærkt Hold i Ryggen oven- paa en Morgenjagt paa Tybrind den Nat, da vi sov der, og derfor hver Dag, inden han gik fra Borde, havde taget Afsked med os, begav han sig ikke desmindre hver Morgen om Bord igen for at være med et Stykke endnu. Til Belønning lovede vi at sejle ham til Aarhus, hvorfra han skulde begive sig til sin fædrene Gaard Addithus. Efter et kort Besøg paa Endelave og mange smaa Op- levelser undervejs kunde vi da ogsaa allerede samme Dags Aften kaste Anker ud for Aarhus, et Resultat, som Jørgen Sehested næste Dag belønnede med en

Ankring udfor Eriks Strandhus.
I Forgrunden Skt. Hans Blus.

Inger om Bord.

Jonas er kommet i Sømandstøjet og faar de sidste Instruktioner i Helsingør.

Udover Kattegat.

Sommersejlds-Fotografier 1917

Juellinge besøges.

Rotur i Parken.

Komtessen og Jonas.

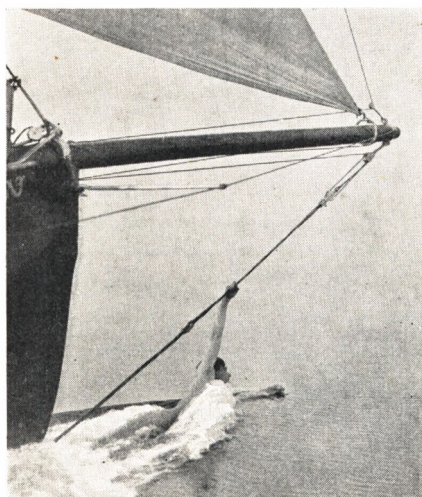

Jonas, Frijs, Inger paa Køretur fra Juellinge.

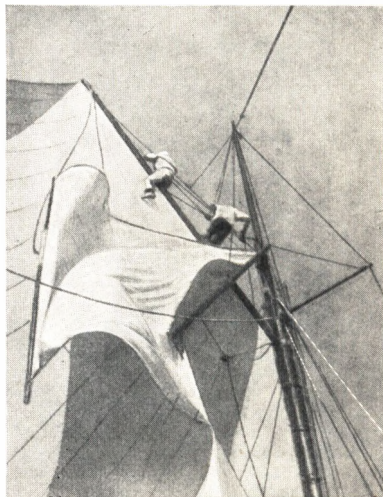
Dagbogsblade

Grev Frijs er kommet om Bord
og præsenterer sin Ledsager.

Jonas som Bogsersvømmer.

Topsejlet bjerges.

Gennem Storebælt.

For Anker i Assens Havn.

Sommersejlad-Fotografier 1917

Besøg i Assens.
Udsigt fra N. M. & F. Plums Tømmerhus.

For Anker ud for Thorø Landgangsbro.
Assens Kirketaarn og Sukkerfabrikens Skorsten i Baggrunden.

Dagbogsblade

I Land paa Thorø.
I Baggrunden Thorøhuse.

Kay foreviser Thorøgaard.
Erik, Kay, Jonas, Frijs, Sehested.

Sommersejlad-Fotografier 1917

En gennemsigtig Klint
paa Thorø.

Høfder bygges ud for Thorø-Klinterne.

Bugsering op gennem Lillebælt.

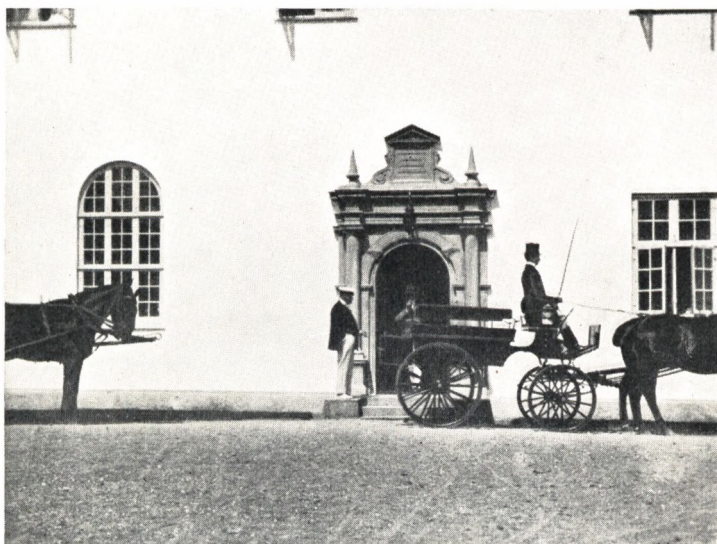

Efter Ankomst til Wedellsborg.

Sommersejlds-Fotografier 1917

Lensgreve Wedell paa Besøg
om Bord.

Paa Køretur fra Wedellsborg.

Ankeret lettes, hvilket Tido Wedell
interesseret inspicerer.

Besøg paa Tybrind.

Med Brandsø Jernbane.
Sehested, Frijs, Grevinde Wedell, Wedell, Jonas.

Efter Frokost paa Brandsø.
Frijs, Wedell, Rosenkrantz, Grevinde Wedell, Sehested.

Grevinde Wedells Morgenmotion.

Ved Afskeden i Wedellsborg Havn.
Jonas, Wedell, Sehested, Grevinderne Frijs og Wedell.

Sommersejlad-Fotografier 1917

Paa Vej til Gyldensteen.
Grevinde Wedell, Frijs, Grevinde Frijs, Sehested.

Jonas' Hund paa Bredden af det Element,
hvori den ud for Bogense endte sine Dage.

Dagbogsblade

Gyldensteen.

Paa Vej til Æbelø.

Frijs, Grevinde Bernstorff, Wedell, Grevinde Frijs,
Grevinde Wedell, Sehested, Rosenkrantz.

Sommersejlds-Fotografier 1917

Stille Vejr under Sejladsen
benyttes til Badning,

men det er ikke saa let at komme om Bord igen.

Under Hjemsejladen fra Æbelø.
Grevinderne Frijs, Wedell og Bernstorff,
Sehested, Bernstorff, Rosenkrantz og Wedell.

Einsiedelsborg set fra Parken.

Sommersejls-Fotografier 1917

Lensgrevinde Petersdorff
ved Einsiedelsborg
Strandbred.

Sehested sender Post, om at han alligevel tager med til Aarhus.

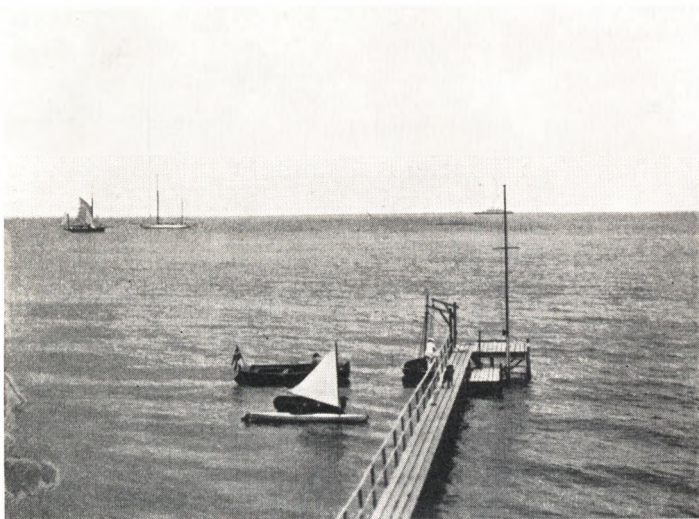

Frijs falder i Søvn.

Paa Tilbagevejen over Kattegat.

Sommersejlad-Fotografier 1917

Ankring ud for Lysthusets Bro.

Det sidste Tøj bringes i Land.

større Frokost inde i Staden. Derefter skiltes vi, og af Deltagerne var nu kun Julius Wedell, Frederik Frijs, Jonas og jeg tilbage. Vi havde en herlig Tur over Kattedgat, naaede til Helsingør Søndag den 7. Juli om Aftenen, nøjagtig efter Programmet, og kunde spise til Middag paa Marienlyst sammen med Moder, der som sædvanlig boede paa Villa Daisy og derfra havde spejdet efter „Ejgin“s kendte hvide Sejl, som hun var mere vant til at se tone frem fra Syd end fra Nord. Næste Morgen tidlig lettedes der, og med Assistance af en Storm lænsede vi saa hurtigt ind gennem Sundet, at jeg præcis Mandag Morgen Kl. 9 kunde gaa i Land ved Lysthuset, idet jeg saaledes nøjagtig havde været borte den Uge, som jeg havde givet mig selv i Ferie. En Time efter sad jeg som sædvanlig paa mit Kontor.

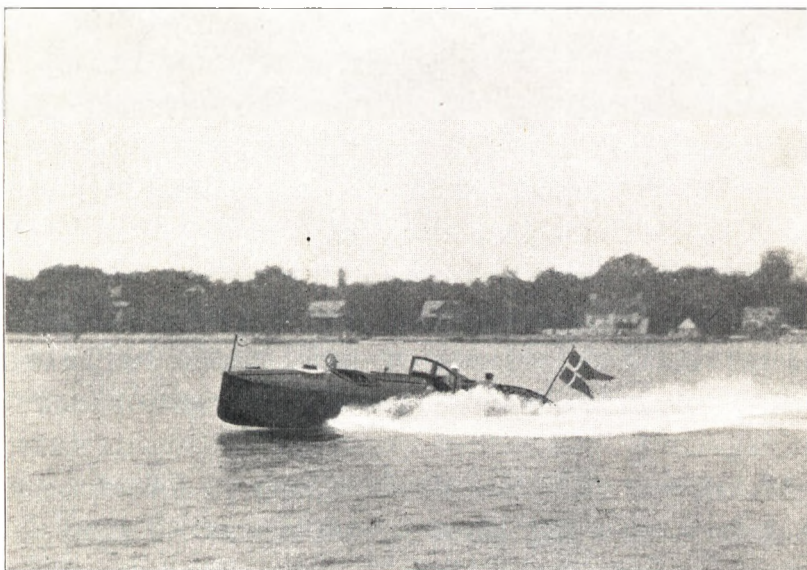
Turen havde fra først til sidst været vellykket, rig paa allehaande festlige og fornøjelige Oplevelser—den allersidste var den at se Jollen kæntré i Blæsten, da de to Skibsdrenge skulde ro ud efter at have sat Julius Wedells Tjener som sidste Passager i Land. For Drengene var Kæntringen ganske ufarlig, og det lille Uheld blev som et sidste pudsig Glimt af Sølivet for os, der igen følte Landjorden fast under vore Fødder.

Endnu en Uge—saa rundhaandet har jeg i disse Aar hverken før eller siden været—gav jeg mig selv i Ferie for at kunne foretage en ny Sejlads i Sommeren 1917. Mine Gæster var da Munke og Hanne samt Jonas og en af hans Venner. Ogsaa denne Gang havde vi en pragtfuld Sejlads; Turen gik til Limfjorden og Skagen, og vore fælles Oplevelser undervejs vil ligeledes høre til Livets lyse Minder.

Et meget spændende og oplivende Element bragtes ind i Oplevelserne paa denne Langtur ved min nye Motorbaad „De-

25. Maj 1919

pechebaaden“, som jeg tog med. Den løber indtil 35 Knob, en her i Danmark ukendt Hastighed, og overalt hvor Baaden viste sig i Farvandene, vakte den derfor en yderst levende Opsigt. Om nogle Aar, naar disse hurtige Baade er blevet almindelige, vil man antagelig have ondt ved at forstaa denne Forbavselse hos Tilskuerne.

Depechebaaden.

Mange pragtfulde Sejladsere gjorde vi i Baaden som Afstikkere fra „Ejgin II“. Uforglemmelig var saaledes den skønne Aften- og spændende Nat-Sejlad med tændte Lyskastere paa Mariager Fjord i Anledning af et Besøg hos Munkes Ven, Godsejer Skou, paa hans Gaard langt inde i Fjorden – ligeledes ogsaa den straalende Sommereftermiddags-Tur, da vi efter Prins Eriks Besøg om Bord paa „Ejgin“ sejlede ham ind gennem det lange, smalle Aaløb, der fra Limfjorden fører ind til Kokkedal, hans dengang nyligt erhvervede Gods.

Naar jeg tænker paa disse Sejladsere med Depechebaaden, da kunde jeg glæde mig dobbelt til den Sommer, der nu forestaar. Imidlertid tyder meget paa, at den kommende Tid vil blive præget af en saadan Alvor, at Tanken om lykkelige Sejlture og selv de simpleste Glæder synes at skulle faa Skæret over sig af det utidige.

Jeg lukker nu Bogen; det er sidste Gang, at jeg faar Tid til at aabne den paa denne Side Sommeren 1919. Og hvad mon der skjuler sig paa den anden Side af nævnte Sommer? Vil der endnu eksistere en Kulturverden da, eller vil vi til den Tid være nedsænket i en Malstrøm af Revolution, i hvilken alt, hvad der hedder Frihed, tilintetgøres for os, der har den Skæbne at leve nu.

Ikke jeg, og ingen i Verden formaar at forudsige, under hvilke Tilstande og Forhold jeg næste Gang vil komme til at skrive paa de hvide Blade her længere fremme. Maaske det Punktum, som jeg nu sætter efter disse Linier, bliver selve Slutningen paa Bogen.

21. September 1919. Nej, det blev alligevel ikke det sidste Punktum i denne Bog. Nu er jeg her igen med Pennen.

Sommeren, der kun af Navn var en Sommer, saa vaad, kold og stormfuld var den, er svunden. Jeg er, paa Grund af den smukke Indian-Summer, der som en lille Erstatning derfor har forgyldt denne September, først i Dag flyttet ind fra „Lysthuset“, og har for første Gang efter Sommeren spist Middag med Moder i Frederiksgade 7.

Jeg mindedes da denne lille Bog, der hører Vinteren til, og da jeg efter Middag nedlaasede nogle medbragte Papirer i mit Skrivebord, stak jeg den i Lommen og tog den med herover i Palæet. Der har jeg siddet og læst de sidste Sider af, hvad jeg i Foraaret havde skrevet her ovenfor.

21. September 1919

Det interesserede mig navnlig at se, hvad jeg har noteret af spredte Træk fra indeværende Aar. Det er ubegribeligt, at det ikke er længere siden end det er. Jeg synes allerede, at alt dette hører Fortid til, skønt Kontinuiteten desværre er alt for levende.

Netop som jeg sad og læste i de spredte Notater om Verdensbolchevismens Udbredelse, ringede Telefonen her lige ved mit Øre. Det var Præsidenten for den internationale Russiske Relief Committee, Kammerherre Scavenius, tidligere Gesandt i Petrograd; han ringede for at fortælle, at Mannerheim er kommen hertil i Dag for at konferere med ham og mig, og ønskede at træffe Aftale for denne Konference.

Videre er vi altsaa ikke naaet. Konferencer og Konferencer i det uendelige! Jeg som engang dog troede, at vi stod overfor Gryet til Handlingens Dag; saaledes da jeg nu for kort Tid siden paa „Sunshine“, – min engelske Baad, Ejgin II.s Afløser –, trykkede General Goughs Haand idet han gik fra Borde. Nu var han her endelig, og med Depechebaaden blev han sat i Land til de ventende Automobiler. Han, den engelske Overgeneral og diplomatiske Repræsentant for hele den russiske Front, var kommen hertil Dagen i Forvejen om Bord paa en engelsk Krydser, der havde sejlet ham til Danmark direkte fra Finland. Han havde forlangt at tale øjeblikkelig med mig, og kort efter sad han her i den gamle Sal. Jeg havde tilkaldt Kammerherre Scavenius og de andre interesserede Herrer og Generalen redegjorde nu for det store Arbejde, som han havde udført, siden han i sin Tid passerede herigennem paa sin Krydser undervejs til den russiske Front. Konklusionen af det lange Foredrag var, at han mente at kunne foretage en Aktion til Petrograds Befrielse og derved medføre den russiske Bolchevismes endelige Fald, saasnt han

havde været i England for at faa Planen endelig fastlagt og godkendt. Han tænkte at være her tilbage senest den 6. September. Hvad hele den civile Side af Sagen angik, regnede han i langt højere Grad med Støtte fra Den Russiske Liga, end selv jeg

General Gough.

havde tænkt mig at kunne paalægge en saadan civil Organisation. Jeg maatte derfor udbede mig Betænkningstid, og da det var Lørdag Eftermiddag sent, blev Aftalen, at han og hans Officerer skulde komme om Bord hos mig næste Eftermiddag.

Jeg tog med Automobil og Motorbaad direkte fra Konferencen ud til „Sunshine“, der laa og krydsede frem og tilbage i Sundet, medens Gæsterne med Længsel ventede mig. Jeg var noget adspredt den Dag ved Middagen om Bord — husker jeg —, og mine Gæster, som havde regnet med at komme til Bal om

21. September 1919

Aftenen paa Marienlyst, blev lidt skuffede, da jeg lod Ankeret falde ud for Skodsborg. Alle paa nær Grev Moltke blev imidlertid sendt til Køjs, og med Motorbaaden tog jeg derefter ind til Erik, der — efter Aftale — sad i sit Hus ved Stranden, foran en flammende Kamin, og ventede mig.

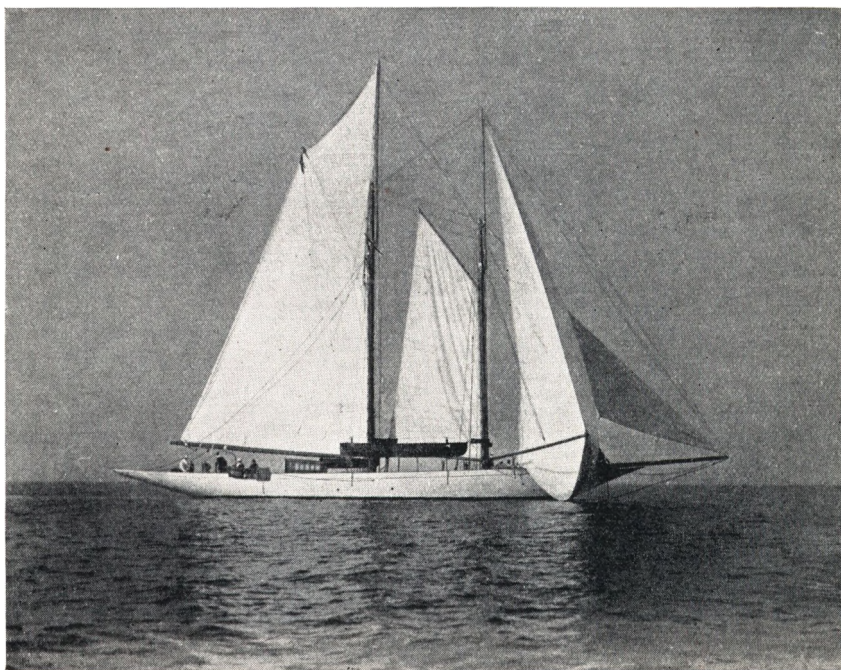
Jeg kom sent om Bord igen og tilbragte der en kort og urolig Nat. Skibet laa og rullede usædvanligt paa Grund af, at Strøm og Vind var paa tværs, saa Damerne, Grevinde Moltke og Fru Yding, var ret blege, da de næste Morgen viste sig ved Thebordet. Mine Tanker havde ikke været mindre urolige end Søen. Men da Morgenen kom, var Planerne afstemte med General Goughs Planer og bragt i den nødvendige, korte og koncise Form.

Erik, der skulde afhente General Gough med sin Bil, kom forinden ud til mig med Motorbaaden, og han fik Resultatet af Nattens Overvejelser i kort Sammenfatning med sig ind til den første Morgenkonference i København.

Taarbæk Havn laa flagsmykket og menneskefyldt i Anledning af Kapsejladssamme Dag, da jeg Klokken 12 lagde ind med Depechebaaden for at afhente Gough. Han kom i et Automobil, der fulgtes af flere. Ikke alene mødte han selv, ledsaget af sin Adjudant; men ogsaa Kammerherre Scavenius og en Del af Herrerne fra Russian Relief Committee, ja endog Lady Märling, den engelske Gesandts Frue, var taget med. Ialt et Selskab paa 15—20 Personer. General Gough var i straalende Humør, Erik havde naaet at gøre ham fuldstændig bekendt med Resultatet af vore aftenlige og mine natlige Overvejelser, og han erklærede, at han overhovedet ikke kunde være i mere fuldkommen Overensstemmelse med os, end han var.

Sejlturen med „Sunshine“ blev derfor trods de alvorlige

Drøftelser straalende. Det prægtige Skib viste sig, i en halv Storm med Solskin over Havet, fra sin bedste Side, og vi nød Turen som et af Livets skønne Øjeblikke, paa Trods af den bitre Alvor til alle Sider i den Verden, der omgav os.

Sunshine.

Sejladsen endte med en Frokost, som Erik gav paa Skodsborg for alle Gæsterne, og sent paa Aftenen kørte han Generalen med sine Officerer direkte fra den engelske Legation, hvor man var endt, ud til hans Skib „Galathea“, der samme Aften for fuld Fart stod Nord paa videre til England.

Den Nat sov jeg fast og roligt i virkelig Tro paa, at England nu var beredt til kraftig Optræden overfor den principale europæiske Ulykke, den russiske Bolchevisme. Men saaledes

21. September 1919

skulde det ikke gaa. Gough blev senere hængende i Forhandlingernes og Konferencernes Sump i England, og da han endelig syntes at have sejret der, maatte han til Frankrig, hvor „de fire Store“ netop var ved at udsende en officiel Meddelelse om, at enhver Aktion i Rusland var absolut udelukket. Denne Med-

Efter Mødet om Bord paa Sunshine.

delelse dementerede „de fire Store“ atter Dagen efter Goughs' Ankomst til Paris. Dette er sket nu for ganske faa Dage siden; og dermed stopper paa det nuværende Tidspunkt min Viden om denne Side af Sagen.

Imidlertid har jeg for min Part gjort alt, hvad der er muligt, og ikke forsømt min Andel i Forehavendet, idet jeg stadig har modtaget orienterende Telegrammer gennem B., som gik om Bord i Krydsere sammen med Gough, og som er med i Paris.

Han meddeler mig deri, at Forhandlingerne blev ført igennem til Resultat i Overensstemmelse med det vedtagne Program, og det skønt der kæmpedes mod de største Vanskeligheder. Jeg har blandt andet haft Repræsentanter for General Mannerheim gaaende her i en Uge og vente paa Besked. Nu er han her altsaa ogsaa selv, hvad skal jeg sige til ham i Morgen? Svinger England atter i det afgørende Øjeblik, saaledes som det to Gange har svinget i denne Sag, da er Stillingen yderlig betænkelig.

Just nu sagde Kammerherre Scavenius i Telefonen, at General Mannerheim fastholdt sit Tilbud om at gaa i Spidsen for den militære Aktion, men at han mindre nu end tidligere kunde garantere for Muligheden af dens Gennemførelse.

Proletariatets Diktatur i Ungarn er styrtet, og de bolchevikiske Strømninger i Tyskland er i Aftagen i Sammenligning med Tilstanden i Forsommeren. Men det gærer og syder stadig i Underklasserne i hele det gamle Europa, saa at man endnu ikke paa nogen Maade kan vide, hvor det hele ender. I Øjeblikket er for Eksempel Københavns Havn fuldstændig lammet af syndikalistiske Strejker. Og hele Bevægelsen holdes i Live fra Rusland og for Penge, som de russiske Ledere har stjaalet og ranet derovre.

Før det russiske Bolchevikerredømme er bragt til Fald, veed derfor ingen, om ikke hele Verden alligevel ender med at gaa i Opløsning, saa at alt, hvad Kulturen har opbygget, tilintetgøres.

Altsaa: Kontinuitet er til Stede fra Tiden før Sommer og til Tiden nu efter dens Slutning. Fremtiden henligger stadig i et uigennemtrængeligt Mulm, og man maa kæmpe sig frem i Mørket. Sindet er tynget af Sorg over de Ulykker og Ødelæggelser, som overgaar os, og som det endnu ikke har været muligt at bekæmpe paa afgørende Vis.

22. September 1919. General Mannerheim var her da saa i Gaar. Den sidste Konference fandt Sted umiddelbart før hans Afrejse, og jeg tror at kunne sige, at han og jeg var fuldt *conform*. Ikke alene syntes vore Meninger og Planer i Dagens Løb at blive fuldt sammenarbejdede, men en af hans Venner, der fulgte ham paa Banegaarden og derefter i Dag aflagde mig en Afskedsvisit,

General Carl Gustav Mannerheim.

fortalte, hvor interesseret Generalen var blevet i at ændre sine Planer efter vore. Dersom disse ændrede Planer nu gennemføres, synes der at skulle kunne dannes et om end midlertidigt nordisk Samarbejde. Et saadant vilde eventuelt kunne blive af Betydning i Fremtiden, naar derskal tales om de Forholdsregler, ved hvilke Finlands virkelige Tilknytning til Skandinavien kan fuldbyrdes.

Desværre er imidlertid de Telegrammer, der gennem B. i Dag er indgaaede fra General Gough, ikke opmuntrende. Det synes, som om det alligevel ikke skal lykkes at opnaa den fornødne Støtte i England for Planerne. Selv den sidste Chance synes dette Land saaledes at ville forspilde.

Kaptajn G., der tidligere som militær Udsending har besøgt saavel Finland som Østersøprovinserne, blev i sidste Øjeblik attacheret Mannerheim paa hans Rejse til London, og han fik de mest indgaaende Instruktioner om at søge fuld Overensstemmelse tilvejebragt mellem Gough og Mannerheim. Maaske vil Mannerheim da alligevel kunne komme os til Undsætning og vende den nuværende, opgivende Stemning i England. Og

i saa Fald er der dog muligvis alligevel Chance for at gennemføre Sagen. Frankrig er sikret, der kræves for dets Vedkommende kun de endelige, afsluttende Skridt.

Paa dette Lands Vegne har nemlig nu Foch, Frankrigs første Marechal, Verdenskrigens Sejrherr, og med ham alt, hvad der har Indflydelse i Frankrig, tiltraadt Planerne. For Englands Vedkommende er de jo tiltraadt af Gough, hvis Navn blev verdenskendt fra den Dag, da han nægtede at adlyde Regeringens Ordre til at rykke ind i Ulster med sit Rytteriregiment og undertrykke Opstanden der mod Home Rule-Politikken; senere var han Englands High Commissioner for hele den nordlige russiske Front. For Finlands Vedkommende er Planerne altsaa nu ogsaa anerkendt af Mannerheim, navnkundig som Finlands Befrier efter den røde Terrors Rædselstid. For selve Ruslands Vedkommende er de godkendt af Koltschak, den store hvide General, Siberiens Befrier og udpeget af alle Russere som den, der nødvendigt maa udraabes til Diktator, naar Rusland engang som Finland skal befries for den røde Terror. Men skønt disse Fire – bortset fra de mange andre, der har tiltraadt Planerne – tilsammen skulde betyde alt, hvad der maatte kræves til i Løbet af faa Uger at bortdrive det uhyggeligste Skræmsel, der nogen Sinde har truet Europa, staar det dog som ganske usikkert, om det vil være muligt at naa dette i Aar.

General Foch.

Og næste Aar er det maaske for sent.

25. September 1919. Den russiske Mare er ikke alene en ond Drøm, der knuger hele Europa i Øjeblikket, men ogsaa her i denne min lille Bog synes den ganske at ville gøre det af med den Fortid, der stod for Tur at blive omtalt.

Jeg har i mine Nedskrifter fra før denne Sommer syslet med den Opgave at trække Billedet af 1917 op i store Træk, og jeg har egentlig nu ikke meget tilbage at bemærke. Det hele forekommer mig allerede saare fjernt, ja, forhistorisk kunde man sige, skønt der blot er gaaet to Aar siden da.

Eet maa jeg dog endnu tilføje om Aaret 1917, nemlig dette, at det var det Aar, i hvilket Varemanglen paa Grund af Krigsblokaden begyndte at gøre sig gældende. Navnlig var Kulmanglen en uhyggelig Trusel mod alle; hver Families Gasforbrug blev nedsat til et ringe Maal, idet Tilførslen af Gas kun var aaben bestemte Timer, og Lygterne blev tændte saa faatalligt, at Gaderne henlaa i Mørke; Teatrene skulde – ligeledes af Hensyn til Lysforbruget – lukke tidligt, Kafeerne allerede Kl. 11, og varm Mad maatte ikke serveres efter Kl. 9. Rationeringen af Livsfornødenhederne tog sin Begyndelse, idet der indførtes Anvisningskort paa Brød, Sukker, Fedtstoffer og andre af det daglige Livs mest anvendte Artikler. Luksusvarer som The og Kaffe forsvandt fra Handelen, og overalt i det daglige Liv mærkede man mere og mere, følte man haardere og haardere, at Danmark nu var klemmt inde mellem rasende Folkeslag, der med uhørt Voldsomhed stred for at ødelægge hverandre og for at forsvare deres eget Liv til det yderste. Tidens Alvor og Nød trængte dybere og dybere ind i det daglige Liv, og Frygten for, hvad 1918 vilde bringe, hvis Verdenskrigen ikke bragtes til Afslutning, tyngede

knugende paa enhver, der var i Stand til at sende Blikket ud over Nuet.

3. Oktober 1919. Aaret 1918 skred som de foregaaende Aar ensformigt frem Uge for Uge og Maaned for Maaned. Selv om man forsikrede sig selv, at nu maatte Tysklands Angrebskraft være udtømt, nu maatte det opgive den fortvivlede Krig, saa havde man jo sagt det samme saa længe, og der var ingen virkelige Tegn til Afslutning at spore – man hældede mere og mere mod den Anskuelse, at Krigen gerne kunde vare 1918 til Ende, ja 1919 med. De store og voldsomme Offensiver i Italien og Frankrig indlededes og forløb uden at medføre Afgørelse. Paris blev bombarderet med langtrækkende Kanoner, og man troede, at Byen umuligt kunde holdes; men Fjenden kom ikke inden for dets Porte. Rusland brød fuldstændig sammen og derefter Rumænien; begge Lande maatte modtage de mest ydmygende Fredsbetingelser fra Tyskland og Østrig. Men Krigen vedblev.

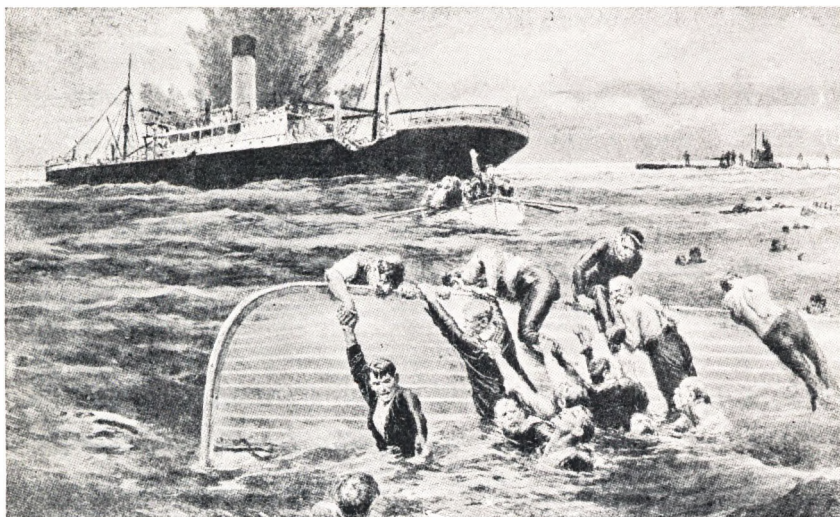
Det var i dette Aar, at jeg begyndte at genoptage Nedtegningerne i min Dagbog, og i de fleste af disse vil man, skønt det var mit Øjemed ikke at skrive om 1918, men om de forløbne Tider og svundne Aar, til Trods for mit Forsæt finde spredte Indtryk og Stemninger fra dette Krigens sidste Aar. I hvert Fald husker jeg, at der findes Skildringer fra hine Dage, da det store Sammenbrud indtraadte, – man maa sige lige saa uventet som voldsomt, – da Tysklands Krigsmaskineri brød sammen, og den store Kejser og hans Søn Kronprinsen hver for sig maatte søge Frelse i Flugt til Holland, medens Revolutionen udbrød. De forfærdelige Ulykker, som Verdenskrigen havde medført, særlig for hele Centraleuropa, og som dette hidtil havde gjort alt for at holde skjult for sig selv, for Mod-

90

3. Oktober 1919

standerne og Omverdenen, afsløredes nu efterhaanden i deres fulde Ubarmhertighed for de ulykkelige Folkeslag selv, saa vel som for alle os, der, skønt Børn af et neutralt Land, ogsaa gennem Aarene havde maattet bære vor Del af Krigens Byrder.

Den, der ikke har oplevet 1918, — jeg henvender her Ordet

Engelsk Damer, Diomed, torpederes.

Største Parten af Besætningen omkom, da den tyske Undervandsbaad intet gjorde for at redde den.

til kommende Slægter —, vil ikke kunne gøre sig nogen Idé om den Orkan af Indtryk og Følelser, som dengang hærgede ethvert Menneskesind i hele den tænkende Menneskehed; medens den, der bærer paa Mindet om dette Aar, har faaet Sjælen fyldt med saadanne Oplevelser, at næppe de voldsomste Indtryk, de mest gribende Begivenheder vilde kunne gøre rigtig Virkning paa ham mere.

Verden før 1918 og Verden efter 1918 det er to Ting, det er to fra hinanden aldeles forskellige Verdener; og ingen kan

endnu forudse, hvorledes den nye Verden, den efter 1918, vil forme sig. Maaske vil det menneskelige Samfund blive sat tilbage i Udviklingen, saaledes som det tidligere er sket ved Verdenskatastrofer. Maaske vil tværtimod Udviklingen efter de nuværende ulykkelige Tider, da alt synes at være Opløsning og Forvirring, gaa frem med Kæmpeskridt som ingen Sinde før.

At det sidste vil blive Tilfældet, er det ens Pligt at haabe. Men for os, der hver med sin Part i Ansvaret styrer hver sit lille Skib i den rasende Sø, bliver det i hvert Fald trange Aar, der skal gennemstaas, inden man naar i Havn.

5. Oktober 1919. For nu at tale om Forretningerne i 1918, da byggede jeg stadig videre paa den transatlantiske Bygning, som jeg havde under Opførelse. Jeg konsoliderede alle de forskellige Selskaber under Det Transatlantiske Kompagni, hvis Kapital samtidig blev udvidet til 10 Millioner Kroner.

Enkelte nye Selskaber blev ogsaa i Aarets Løb knyttet til Kompagniet, ligesom endel nye Firmaer blev lagt ind under The United Export Co.; men i det hele og store var det dog Konsolideringen af det allerede skabte, der beslaglagde min Tid og mine Kræfter. Jeg kunde, da Aaret sluttede, ved mig selv sige, at vi havde opnaaet anselige Fremskridt i saa Henseende, og jeg kunde lade overgaa til 1919 smukke Regnskaber for samtlige Selskaber paa nær et enkelt af mindre Betydning: selv for de store Handelsselskaber blev Dividenden ansat til 15% — et Tegn paa, hvor velgaaende de var.

6. Oktober 1919. Det er Aften. *Trold*, den lille Hund, som jeg har taget med ind fra „Lysthuset“, ligger og snorker under Skrivebordet, ellers er alt stille. Jeg skal søge at hensætte mig til Tiden fra i Fjor, som jeg for faa Dage siden begyndte at for-

tælle om; men hvor ligger den allerede uvirkeligt langt tilbage, og hvor virker den underligt, kaotisk og mangefarvet, naar man tænker tilbage derpaa. Hver Dag er desuden nu saa fyldt med egne Begivenheder og Omskiftelser, at det næsten er umuligt bagefter at opfatte dennes rette Omrids. Ja det begynder virkelig at blive ret svært at huske, hvorledes Begyndelsen paa Dagen var, naar jeg slutter af her i det lille Kabinet ved Skrivebordet i den sene Nattetime, – saa meget er der hændt og foretaget i dens Forløb.

Ser man derimod tilbage over Dagene, der svandt, som et samlet Hele, da virker de saare ensformigt.

— — —

Tiden i 1918 gik udelukkende med at varetage de stadig voksende Interesser, der knyttede sig til Transatlantisk Kompagni; og Aftenernes Anvendelse havde samme regelmæssige Gang som de foregaaende Aar.

Ugens aftenlige Program lød da som følger:

Mandag Aften Bridge med Grev Frijs'es, hver anden Mandag her og hver anden Mandag St. Annæ Plads 5. *Tirsdag* Aften paa Kontoret i Palæet. *Onsdag* Aften Tennis. *Torsdag* Aften paa Kontoret i Palæet. *Fredag* Aften Tennis. *Lørdag* Aften Middag hos Ydings paa Skovbo, hvorfra jeg saa *Søndag* Formiddag tog over til Frokost paa Haraldsgave. Efter denne Frokost plejede jeg at køre lige ind til Palæet og havde der min bedste Arbejdsdag Ugen rundt, i Ro til Kl. 12-1 Aften, kun afbrudt af en kort Familiemiddag her i Frederiksgade. Dette overmaade regelmæssige Program kunde en enkelt Gang brydes ved Afholdelsen af en Middag her hjemme eller – yderst sjældent – ved Deltagelse i en Middag ude.

En Afbrydelse i dette Liv dannede selvfølgelig Sommeren, da den kom, i hvis Løb jeg som sædvanlig tilbragte min Fritid med Sejlads, idet jeg tog Bolig paa „Lysthuset“. Ogsaa der var dog den samme Regelmæssighed i Anvendelsen af min Tid: *Mandag* Aften paa Kontoret. *Tirsdag* Aften Sejlads. *Onsdag* Aften paa Kontoret. *Torsdag* Aften Sejlads. *Fredag* Aften paa Kontoret. *Lørdag* og *Søndag* en lang Sejlads, med Letning *Lørdag* Eftermiddag og *Opankring* *Søndag* Aften. Med andre Ord, jeg var normalt i Sommerens Løb en Aften mere paa Kontoret, men holdt til Gengæld Ferie hele *Søndagen*.

Herlige og pragtfulde Ture var disse *Lørdag-Søndags-Sejladser* med „Ejgin“, og mange Gæster havde jeg den Glæde at se om Bord.

Sommerferie havde jeg ogsaa, en hel Uge, i hvilken jeg grundlagde Traditionen for Første-Juli-Dagen paa Thorø ved at besøge Øen igen paa denne Dato. Den gamle Gaard var i Vinterens Løb bleven restaureret, og med Besvær lykkedes det at faa den færdig til Dagen, saa jeg kunde holde en Indvielsesmiddag, hvortil Legatbestyrelsen *in pleno* var indbudt tilligemed andre Honoratiores. Efter Middagen, ved hvilken der blev holdt mange og gode Taler, var der Bal for Ungdommen fra Assens, og Storstuen med det tavlede Gulv, de gamle Møbler og de mange Lys tog sig pragtfuldt ud, fyldt af den glade, dansende Ungdom. Festlig var ogsaa den lille Have, for første Gang illumineret. Før Ballet afbrændtes et større Fyrværkeri paa Øens højeste Punkt til Glæde for Assens og Omegns Beboere, der var spredt paa den modsatte Strandbred og paa Højderne foran Byen. I den stille, yndige Sommernat kunde man over Thorøsund høre de mange Tilskueres Haandklap, da den sidste Raket funklende

6. Oktober 1919

var dalet ned mod Thorøs Grund. Denne Første-Juli-Fest paa Thorø blev et smukt Minde for dem, der var med, og det haabes som sagt, at den maa danne Forbillede for tilsvarende Fester i kommende Tid. Det vilde være mig kært at vide erindret

Haven paa Thorøgaard.

hin 1. Juli 1917, da jeg første Gang gik op paa Thorø for at overtage den og atter overdrage den til Legatstiftelsen. Og forhaabentlig vil Stiftelsen gennem Tiderne paa bedste Maade benytte denne Besiddelse som et Samlingssted for Familien og et Sommerferiehem for dem, som man vil glæde med en Indbydelse til dette Stykke fredelig og skøn Natur.

Derefter gæstede vi ligesom i 1917 Wedellsborg, hvorfra Dagen efter gjordes Genvisit af den gamle Lensgreve Wedell i

Spidsen for et større Selskab. Det blev saaledes de første Gæster efter Indvielsen, der ved et Besøg paa Øen glædede sig over den Indvinding af Skønhed, som er opnaaet ved den gamle Thorøgaards Restaurering og de Beplantninger, der med Tiden skal give Thorø de store Skove igen.

De første Gæster paa Thorø.
Lensgreve Wedell omgivet af Lensbaronesse Rosenkrantz, Hofdame
Frøken Sehested, Baron Rosenkrantz, Grev F. Frijs,
Grev og Grevinde Wedell.

Fra Thorø havde vi en meget smuk Hjemsejlad Syd om Fyn og Sjælland, men led dog den Tort, at vi paa Grund af Storm maatte lade „Ejgin“ blive liggende under Falster, medens vi selv tog hjem med Toget.

14. Oktober 1919. Aaret 1918 gik ud med den mærkelige Aften, som jeg, saaledes som allerede omtalt, tilbragte i Nimbs Restaurant sammen med en udsøgt Kreds af de Krigsfanger, der dengang i tætte Sværme vendte hjem over København til England og

14. Oktober 1919

Frankrig; og derefter tog indeværende Herrens Aar 1919 sin Begyndelse.

Jeg er saaledes nu med mit historiske Tilbageblik naaet næsten helt til Nutiden.

Der mangler i hvert Fald kun at berette om den Del af 1919, som allerede er gaaet; men jeg er ikke langt fra at synes, at det er sværere at fortælle noget om den Tid, der ligger saa nær, end om den, som man er kommet paa Afstand af.

Maaske har dette sin Aarsag i, at der var mere Mening, mere Samling i de Tider, der ligger langt tilbage, end der er i de nuværende. Dengang var der Fred, og hele Verden, de enkelte Samfund, de enkelte Organisationer, hvert enkelt normalt Individ arbejdede med paa den fremadskridende Udvikling. De Linjer, som man fulgte, kunde variere noget, men i det store og hele satte man Kurs i en og samme Retning, der af alle betragtedes som den rigtige og som den, der maatte føre til de bedste Resultater for den samlede Menneskehed. Derefter kom Verdenskrigen, og ganske vist slog man nu i Stykker af alle Kræfter og i et Omfang, som ingen vilde have tænkt sig muligt. Men der var alligevel trods alt paa sin Maade Plan og Mening i Forholdene, hvor fortvivlede de end var.

Men nu! Ingen veed om ikke hans Arbejde er ørkesløst, om ikke alt, hvad vi gaar og bygger op, i en Haandvending bliver omstyrtet, eller – hvis man vil – pillet itu. Thi Voksne synes nu at have det som Børn, der har faaet et Stykke Legetøj foræret; naar de har moret sig dermed nogen Tid, ønsker de at se, hvad der er inden i, og dissekerer det grundigt. Naar det da ikke igen kan sættes i Stand, græder de, men for sent.

Paa denne Maade er det jo, at i de sidste Tider voksne Men-

nesker, tænkende Mennesker bærer sig ad. Det er, som om de mener at have opdaget, at den Samfundsordning, hvorpaa vi indtil nu levede, ikke er andet end et Stykke Legetøj, og de piller den da i Stykker for at se, hvad der i Grunden er inden i.

Hvadi Alverden vil Menneskene gøre, hvis det lykkes at faa den pillet saa grundigt itu, at den ikke kan sættes sammen igen? I Rusland er det nu lykkedes Hr. Lenin at skille Mekanismen saa fuldkomment fra hinanden, at Hundreder tusinder af Mennesker daglig dør af Sult og Elendighed; og selv dette fortrinlige Resultat synes ikke at tjene som Advarsel for den øvrige Menneskehed. I hvert Fald leger man meget kraftigt med Ilden ogsaa andre Steder, uden at bekymre sig om den uhyre Armod, hvori Europa er ved at synke ned.

20. Oktober 1919. Trods alt lader det virkelig til, at den paradoksale lille russiske Nordvestarmé uhindret kan fortsætte sin Fremmarch i Rusland, og saa oplivet blev jeg over Udsigten til Petrograds og dermed forhaabentlig Bolchevismens endelige Fald, at jeg i Gaar begav mig paa Harejagt til Thorø; eller rettere sagt i Forgaars, Lørdag Eftermiddag, thi da svingede min

Der uddeles ikke Brød idag.

20. Oktober 1919

store Bil med Eriks do. i Følge op foran Frederiksgade 7 og afhentede Moster og Fru Schwartz, der skulde med til Odense for at gøre et lille Besøg hos Stiftsprovstens, samt Erik, Inger, Jonas og Højesteretssagfører Martensen-Larsen, der var inviteret med for at se de smukke gamle Tinsager, som han har skaffet mig

Paul Grabbé.

En af de ulykkelige til Døden jagede Russere, der i nogle Aar som Flygtning fandt Ro paa det fredelige Thorø.

til Thorø. Over Sjælland kørte Erik og jeg alene i hans Vogn, og vi benyttede Tiden til at drøfte de mange Spørgsmaal vedrørende Rusland, der melder sig i disse bevægede Dage; de andre fulgte efter i min Vogn. Det lykkedes ikke trods forceret Kørsel at indhente den halve Time, som Besvarelsen af nogle vigtige Telegrammer fra Brasilien, der indløb i sidste Øjeblik, havde sinket mig med, og da vi kom til Korsør, var Færgen og med den Middagen, som var bestilt, allerede afsejlet. En Ex-

tra-Færge gik imidlertid tilfældigt straks efter. I Odense satte vi de to Damer af, og præcis Kl. 12 drejede vi ind ad den store Port i den gamle Købmandsgaard i Assens. Kay modtog os paa Hovedtrappen og Malvina i de oplyste Værelser i den gamle Lejlighed paa første Sal, hvor vi snart efter ved det store runde Bord i Spisestuen fik en solid Souper, der bragte Skuffelsen over den Middag, der var sejlet fra os, til at forsvinde. 99

Næste Morgen vækkedes Huset ved Elses glade Leg med de to smaa Hunde, som jeg havde taget med i Vognen, for at ogsaa hun skulde have Glæde af vort Besøg, og ved Nitiden samledes Jagtselskabet, der ialt talte 7 Bøsser, ved Havnen, hvor „Bolille“ laa flagsmykket og ventede for med os ombord at gøre Turen til

Hjørne af Storstuen paa Thorøgaard.

dens Hjemsted Thorø, – ventelig bliver det sidste Gang for i Aar. Grev Grabbé, en landflygtig ung, russisk Generalsøn, som havde opnaaet den midlertidige Beskæftigelse at være Motorbaadsfører paa Thorø og i Sommerens Løb var blevet som en Søn af Huset, tog Plads ved Rattet, og i saa straalende Solskin, som om det var en Sommerdag, gik Turen over til Thorø.

Jagten begyndte straks med en Snes Drengs Klappere. Ikke mange Minutter var gaaet, før en lille Flok Agerhøns fløj

20. Oktober 1919

op, og mit første Skud bragte en dejlig fed Høne ned som Bytte. Desværre gik det ikke saa fint med Harerne; der var langt færre, end vi havde tænkt os, og de, der kom for, gik til Posterne fjernt fra mig. Kun to Harer kom paa Skudhold, men de maatte ogsaa begge bøde med Livet. For saa vidt var Jagten

Jægerne fotograferes efter Jagten.

fin nok, som intet af mine Skud gik tabt. Kl. tolv enkvart blæstes Jagten af, og det samlede Resultat opgjordes til ialt 21 Harer og 3 Høns, — et lille Udbytte altsaa, selv for Thorø. Men en pragtfuld Jagt var det alligevel, begunstiget som den var af det mest straalende, næsten sommerlige Vejr, i hvilket man fra hvert Punkt af Øen nød den pragtfulde Udsigt til alle Sider over Lillebælt med de smukke Kyster af Jylland og Fyen.

Kl. halveet var Frokosten serveret paa Thorøgaard, i hvis Storstue vi traf Jægernes Damer, der var kommet over med

Dagbogsblade

„Bolille“ ved Tolvtiden. Maaltidet blev, hvad Livlighed angaar, en ægte Jagt frokost. Kaffen bagefter blev drukket for aabne Døre ud til Haven, og siden blev Jægerne, Klapperne og det nedlagte Vildt i skøn Forening fotograferet i Gaarden. Men dermed var ogsaa min Tid udløben. Den store Chefstander paa

Spisestuen paa Thorøgaard.

Masten foran den gamle Gaard gled ned, „Bolille“ fattede atter over det blinkende Bælt, i Assens ventede Bilen, et sidste Farvel, og om Aftenen sov jeg igen i Frederiksgade, styrket og vederkvæget ved den raske lille Udflugt.

En Søndag, tilbragt paa denne Maade, bringer baade Glæde og Hvile midt i de voldsomme, i uafbrudt Række indtrædende Begivenheder, der slider meget kendeligt paa Hjerne og Kræfter.

Og derfor har jeg nu, inden jeg gaar til Køjs i Aften, for-

frisket Sindet ved den lille Skildring af min første Jagt paa Thorø, som, da jeg overtog den, ikke udviste ringeste Spor af det Vildt, der omtales i de gamle Beretninger om Øen. Maaske vil den komme en eller anden af dem for Øje, der i andre Tider end disse skal deltage i Jagterne derovre. Jeg vil ønske dem en og hver, at de maa faa lige saa smukt Vejr og nyde Jagterne paa den skønne Ø i lige saa høj Grad, som vi gjorde i Gaar.

24. Oktober 1919. Det var Aaret i Aar, 1919, som jeg skulde skrive om, *Verdensfredens Aar*, som det forventedes at skulle blive. Hvilken sørgelig Parodi paa en Verdensfred! Den store Krig er bleven afløst af en Række smaa Krige, som ikke engang vi, der oplever dem, kan finde ud af. Der er blandt saadanne mærkelige mindre Krige i Øjeblikket for Eksempel Krigen om *Fiume*, som Gabriele d'Annunzio, den italienske Digter, der før Verdenskrigen kun kendte Pennen som Vaaben, har erobret med et Frikorps og nu værger mod sine egne Landsmænd, Italienerne; disse vil ganske vist hellere end gerne lægge Fiume under Italien, men maa absolut ikke faa det for deres gode Venner, de med dem allierede Stormagter. Og der er Krigen om Riga, hvor en Oberst Bermond med et tysk Korps iført russiske Uniformer leverer heftige Kampe mod den ny oprettede, lettiske Nationalhær og højtideligt erklærer, at han aldeles ikke vil slaas med Letterne, men blot vil ud til Nordvestfronten med sit Frikorps for at slaas med Bolchevikerne, — hvilket han dog ikke kan faa Lov til for Ententen, der vil være alene om at bekæmpe dem, men samtidig overfor deres egne Arbejderpartier officielt erklærer, at de ikke mere vil sætte en eneste Mand ind paa denne Kamp. Man skulde tro, at man var i et stort Galehus og ikke i en Kulturverden. Jeg tvivler paa, at

vore Efterkommere, der ikke har oplevet 1919, selv med Anspændelse af deres Fantasi vil kunne forestille sig de Forhold, der har hersket i dette Aar, og jeg haaber, at dets Virvar paa alle Omraader maa have været en Undtagelse, som intet efter-

Østprøjsisk Godsejer
myrdet sammen med sine Tjenestefolk af Bolchevikerne.

følgende Aar vil kunne gentage. Imidlertid vil det i hvert Fald blive uundgaaeligt, at Efterdønningerne – om end Stormen lægger sig – kommer til at vare i Aarevis.

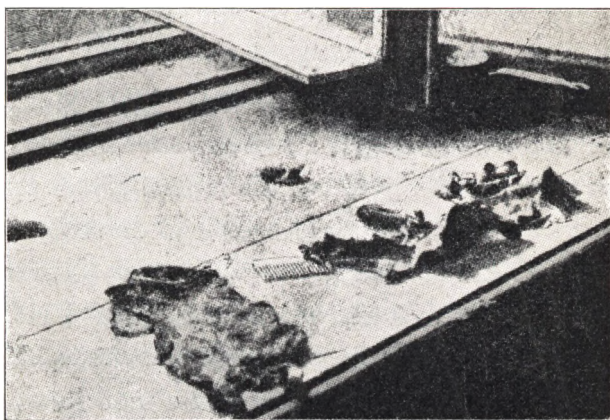
Den største af alle de særlige Krige, der er bleven Resultatet af Verdenskrigens Afslutning, er Bolchevikkrigen eller rettere sagt Bolchevikkrigene, idet der i Øjeblikket føres Krig baade i Sibirien, hvor *Koltchak* kæmper, paa Nordvestfronten, hvor man har sat *Judenitch* paa den hvide Hest, og paa Archangel-

Ærkebiskop myrdet af Bolchevikerne.

fronten, hvor England gør sin Indsats. Dertil kommer saa endda Polens og de andre nye Randstaters selvstændige Foretagender mod Bolchevikerne. Man skuldetro, at alle

disse samtidige Krigsoperationer kunde skaffe Lenin og hans Krigsminister Trotzki nok at bestille. Men med en Dygtighed, som man maatte beundre, hvis de Midler, som bragtes til Anvendelse, ikke var saa frygtelige, har de stampet store røde Hære op af Jorden og udrustet dem, — hvorved det Krigsmateriel, som Ententemagterne havde samlet sammen i Rusland til Kampen mod Tyskland, er kommet dem til god Nytte. I Virkeligheden er desuden Angrebene mod Bolchevikerne gennemgaaende af farcemæssig Natur, idet der overalt mangler

„Menneske-Handske“. Huden flaaet af Hænderne, fundet i et bolchevikisk Torturkammer.

Plan og Disciplin og paa alle Punkter opereres med kun en ringe Del af de Krigsmidler, som der i Virkeligheden vilde udkræves til at gennemføre saadanne Foretagender.

Da Vaabenstilstanden med Tyskland var sluttet, maatte man fornuftigvis vente, at de allierede Magter ikke vilde tøve et Øjeblik med at flytte en Del af deres Stridskræfter over til Rusland for at gøre Ende paa den der opdukkede Verdensfare, som er endnu større end den tyske var.

Det gik desværre ikke saaledes. Sejrherrerne havde set, hvorledes de tyske Hære, da de trængte ind i Rusland, blev smittede af de bolchevikiske Ideer, og de var bange for, at det skulde gaa deres egne Hære ligesaa. En Række Frem- og Tilbageforhandlinger mellem

„de fire Store“ i Paris og deres Raadgivere endte derfor med en forbavsende Kundgørelse om, at de Allierede havde indbudt Bolchevikerne til at give Møde ved en Konference paa Principi-Øerne. I selve Paris turde man ganske vist ikke modtage de Revolutionære, men paa nogle Øer nede i Middelhavet mente man virkelig at kunne forhandle med dem.

Da jeg i Bladene havde læst Meddelelsen om denne Konference, der naturligvis aldrig kom til at finde Sted, saa forfejlet

Liget af en Mand,
der af Bolchevikerne er pryglet til Døde
med Geværkolber.

24. Oktober 1919

var Ideen, opgav jeg Troen paa, at Fredsraadet i Paris skulde formaa at løse det Problem, der i Virkeligheden var det afgørende blandt dem, der var det betroet, nemlig det russiske. Uden at tillægge mig selv andet og mere end en Privatpersons begrænsede og ringe Evne mente jeg, at det i Kraft af de Interesser, for hvilke jeg skulde drage Omsorg, var min Pligt at gøre et Forsøg paa at gribe ind. Dagen efter udkastede jeg derfor Planen til The International Russian Relief Committee, paa hvis Virksomhed jeg allerede tidligere i dette Aar nogle Gange er kommet ind, naar jeg i mine Erindringer foregreb Begivenhedernes Gang.

Denne Komité, der til Præsident har Kammerherre Harald Scavenius, Danmarks Gesandt for Rusland, til Vicepræsident Højesteretssagfører Martensen-Larsen, til Sekretær Generalkonsul Haxthausen tidligere Moskva, og i hvilken en Række af de mest udmærkede Mænd her i Landet har Sæde, samarbejdende med tilsvarende Komiteer i Udlandet, hvori betydende Personligheder har taget Plads, har i de forløbne Maaneder udrettet et uhyre Arbejde for at organisere Hjælpen til Russerne under en Form, der skaber Mulighed for, at Verden kan blive befriet for den bolchevikiske Trusel, saasomt Tiden endelig er moden til en Stormagt-Aktion overfor Bolchevikerne. Jeg har personlig deltaget i Komiteens Forhandlinger, i nøje Samarbejde særlig med Kammerherre Scavenius og med Generalkonsul Haxthausen, der næsten ustandselig har været paa Rejse som Kammerherrens Repræsentant, endvidere i stadig Forstaaelse med det danske Udenrigsministerium og officielle eller særlige Repræsentanter for de førende Magter. Men hele Tiden har jeg desværre sat Lid til, at England tilsidst maatte

tage sin Beslutning og, uanset Muligheden for visse indre Vanskeligheder af ikke alt for stor Vægt, gaa med paa en Maade, der virkelig kunde medføre et Resultat, og ikke paa en af de mange halve Maader, der kun koster Masser af Penge, mange Menne-skeliv og intet betyder i en Sag, men i Virkeligheden blot skader. Netop nu er vi for fjerde Gang blevet svigtet i denne vor

Gadekampe i Moskva.

Tillid til, at den sunde Fornuft til sidst maatte sejre, og atter denne fjerde Gang stod vi netop overfor et af de afgørende Øjeblikke, i hvilket en meget begrænset Støtte fra Englands Side vilde have medført Opgavens Løsning. I Tirsdags eller Onsdags kunde Nordvestarmeen, skønt dens Togt uden Basis og Ledelse i sig selv var en Farce, være rykket ind i Petrograd i Stedet for at stoppe op foran dets Porte. Hvis England blot havde telegraferet til Finland, at Mannerheim vilde blive udstyret med den Fuldmagt, som han behøver, vilde han være blevet den, der knuste Bolchevismen og befriede det ulykkelige

Rusland, ligesom han for kort Tid siden befriede Finland. Men allerede nu er det for sent, i hvert Fald er det hele blevet langt sværere. De Revolutionæres paniske Skræk over Judenitchs hurtige Fremrykning er forsvundet, Trotzki er ilet til Petrograd fra Moskva og organiserer Forsvaret fra Gade til Gade. Intet Menneske kan i Virkeligheden paatage sig Ansvar for det

General Judenitch med to Stabsofficerer.

Myrderi, som et Forsøg paa Indrykning i Petrograd med en mindre Styrkenu vilde medføre, uden Spor af Sikkerhed for noget Resultat.

Endnu kan imidlertid Petrograd tages i indeværende Aar. Nordvestarmeen vil, hvis Bolchevikerne ikke kan kaste

yderligere Tropper frem til Nordvestfronten, antagelig være i Stand til at holde Stillingen udenfor Petrograd, til det paatænkte finske Undsætningskorps nordfra rykker til Hjælp; og da vil Bolchevikerne tage Flugten og overlade dem Byen. Herpaa arbejdes der rastløst hver Dag i denne Tid. Mannerheim og Haxthausen leder Arbejdet i Paris, andre i London, nogle i Helsingfors og nogle ved Nordvestarmeen, og mange andre Repræsentanter er ved Haanden paa hvert Sted, hvor Traadene skal spindes og Spindet knyttes for at samle alt til Aktionens Gennemførelse. Letsindigt er den sat i Gang og uden tilstrækkelig Basis, men alligevel vilde den nu være lykkedes, hvis England ikke havde svigtet i sidste Øjeblik. Hver Dag flyver Telegrammerne frem og tilbage

mellem alle de nævnte Repræsentanter med København som Kredsningpunkt. Man *kan* ikke, alene af Hensyn til de Tusinder i Petrograd, der synes viet til den sikre Hungers- og Kuldedød, medmindre de befries nu inden Vinteren, opgive de sidste og yderste Muligheder for at gennemføre Sagen endnu i Aar.

Rusland før Krigen.

Petershof udenfor Petrograd, som jeg besøgte i 1912.

Slottet er bygget af Peter den Store 1741.

Desværre har jeg ikke selv nogen Tro paa, at der vil kunne opnaas noget lykkeligt Resultat af Nordvestarmeens Ekspedition, som aldrig burde være paabegyndt, medmindre England havde givet positive Garantier for Støtte. Men jeg vil i hvert Fald bag efter kunne være mig bevidst, at jeg har gjort, hvad jeg ansaa for min Skyldighed. For enhver Pris vil jeg undgaa at blive en af de alt for mange, hvis Samvittighed er bleven i den Grad

110

26. Oktober 1919

sløvet af de rystende Verdensbegivenheder, at de ikke længere tager Hensyn til, om et uendeligt Antal Medmennesker lider og omkommer, selv ikke, hvor det som her er i Strid med deres egne eller deres Landes praktiske Interesser.

Indholdet af de Linier, som jeg ovenfor har nedskrevet, vil maaske forekomme Efterverdenen uforstaaeligt. Men jeg er saa træt, at jeg næsten ikke kan føre Pennen over Papiret. Jeg maa i Seng; og i Morgen bliver der igen at tage Stilling til Telegrammerne i den Sag, som jeg i Aften har berettet om. Samtidig skal jeg passe den Verdensforretning, som jeg leder, og som har vanskelige Tider; og endelig sørge for de mange Detailler, der følger med, og af hvilke en enkelt kan kræve Arbejdsevne og Tid nok. Havde jeg kunnet formode, at Forhold som de nuværende russiske skulde indtræde – saadanne har dog aldrig før eksisteret i Verden – da havde jeg sandelig i de foregaaende Aar begrænset min Virkekreds i Stedet for at udvide den.

Jeg kan ikke taale at skrive mere om Rusland, jeg maa gaa i Seng og se at sove.

26. Oktober 1919. I Gaar var det Hannes og Malvinas fælles Fødselsdag, og den fejredes som for to Aar siden ved en Fest paa Haraldsgave. Mulig vil det en Gang i Tiden kunne more Niels og Karen Johanne, naar de er blevet store, at læse et kort Notat derom og deri maaske finde Støtte for den uvisse Erindring, som de selv kan have bevaret om Dagen. Hvad de oplevede igaar, har jeg jo imidlertid ikke overværet fra først til sidst; jeg kan kun fortælle, hvad jeg selv saa af Begivenhederne. Begyndelsen for mit Vedkommende var, at jeg hørte min Bil svinge op her foran Frederiksgade 7 og traf Carl Bretteville, der sammen med sin Frue kom for at tage Plads i Vognen, medens

Moder alt paa Formiddagen var kørt til Haraldsgave for at glæde sig over Børnebørnene, der alle var samlede derude i Dagens festlige Anledning.

Et Øjeblik efter var Vognen i Fart, og Fru Ane fandt sig taalmodigt i, at Carl og jeg straks greb Lejligheden til at drøfte Planer, der berørte dels ham og hans Bank, dels mine Kompagnier. Lang Tid er der imidlertid ikke givet os dertil. Et stærkt Lys ses for ude; vi er allerede passeret Indkørselen til Haraldsgaves Park, det er de gamle, smukke Lygter inde mellem Træerne, der er tændt til Ære for Fødselsdagen. Vi runder i hurtigt Sving „Enghuset“, den lille Bygning med alle de smaa Udhuse, som ligger ved Vejens Omdrejning ind til den private Park. Foran os ligger selve Haraldsgave

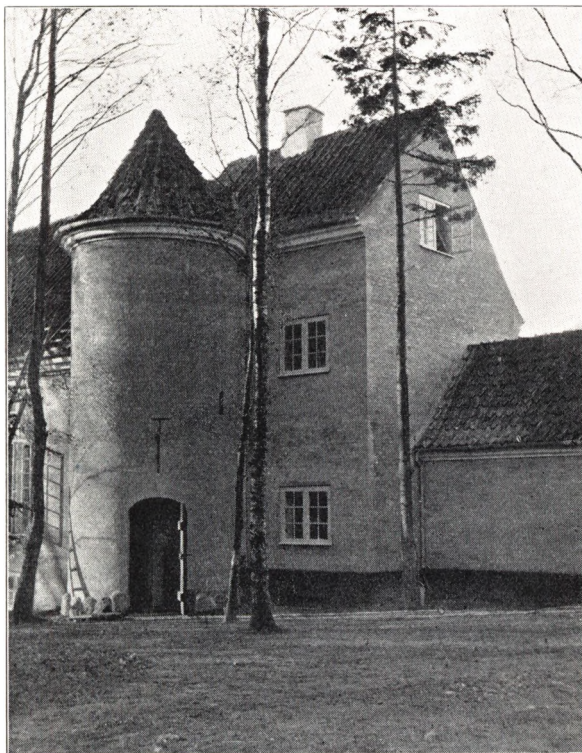

Niels og Karen Johanne.

straalende oplyst. Gennem Træernes brogede Løv ses indenfor Spisesalens høje, slanke Vinduer det festligt oplyste Bord og tydeligst de to Kæmpelysestager for den ene Ende af Salen. Der bliver næppe Tid til flygtigt at glæde sig over dette og over Synet af Taarnbygningen, der afrunder Spisesalens Tilknytning til Hovedfløjen, før vi kører ind gennem Porten, under Slægtens Vaaben, og svinger op foran Husets Trappe, hvor Tjeneren smækker Fløjdørene op til Entreen. I Stuerne er der en Vrimmel af Herrer

26. Oktober 1919

og af Damer, mest yngre, i lyse Dragter. Vi er de sidste, Munke kalder til Bords, og i lang Procession – 66 Gæster ialt – vandrer vi gennem Stuerne og den lange oplyste Gang ned til Spisesalen. Ved Fløjdøren staar Niels og bukker dybt for hvert Par

Taarnbygningen paa Haraldsgave.

der passerer ham, før de træder ind i selve Salen, hvor Musikken toner. Lysene, der straalere over Festbordets Sølv, de mange Fødselsdags-Buketter og alt det brogede Løv, der er spredt over Bordet, blænder de indtrædende, saa at de først, da de er naaet langt ned i Salen, ser Børnene – Karen Johanne og Else og Nic. Wulffs Børn, der er paa Besøg paa Haralds-

gave – opstillede i Salens Baggrund under de udskaarne Lysestager foran Kaminen. Alle tager Plads, med Fødselsdagsbørnene i Midten paa hver sin Side af Bordet: Hanne ført af Ingeniør Sehested, Munkes Kompagnon, der er paa Besøg herhjemme fra Østen efter i aarelangt Arbejde at have opbygget

Munkes Stue.

sit store Ingeniørfirma derude, og Malvina ført af Munke, Husets Vært. Musikken spiller, og Salen er snart et Brus af Stemmer. Der samtales og skæmtes, til Munke første Gang rejser sig og byder alle velkommen, baade dem, der kommer her til daglig, dem, der som Sehested er her paa Besøg fra de fjerne Strande, og dem, der i Aften er her til Stede, men som i de nærmeste Dage drager ud i den store Verden.

EfterVelkomsthilsenen følger hurtigt TalernesRække. Munke

26. Oktober 1919

er som altid forrest med sine mange, snart alvorlige snart muntre Henvendelser, og mange andre gode Talere kappes med ham, snart blandt Munkes og Hannes, snart blandt Kays og Malvinas specielle Venner, idet begges Kredse mødes ved den dobbelte Fest. — Timer er gaaet i festligt Lag, før Munke holder den sidste

Dækket Bord i Spisesalen.

Tale for det gamle Sønderjylland, som vi nu endelig venter at faa tilbage, hvorefter Bordet hæves. Kaffen drikkes ovre i Stuerne. Nogle faa af de ældre bliver her siddende ved Cigarerne og drøfter Verdensproblemerne, medens de andre paany forsvinder over til Spisesalen, hvor Bordene er ryddet til Side, og hvor Dansen begynder.

Da Klokken er passeret 12, gør jeg den sidste Runde gennem Stuerne og Salen. Jeg maa hjem for at sove ud til næste

Dag. Automobilen holder for Døren. Hanne vifter med sit lyse Sjal fra Trappen, og vi glider ud gennem Parken forbi Enghuset, medens Haraldsgaves straalende Lys forsvinder i Natten. Tilbage bliver Erindringen om en af de Fester, der i lige Grad er en Oplevelse for Værtsfolkene som for deres Gæster. I disses Minde vil Billedet af Haraldsgave blive staaende som et af Til-

Enghuset

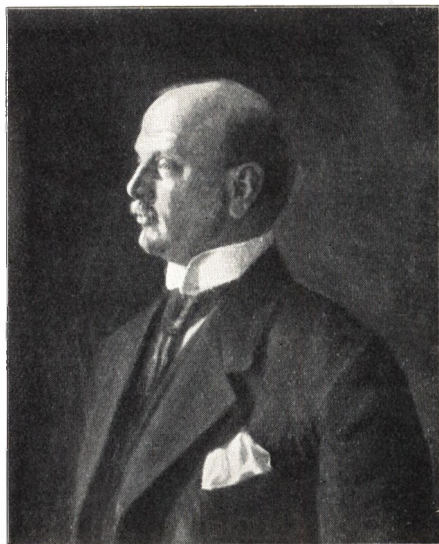
værelsens Eventyr, — dette Hjem, hvori Alvor og Glæde harmonisk kan forenes i Festens Timer som i dagligt Liv.

28. Oktober 1919. Forretningerne har i indeværende Aar ikke ligget let. Den Usikkerhed, i hvilken vi alle svæver med Hensyn til Verdens Skæbne, og de stadig frem- og tilbagesvingende Uroligheder og Revolutioner har gjort det mere end vanskeligt at disponere. Varerne, som man mente vilde falde i Pris ved Verdenskrigens Afslutning, er, bortset fra de rene Krigsartikler, næsten alle stegne yderligere. Det store Opsving, som man

ventede vilde komme, den Fremgang, som man forudsaa for Danmarks Vedkommende som Følge af Fredsbestemmelserne og de deraf flydende forandrede Forhold, er udeblevne. Ikke alene er Pengerigeligheden forsvunden her til Lands, men den er afløst af en Stramning af Markedet, en Pengeknaphed, der gør alle ængstelige og medfører, at det er umuligt at overskue de Rækker af overordentlige Komplikationer, der kan opstaa under de i Forvejen saa abnorme Forhold. Pas- og Rejse-Vilkaarene, som man ventede skulde blive nogenlunde normale, naar Krigen var endt, er stadig saa besværlige, at de lægger de største Hindringer i Vejen for Forbindelsen mellem vore Firmaer. Kort sagt paa alle Punkter møder vi Hindringer og atter Hindringer i Stedet for den Befrielsens Bølge, der skulde understøtte og løfte den endelige, fuldstændige Gennemførelse af den Organisation, som jeg byggede op midt under Verdenskrigen, hvis Vilkaar ofte dikterede ganske andre Baner end dem, der maa blive de endeligt gældende for en civiliseret Verden i Fred. Et uafbrudt Arbejde er imidlertid i den forløbne Del af Aaret udrettet med Hensyn til at lægge alle Firmaerne om fra Krigstilstand til Fredsvirksomhed; og hver eneste Dag fra Morgen til Aften arbejder jeg videre fremad paa den endelige Konsolidering af hvert enkelt af de forskellige Firmaer.

Netop for Tiden kæmper jeg med meget betydelige Vanskeligheder paa et vigtigt Punkt, nemlig den endelige Forening af Det Transatlantiske Kompagni med The United Export Co. Saaledes som det vil fremgaa af, hvad tidligere er blevet fortalt, var det af politiske Grunde nødvendigt under Krigen at stifte Det Transatlantiske Kompagni som *Holding Company* for de udenlandske Firmaer og lade The United Export Co. bestaa

fuldstændig selvstændigt og uafhængigt som et nordeuropæisk Varefirma, idet det overdrog sine øvrige Interesser til Det Transatlantiske Kompagni. De to store Kompagnier, der hørte saa nøje sammen, var i Virkeligheden kun forbundne med hinanden ved en Personalunion gennem et fælles Direktorat for begge Firmaer, medens alle de under Organisationen hørende underordnede Firmaer af Betydning var forbundne med Hovedkompagnierne ved Reunion under den Form, at enten Det Transatlantiske Kompagni eller The United Export Co. ejede Aktiemajoriteten i disse mindre Selskaber. Det Forhold, at de to Hovedfirmaer kun var forbundne ved Personer, – der i Følge Naturens Love er undergivet

Maleri af Tycho Jessen fra 1919.

Chancen for en pludselig Død, – maatte forandres; og væsentlig paa Etatsraad Glückstadts Initiativ blev det besluttet at gennemføre denne Forening nu. Generalforsamlinger i begge Selskaber blev indkaldt, og Sammenslutningen – det er kun en Maaned siden at det foregik – vedtaget, idet ganske vist en svag Opposition kom til Orde i The United Export Co. Denne spirende Modstand har desværre i den nu forløbne Maanedstid vokset sig ret stærk, idet en omfattende Havnestrejke, den store Pengeknaphed og en vel ledet Baisse, der har kastet sig over vore Papirer, sætter Kurserne ned paa et Niveau, i hvilket de ikke

har været i Aarevis. Dette vil naturligvis ikke faa nogen Indflydelse paa selve Sammenslutningen, men har meget naturligt skabt Utilfredshed blandt de Aktionærer, hvis Interesse er Salg paa Børsen med Avance paa Kursen. Disse Utilfredse har lige saa naturligt forenet sig med dem af The United Export Co.s Aktionærer, der er misfornøjede med Sammenslutningen. Resultatet er blevet, at der, i Stedet for Ombytning af samtlige 10 Mill. Kr. Aktier i The United Export Co. med Aktier i Det Transatlantiske Kompagni, kun er blevet ombyttet ca. $8\frac{1}{4}$ Mill. Kr. pr. Dato. Af Resten repræsenterer maaske ca. 1 Mill. Kr. Oppositionen mod Nyordningen; de mest yderliggaaende taler om Sagsanlæg for at søge Sammenslutningen kuldkastet.

Jeg kan sige, at jeg hidtil har været mine Aktionærer en god General, og at jeg ogsaa i dette Tilfælde har varetaget deres Interesser paa rette Maade. Sammenslutningen var en Nødvendighed, den maatte iværksættes før eller senere og kunde da næppe foretages paa anden eller bedre Maade end sket. Den vil begrænse Risikoen for begge Selskabers Aktionærer og betydelig forøge Muligheden for større samlet Udbytte, men for øjeblikkelige Kursspekulationer er den selvfølgelig ikke gavnlig. Jeg tager mig naturligvis denne Opposition, selv om den ikke er rettet mod mig personlig, meget nær; og det er mig endnu umuligt at se, hvor stor Skade der eventuelt derved vil kunne paaføres begge Selskaber og dermed hele den transatlantiske Organisation.

Dog, har jeg løst saa mange Knuder, løses vel ogsaa denne.

Men ved den Usikkerhed, som dette Forhold bringer i begge Selskabers samlede Stilling, bevirkes det, at alle de andre betydelige Komplikationer, som hver Dag fører med sig, føles endnu mere trykkende, end det ellers vilde være Tilfældet.

I det hele taget, naar Folk tror, at jeg maa føle mig lykkelig paa Grund af alt det store og usædvanlige som jeg skaber, paa Grund af alt det interessante som jeg gennemlever, paa Grund af den omfattende Forretning, som jeg dirigerer, og alt det som iøvrigt følger med min Stilling, saa tager de højligt fejl. Til Dato har jeg nemlig til enhver Tid haft saa mangfoldige trykkende Genvordigheder at kæmpe med, at jeg aldrig personlig har kunnet faa Stunder til at glæde mig over det, der var udrettet, men stedse kun følt et voldsomt Tryk af de tilstundende Kampe for det, der endnu skulde udrettes.

Paa den anden Side, naar det formenes, at jeg aldrig bliver færdig med at udvide og bygge nye Foretagender op, og at jeg ikke kan leve det foruden, saa er en saadan Opfattelse meget forkert. Jeg har haft og har mine ganske bestemte Planer med mine Foretagender, og naar de engang er gennemført, staar jeg ved Maalet. Til den Tid vil der selvfølgelig igen ved det færdige Værk kunne skabes Forbedringer, ligesom der vil kunne foretages Udvidelser indenfor de tilrettelagte Rammer; men det vil være noget helt andet. Til næste Efteraar skulde hele Bygningen være fuldført, og da vil jeg, om alt gaar vel, begive mig bort for hele Vinteren paa en Rejse Jorden rundt. Og ganske vist vil jeg stadig blive staaende som den øverste Chef for Det Transatlantiske Kompagni; men det skal da paa hvile alle de Direktører, som vi har udnævnt for de forskellige Foretagender, at udføre Arbejdet, og jeg selv – eller den, der engang skal afløse mig – vil derefter kun være Samlingspunktet, hvortil Hovedlinjerne af den mægtige Organisation løber sammen. Et saadant samlende, øverste „Punkt“ kan selvfølgelig samtidig nok skabe nyt og navnlig foranledige allehaande For-

120

andringer og Forbedringer. Men al saadan Virksomhed vilde blive, hvad jeg kunde kalde for en Adspredelse, hvorimod det, som hidtil er udrettet og frembragt, sammenfattes under Begrebet Nødvendighed, – da hele Komplekset nødvendigvis for Tiden maa hvile paa mine Skuldre.

Det er mit Haab, at jeg maa komme til at opleve September 1920, og at jeg da endelig skal kunne rejse ud i den store Verden og selv tilse alt, hvad jeg herfra har skabt derude.

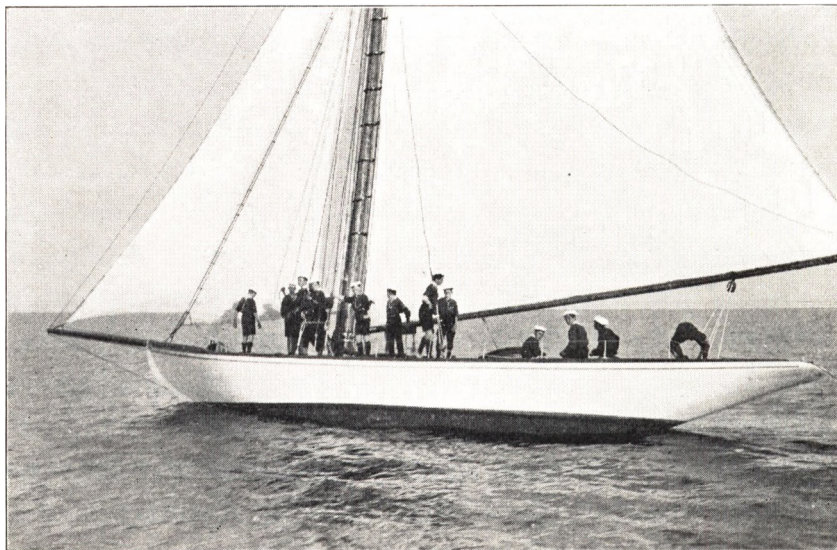
Men der er intet sikkert mere, og ingen kan med Vished vide, hvorledes Forholdene til den Tid vil ligge.

29. Oktober 1919. Om min private Tilværelse i indeværende Aar er der ikke meget at fortælle. Jeg har nylig berettet, hvordan en Vinter-Uge normalt gik hen for mig i Aaret 1918, og ganske paa samme Maade gik ogsaa den ene Uge efter den anden i Tiden fra 1. Januar til 15. Maj. Paa sidstnævnte Dato flyttede jeg ligesom i de foregaaende Aar ud paa „Lysthuset“.

Forsommeren var skøn, og jeg gjorde i dens Forløb mange herlige Ture med „Ejgin II“. Derimod blev Sommeren 1919 den mest umulige, som jeg husker at have oplevet her i Landet. Alle Slags daarlige Vejr afløste hinanden i ubrydelig Række, og en eneste virkelig Sommerdag forekom saa at sige ikke hele den saakaldte skønne Aarstid igennem.

Iøvrigt var jeg, hvad Sejlads angaar, i de første Uger en Del optaget af en Baad, som jeg paa Foranledning af Pastor Nielsen i Skovshoved havde skænket til Skovshoved Søspejderkorps og som nu skulde sættes i Virksomhed. Det viste sig ikke at være saa ligetil at faa det hele indrettet saaledes, at Søspejderne virkelig selv kunde sejle med den; det lykkedes dog ret hurtigt at udarbejde et Regulativ og faa Reglerne lagt saadan til Rette, at

denne Organisation forhaabentlig for Fremtiden vil kunne anvendes som Forbillede indenfor den hjemlige Søspejderbevægelse, der intet Sted har saa gode Betingelser for Udvikling som her i Landet paa Grund af dettes smaa og beskyttede Farvande, og som under den rigtige Ledelse sikkert vil kunne blive en

Skovshoved Søspejderafdelings Baad „Andres“.

naturlig Støtte for vor fra gammel Tid anerkendte Stilling blandt de søfarende Nationer.

Den første Juli gæstede jeg atter Thorø. „Ejgin II“ sejlede derover med Grev F. Frijs, de Coninck Smith, Mogens Frijs og Jonas. Selv tog jeg sammen med Munke og Hanne derover med Depechebaaden, den hurtige Motorbaad, som jeg tidligere har omtalt. Vi havde en pragtfuld Tur indtil Vordingborg; men paa Grund af stærk Modvind, rettere Modstorm, opgav vi at fortsætte og tog over Land til Thorø, som vi naede samme Aften.

29. Oktober 1919

Næste Dag var vi paa Illum Ø til Middag hos Thorvald i hans Hus paa Øens Top, og der indfandt sig ogsaa mine Gæster om Bord paa „Ejgin II“, som den foregaaende Dag havde knækket sit Ror og kun med største Besvær naaede ind under Øen.

Der var den Dag en saadan Regn og Storm, at det var næsten umuligt at slippe frem og tilbage mellem Thorø og Illum,

Med Depechebaaden løber vi en nødstedt Motorbaad til Hjælp.

saa at Udsigterne for Første-Juli-Dagen var alt andet end lyse. Men da Morgenen oprandt, havde Stormen lagt sig og Solen skinnede; det blev alligevel en rigtig Første-Juli-Dag. Snart viste sig nu i Bæltet Depechebaaden, der kom svippende Syd om Helnæs fra sit ufrivillige Ophold i Vordingborg; vi saa den som et lille hvidt Punkt langt ude; kort efter laa den fortøjet ved Broen paa Thorø. Næstefter kom „Ejgin II“, der med sit knækkede Ror af en lille Motorkrydser blev slæbt op gennem Bæltet til Assens Havn for at reparere.

Om Eftermiddagen og Aftenen kom alle Gæsterne til Middagen. Kl. halv syv sad vi alle i den hyggelige Spisestue i den gamle Gaard, og jeg kunde for anden Gang hæve mit Glas paa Legatstiftelsens Vegne og byde velkommen til Festen den 1. Juli, Thorødagen. Medens forrige Aar den samlede Bestyrelse – Erik undtagen, der endnu sad i Rusland – havde været til Stede, var det denne Gang først og fremmest Øens Faddere,

Storstuen paa Thorø. F. Frijs, Ego.

der var samlede: *Kay*, Øens Administrator, *Munke*, dens Ingeniør, Gartner *Brandt*, der er Faderen til den smukke Have omkring Gaarden, *Lønborg-Jensen*, Gaardens Arkitekt, og Skovrider *Smith*, der er Mester for alle de Plantninger, hvoraf Øens fremtidige Skove skal fremgaa. Blandt Deltagerne saas iøvrigt de fra Rusland fordrevne, *Erik* og Frue, endvidere *Hanne*, der i Aar i Modsætning til i Fjor, da Birthe lige var kommen til Verden, kunde ledsage *Munke*, *Malvina*, der fungerede som Værtinde med en forstuvet Fod, Grev *Frijs*, paa hvem de foregaaende Dages haarde Søfart ikke mærkedes, de *Coninck Smith*,

29. Oktober 1919

der for første Gang gæstede Øen, *Jonas, Grev Grabbé*, den tidligere omtalte unge Russer, der under Thorø-Besøget havde travle Dage som Fører af „Bolille“, *Thorvald* og Frue, *Antoinette Berg*, og sidst men ikke mindst *Olava Berg*, min gamle norske Barnefrøken, som det var lykkedes at faa ned fra Norge til Festen, og som jeg førte til Bords.

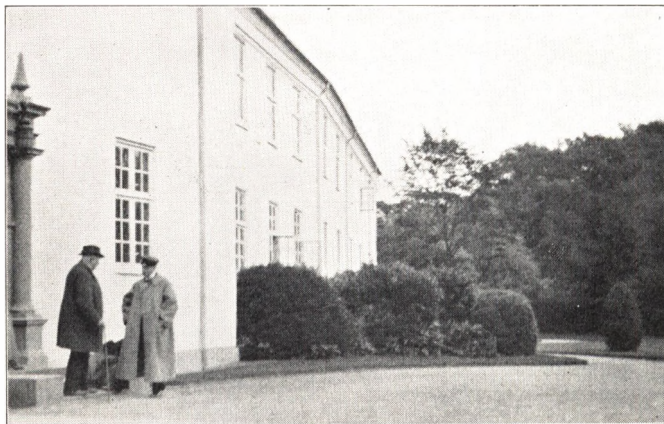

Efter Middagen paa Thorø 1. Juli 1919.
Olava Berg, de Coninck Smith, Malvina, Grabbé, Brandt, Kay,
Ego, Frijs, Thorvald, Antoinette Berg, Inger.

Det var en enkel men fortræffelig Middag, Malvina havde komponeret, og var Talerne dette Aar ikke saa højtidelige som det foregaaende, da det var den første Thorøfest, saa var dog mange af dem smukke, og Middagen en af de skønne Fester, som forhaabentlig nu Aar efter Aar vil blive gentaget paa Thorødagen. Allerede inden Middagen kunde slutte, var det meste af den til Ballet indbudte Ungdom kommen tilstede, for største Delen hentet med „Depechebaaden“, der paa fire Minutter løb

fra Assens til Thorø, en i disse Farvande hidtil ukendt Hastighed paa Søen.

Før Ballet blev aabnet, afbrændtes Fyrværkeriet, der ligesom forrige Aar havde samlet en stor Tilskuerskare langs Kysten fra Assens og sydefter, og som tog sig pragtfuldt ud i den stille Sommernat. Skønt Vejrudsigterne den foregaaende

Besøget paa Wedellsborg. — Lensgreve Wedell, Ego.

Aften havde været overmaade ringe, blev dog altsaa Dagen en sjældent festlig Oplevelse for alle, der var med.

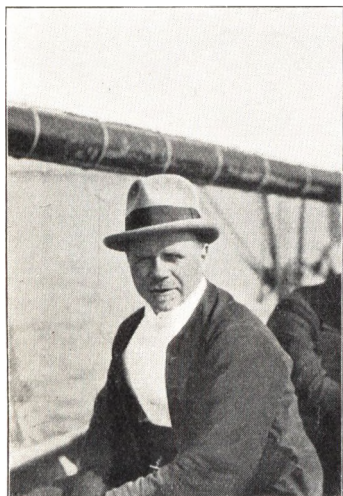
I disse faa Linier har jeg villet nedfæste Erindringen om den anden Thorødag, for at kommende Tidens eventuelle Deltagere ikke skal søge forgæves efter nogle Ord derom.

Dagen efter var det igen smukt, næsten varmt Vejr, og med Depechebaaden foretog vi en herlig Tur op langs Kysten til Wedellsborg og besøgte den gamle Lensgreve, medens de unge Wedells var paa Rejse.

Om Aftenen gav jeg en Middag paa Thorø for en Del af Assens' Honoratiores. Dagen endte igen med Bal, hvortil der blandt

andet hentes Gæster fra nogle Kuttere, som deltog i den kgl. Yachtklubs Eskadresejlad. De var ankrede op paa Assens Red og blev overraskede af Depechebaaden med Jonas som Invitator om Bord.

Dagen efter gik vi, da „Ejgin II“ stadig var under Reparation, med den lille Motorkrydser „Willemoes“ op til Trelde­næs,

Lønborg-Jensen,
Thorø's og Trelde­næs' Arkitekt.

som jeg om Vinteren havde erhvervet og omdannet til en lille Besiddelse ved at mageskifte de Skove, som jeg ejede længere inde paa Næsset, med de yderste Skove paa selve dette. Derved opnaede jeg at faa en samlet Besiddelse paa omtrent 120 Tdr. Land, som jeg netop i disse Dage har yderligere afrundet ved Køb af en tilstødende Bondegaard, saa at Besiddelsen er paa ialt ca. 155 Tdr. Ejendommen er lagt ind under Legatstiftelsen, og det er min Mening at stille den til Raadighed om

Sommeren som Feriehjem for det samlede Personale i The United Export Co. og dermed forbundne indenlandske Forretninger.

Det er et af de smukkeste Steder i Danmark, — særlig det yderste Terræn med de store fritstaaende Træer er af en ganske enestaaende Naturskønhed — og vi var saa heldige at komme dertil i det mest straalende Solskin. Med Begejstring gjorde alle de, der ikke havde været her før, sig bekendt med Næssets Herligheder, medens jeg sammen med Munke og Lønborg-Jensen

Et af de berømte Træer paa Trelldenæs.
Efter Radering af Stubbe Teglbjerg.

29. Oktober 1919

Troldehus paa Treldehæs under Opførelse 1919.

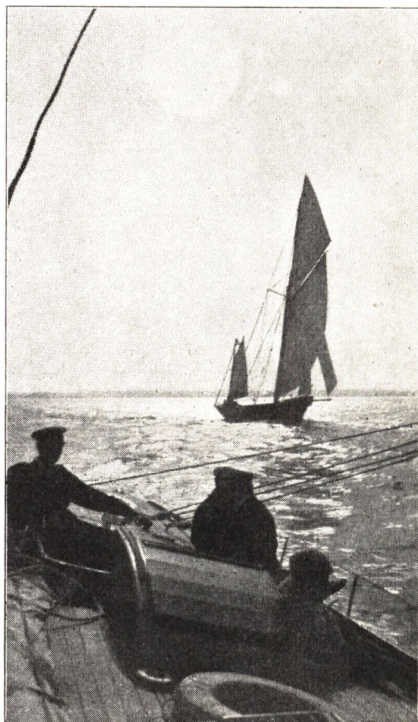

Treldehæs set fra Syd.

lagde Planer for dets Fremtid og for dets Bebyggelse med nysnævnte Formaal for Øje.

Næste Morgen gik vi under Sejl med „Ejgin“, der havde faaet nyt Ror, krydsede Syd om Fyen og kastede om Aftenen Anker ud for Rudkøbing, hvor vi i Vogne blev hentede til et Besøg paa Faarevejle hos Gods-ejer Neergaard og hans Frue, Frederik Frijs's Søster.

Dagen efter gik vi Nord om Langeland over Storebælt, foretog en Tur med Depechebaaden rundt om Omø og endte om Aftenen efter en herlig Dag, den eneste rigtige Sommerdag jeg erindrer fra i Aar, under Petersværks Skove, hvor vi, idet Depechebaaden med Lyskaster benyttedes som Fører for „Ejgin II“, sent om Aftenen kastede Anker.

Ejgin II indhenter og passerer Andres.

Den følgende Dag, Søndag, Feriens sidste Dag, havde vi en herlig Sejlads gennem Bøgestrømmen, idet vi paa Grund af Højvande kunde passere dette Farvand, skønt „Ejgin II“ har et Dybgaaende af 8 Fod. Ved en rask lille Afstikker med Depechebaaden besøgte vi Bruddene paa Stevns Klint; og præcis som altid tog vi om Aftenen Bøjen ud for „Lysthuset“. Turen var endt, den havde været smuk og vellykket fra først til sidst trods Vejrets truende Holdning.

31. Oktober 1919

Idet Depechebaaden med tændt Lyskaster gik mod Land og Lyskasteren drejedes over mod Søspejderbaaden „Andres“, der næste Dag skulde ud paa Langfart, saa vi det til Parade opstillede Mandskab gøre Honnør, medens dets „Chef“ for forbi. Nu var det dem, – de Unge –, der skulde ud at nyde al den

Andres inspiceres.

Glæde, som Sejlads i de skønne danske Farvande forskaffer. Hvorimod jeg hurtigst gik til Sengs i „Lysthuset“ for at sove ud til alt det, der næste Dag ventede mig inde paa Kontorerne efter en hel lang Uges Fraværelse.

31. Oktober 1919. Sidst fortalte jeg om Turen til Thorø den 1. Juli. Egentlig skulde jeg i Aar have foretaget Sejladsen derover ikke om Bord paa „Ejgin II“, men om Bord paa „Sunshine“, den engelske Skonnert, som jeg allerede under Krigen havde købt for en meget billig Pris, men som jeg paa Grund af Faren

ved at tage den over Nordsøen maatte lade blive liggende i England til Krigens Ophør. Istandsættelsen af den trak imidlertid ud – ikke alene efter 1. Juli, men saa længe, at jeg næsten havde opgivet Haabet om at se den i Sommer. Endelig hen i

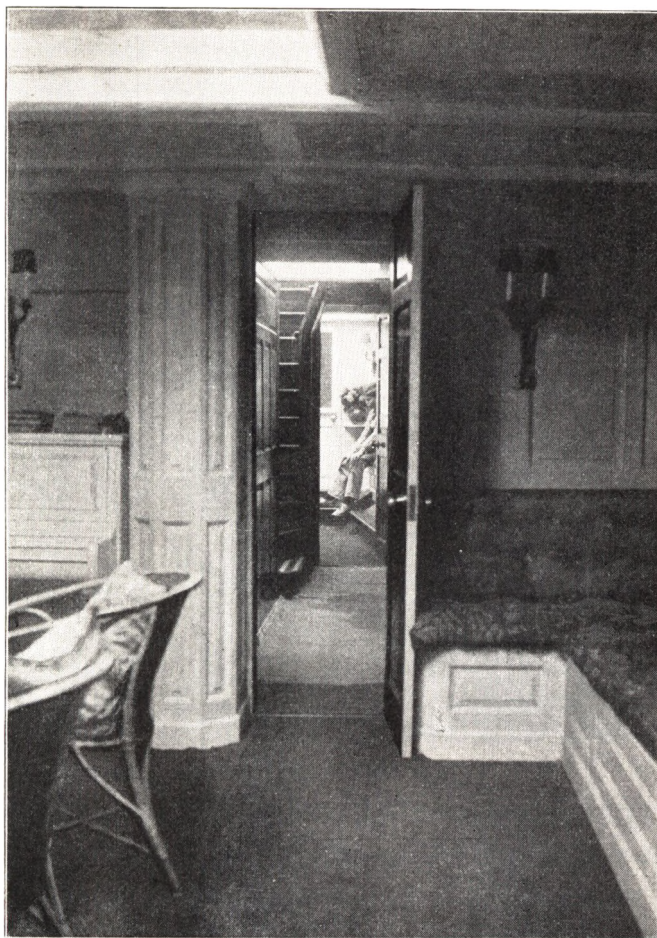

Sunshine med Spiler ude.

August fik jeg Telegram om, at den var afgaaet fra den engelske Havn, hvori den havde ligget; men ogsaa Sejladsen over Nordsøen tog lang Tid, saa at jeg til Slut følte mig overbevist om, at „Sunshine“ var stødt paa en af de mange drivende Miner og forlist med Mand og Mus. Lykkelig var jeg derfor, da jeg paa en Lørdag Eftermiddag under mit Krydstogt i Øresund saa

31. Oktober 1919

„Sunshine“ stævne ned gennem Farvandet. Ved Hjælp af De-
pechebaaden bordede jeg den hurtigt og førte den til Ankers

Sunshine's Kahytter.

ud for Lysthuset. Dermed var det imidlertid ikke forbi med
Ængstelser vedrørende „Sunshine“; thi Ugen efter, da Mand-
skabet vilde prøve nogle smaa Salutkanoner, der fandtes paa

Skibet og som skulde affyres den næste Dag, naar jeg mere højtideligt end sidst gik om Bord for at tage Kommandoen, ladede man dem paa en saa letsindig Maade, at den ene sprængtes i Stumper og Stykker. Af de 9 Mand, der stod omkring

Sunshine's Mandskab.

Kanonen paa Dækket, blev de 4 mere eller mindre haardtsaarede, heldigvis dog ingen dødeligt. Alle slap uden varig Mên fra Ulykken – paa en nær, der mistede et Par Fingre. Men i Øjeblikket saa det slemt nok ud, de saarede laa og svømmede i deres Blod paa Dækket, og Jonas, der var om Bord, maatte med Motorbaaden og Ambulance hurtigtst føre dem til Hospitalet.

Kom „Sunshine“ end sent, kom den dog paa en Maade ikke for sent, thi den Sommer, der var udebleven i det rigtige Kvar-

31. Oktober 1919

tal, indfandt sig endelig nu i September Maaned. Det blev det herligste Vejr, en virkelig Indian summer, og da det tilmed var Maaneskin i dens første Halvdel, sejlede jeg overordentlig meget i de første 14 Dage af denne Maaned, ikke alene som sædvanlig Lørdag og Søndag, men omtrent hver anden Aften.

Sydamerikanske og russiske Gæster om Bord paa Sunshine.

Næsten hver Gang havde jeg nogle Gæster med af de talrige Udlændinge, der har besøgt os i indeværende Efteraar, og vi var derfor mange om at nyde de skønne Aftener i Maaneskinnet, om Bord paa den pragtfulde Baad. Naar vi havde spist til Middag ved det lange Bord i Storkahytten, hvor en svag Ild i Kaminen mindede om den sig nærmende Vinter, skyndte vi os op paa Dækket og sad der i Kurvestolene, medens Baaden gled hen over det sølvglitrende Øresund. Som Regel døde da den livlige Passiar hurtig hen, og hver hensank i sine Drømme, til

det Tidspunkt kom – desværre saa hurtigt! – hvor Landgangsbaaden atter laa ved Faldrebstrappen.

Jeg vil sikkert aldrig glemme „Sunshine“ fra dette Efteraar, – selv om jeg haaber, at hine Sejldage kun maa blive de første i en lang Række, og at kommende Somre maa bringe mange smukke Oplevelser for mig og for dem, der som mine Gæster vil dele Glæden med mig.

2. November 1919. For nogle Maaneder siden fik jeg Telegram fra Direktør Aarestrup, der dengang var i New York, at G. var bleven udnævnt til U. S. A. High Commissioner for de baltiske Provinser.

I Gaar kom han her til København paa den amerikanske Krydser, som er stillet til hans Disposition, for at han kan vise det amerikanske Flag i de baltiske Farvande; og kort efter fik jeg hans Kort ind ad Døren.

Han meddelte, at Amerika havde opgivet sit Forsæt om ikke at ville deltage i nogen politisk Aktion mod Bolchevismen i Rusland. Man indsaa nemlig nu det urimelige i at gøre sig Haab om, at den hele Bevægelse skulde fortære sig selv indefra.

Dermed skulde altsaa Grundlaget være i Orden for et Samarbejde mellem Amerika og Europa paa dette Punkt; under en timelang Drøftelse drejede Samtalen sig iøvrigt væsentligst om The International Russian Relief Committees Program, saaledes som det nu gennem de mange Maaneder er udformet.

Dette Program er blevet officielt anerkendt af Frankrig, idet *Noulens*, Medlem af det franske Ministerium, er indtraadt som Præsident for den franske Komité, medens i England Sir. *Wm. Brancker* er indtraadt som Præsident. Blandt Russerne er alle betydende Personligheder Tilhængere, og i Finland, det Land,

der maa tjene Organisationen som indledende Operationsbasis, er *Mannerheim* det og mange flere. Hvis derfor nu ogsaa Amerika gaar med i denne Sammenslutning, skulde man dog tro, at Relief Committee maa kunne yde sit Bidrag til, at Ordenen hurtigt genoprettes i Rusland, naar Bolchevismens Styre en Dag ramler over Ende.

3. November 1919. Min Dagbog befinder sig nu paa et Vendepunkt i sin Tilværelse. Jeg har fra den Dag, da jeg i 1917 tog dens første Bind frem af det støvede Gemme, ført Skildringen frem gennem en Række Aar, hvor jeg hverken havde haft Anledning eller Lyst til at fortsætte den Bogførelse af mit Livs Hændelser, som jeg havde begyndt allerede som tolv Aars Dreng. Jeg har søgt at opfriske Erindringerne om, hvad der var hændt mig i de paa-gældende Aar, og i store Træk at nedtegne den verdenshistoriske Udviklings Gang. Hvorvidt det er lykkedes mig at give disse Indtryk en saadan Form, at de kan vinde Øre hos mine Slægtninge i kommende Tider, kan jeg ikke sige. Men mon det ikke for at nævne et Eksempel vil kunne interessere Jonas' Børnebørn at læse om vore Sejladser og se Billederne fra disse Farter i Storm og Stille. Vi i vor Tid kender nu kun de knappe Fakta fra vore Stamfædres Liv gennem Fødsels- og Skifteprotokoller og andre højtidelige Dokumenter. Hvor ganske anderledes interessant vilde det være, hvis vi i en tilgængelig

„Jonas“ Plum, som Attaché ved Legationen i Washington.

Bog kunde finde ikke alene spredte Notitser fra deres daglige Liv, men endog Fotografier af selve Dagens Begivenheder og af Personerne, som de opvoksede fra Dreng og Piger til Mænd og Hjemmenes gode Kvinder. Gid blot jeg havde kunnet ofre lidt mere Tid herpaa. Jeg har end ikke, fra den ene Gang til den anden, haft Stunder at gennemlæse, hvad jeg har skrevet. Dog har jeg i hvert Fald, og det er egentlig mere end jeg ventede at naa, fuldført den Opgave, som jeg satte mig. Hvis jeg nu vil fortsætte, maa jeg enten gemme Dagbogen hen og for Eksempel en Gang om Aaret nedskrive en samlet Oversigt, eller ogsaa gaa over til Systemet fra Dagbogens Begyndelse og fortælle Døgnets Begivenheder, efterhaanden som de indtræffer.

Dette sidste har jeg paa en Maade allerede gjort i de Aar, der er hengaaet, siden jeg paany tog Dagbogen frem, idet jeg atter og atter har brudt af i Erindringerne for at berette om det, der i Øjeblikket fyldte min Tid og Interesse. Imidlertid er dette dog noget andet, end det vilde være paany at gøre Bogen til en virkelig *Dag-Bog*, – selv om jeg vel ikke nu vilde tage det saa bogstaveligt, som da jeg i Drengaalderen noterede, hvornaar jeg stod op, hvornaar jeg læste Lektier, hvornaar jeg løb med Tøndebaand og det andet snurrige, som fylder det første af Bindene. Mine Dage nu danner jo nok Rammen om et mærkeligere Stof. Men hvilket Værk vilde Bogen ikke svulme op til, hvis jeg virkelig selv i kortest Form skulde nedtegne, hvad jeg foretager mig hver enkelt Dag eller for Eksempel hver Uge. Jeg maatte da mindst have Ugen udvidet med en ekstra Dag for at kunne fortælle om de andre syv Dage, og intet eksisterende Væsen vilde som Læser nogen Sinde kunne naa Værket til Ende, hvis han ellers skulde foretage sig noget andet ved Siden af.

Altsaa maa jeg finde en eller anden Mellemløst. Men det vil vel give sig af sig selv.

Jeg vil ikke tænke derpaa i Aften, men gaa i Seng og sove, det trænger jeg i høj Grad til.

7. November 1919. „*La somme est trouvée!*“ saaledes begyndte et langt Telegram, som jeg i Morges fik fra Paris. Det meddeltes mig deri, at det er lykkedes at fremskaffe det Beløb, der fra frivillig finsk Side er stillet som den absolutte Betingelse for at kaste sig militært ind i Kampen mod Bolchevikerne og ile Judenitch, der er slaaet af de røde Tropper og paa Tilbagetog fra Petrograd, til Hjælp. Hvis dette ikke sker, kunde der indtræde en Katastrofe for hans lille, daarligt ledede Armé.

Russian Relief Committees Skæbnetime er kommen! — som en af vore Gesandter udtalte, da han i Eftermiddags besøgte mig. Han var meget optaget af den store Nyhed, som Telegrammet havde bragt. Og hvilken Kæmpeopgave vil der ikke foreligge for Russian Relief Committee, hvis Bolchevikerne virkelig styrtes nu. At bringe Orden i Rusland og fremskaffe Forsyninger af alt, hvad først Krigen og siden Revolutionen har berøvet det, er en Opgave, som hele Verden burde samles om, hvis Ruslands Tilbagevenden til normale Forhold ikke skal strække sig over Aarrækker og Verdens-Økonomien derigennem stadig forstyrres.

Jeg var netop i Dag kaldet til en privat Konference om Russian Relief Committee hos Udenrigsministeren, Erik Scavenius. Længe maatte min Bil holde og vente paa mig udenfor Ministeriet. Men jeg kunde, da jeg gik ned ad Trappen, og en af Udenrigsministeriets Embedsmænd, der er særlig interesseret i Sagen, standsede mig, meddele ham, at alt var i Orden. Der

Lenin.

var opnaaet fuldstændig Enighed om fremtidigt Samvirke mellem Ministeriet og Russian Relief Committee, et Samarbejde, som jeg haaber maa holde paa Trods af de talrige politiske og personlige Modsætningsforhold, der her som alle Vegne gør sig gældende og atter og atter volder Fordærv for de Sager, som man i det Almenes Interesse burde holde fri for sligt.

I dette Øjeblik sidder *Lenin* vel i den sene Nattetime i sit Arbejdsværelse inde paa det gamle Kreml, hvor jeg i sin Tid som Besøgende vandrede rundt, opfyldt af Ærefrygt for dets store, ældgamle og brogede Historie. Hverken jeg eller nogen kunde dengang ane, at det hellige Kreml skulde opleve at blive Centret for den frygtelige russiske røde Terror, imod hvilken selv den store franske Revolution er som Børneleg. Sikkert arbejder Lenin Dag og Nat paa sine store, aldrig hvilende Planer om at styrte hele det kultiverede Samfund i Grus; han nærer ingen Sky for at besudle sig med de Gerninger, som ledsager hans Forehavende og Hensigter. Og her sidder jeg i det lille Kabinet, hvor de lyse Barnebilleder af Niels og Karen Johanne – den Fremtid, for hvilken vi arbejder – ser ned imod mig. Hvilken Opfattelse af Tilværelsens Maal og Veje skal vel sejre, enten den Kultur, der skaber og har skabt Myriader af lyk-

Niels Munk jun.
Efter Maleri af G. Börjeson.

kelige Væsener, af uskyldige og kærlige Væsener som disse Børn – eller den Elendighed og det Had, der har skabt en Lenin?

3. December 1919. Spørgsmaalet var: Hvordan skal jeg nu indrette denne Dagbog, efter at være naaet frem i Erindringeres Kæde til den indeværende Dag. Svaret blev: Jeg vil skrive heri, naar jeg er i Humør dertil, og om de Emner, som jeg føler Lyst til at underholde mig om med mig selv.

Jeg har allerede sagt, at Dagbogen vilde blive uudholdelig at læse for Efterslægten, hvis den skulde omhandle hver Dags eller blot hver Uges Oplevelser selv i koncentreret Form. Den vilde tillige blive alt for trist, thi Bogen vilde da kun handle om de Sorger og Bekymringer, den Modgang og Møje, som Aar af denne Art maa medføre. Helt anderledes ligger Sagen, naar man fortæller længere Tids-Afsnit og svundne Perioder. Da kan man nøjes med i Korthed at nævne eller lade skimte igennem, at Resultaterne er opnaaet paa Basis af overvundne Hindringer; Ordenes Fylde bliver anvendt paa Resultaterne og de enkelte lyse Punkter i Tilværelsen, der trækkes frem, hvorimod Vanskelighederne drager sig tilbage som en – mere eller mindre mærkbar – Baggrund. Men vilde jeg gaa over til at fortælle om de enkelte Dage eller en ganske kort Periode, da vilde alt det væsentlige drukne i Skildringerne af hine Vanskeligheders uendelige Masse. Hverken har jeg Lyst til at fortælle dette, ej heller kan andre have Glæde af at høre det.

Hertil kommer, at jeg i saa Fald vilde komme til at meddele en Række Detailler vedrørende et stort Antal af de Personligheder, der i Øjeblikket betyder noget her i Landet og ude i Verden. Bogen maatte da mindst gemmes Hundrede Aar, før dens Indhold kunde komme for Dagens Lys; og naar jeg fylder

disse Blade, er det jo nærmest, fordi jeg haaber, at de kunne faa Interesse for næste Generation af vor Slægt, — saaledes som vi af vort Slægtled kunde nære det Ønske, at et af den foregaaende Generations Medlemmer havde ført Dagbog om sine Oplevelser og sin Samtid.

Jeg skal imidlertid prøve paa at gengive en enkelt af mine Dage og berette om de forskellige Mennesker, som jeg har med at gøre paa en saadan, dog uden at disse nævnes ved Navn. Jeg tror, at det af en saadan Dagsberetning vil fremgaa, hvor umuligt det vilde være for mig at føre egentlig Dagbog. Lad mig vælge at gengive den netop nu forløbne Dag, den jeg dog husker lettest. Jeg vil prøve paa at fortælle hver enkelt Ting helt nøjagtigt lige fra Morgenstunden.

Altsaa: „Godmorgen!“ lyder det ind gennem Portièren mellem mit Paaklædningsværelse og mit Soveværelse. Det er Barberen, der hver Morgen vækker mig og sætter Barbervandet i Kog paa det elektriske Kogeapparat, til jeg faar samlet mig til at stige ud af Sengen og begynde paa Dagen, der venter med alle sine Krav. Fem Minutter efter sidder jeg iført Slaabrok foran Toiletbordets Spejl inde i Paaklædningsværelset, medens Barberen fæster Servietten under Hagen og farer frem med Barberkosten fra Øre til Hals. Ilden blusser i Kaminen og kaster sine Reflekser over de blanke Toiletgenstande paa Bordet, „Trod“, min lille Pekingeser, knurrer velbehageligt i sin Kurv, glad ved at se sin Herre, og de tunge Gardiner for Vinduerne gnistrer rødt i Lyset fra Prismekronen under det hvide Loft. Det hele skulde synes at danne Rammen om en fredelig og lykkelig Tilværelse; men Hjernen er knapt begyndt at fungere, før den paa ny fyldes med Billeder af det frygtelige, der ustandse-

ligt foregaar i Europa, og af de Forholdsregler og Foranstaltninger, der efter fattig Evne kan rettes derimod. Og skulde Hjernen tilfældigt begynde at sysle med Dagens fredelige Smaating, skal Barberen nok falde ind med en eller anden Nyhed, som han har paa rede Haand, et Bud om nye Ulykker eller ny

Spisestuen i Frederiksgade 7.

Forvirring. Inden en halv Time er gaaet, sidder jeg ved Morgenbordet oppe i Moders og min Lejlighed og kan i gamle Berlingske, min første Morgenlektüre, som ligger udbredt foran mig, medens jeg drikker Theen, læse Spalte op Spalte ned om det altsammen, om den Forvirring, det Kaos og de Ulykker, som Jorden i Øjeblikket er opfyldt af. Det er næsten et Held for mig, at det haster med at blive færdig, for at jeg kan komme

ned til Bilen, der venter for Døren. Portnerbørnene er som sædvanlig parate til at slaa Portfløjene op, mens jeg smutter ind i Vognen; og faa Minutter efter sidder jeg paa Kontoret i The Crown-Butter Export Co. Jeg gennemgaar hele Posten og konfererer med Afdelingskorrespondenterne; jeg har netop i Gaar været ude at inspicere den store nye Bygning, som vi er ved at opføre til Smørfirmaerne ude paa Østerbro, og jeg har derfor at tale med dem om Spørgsmaal vedrørende Kontorernes Indretning derude. Jeg gennemgaar de mange Sager og maa alt imens glæde mig over, hvor udmærket mit første og ældste Firma nu fungerer. Inden jeg atter tager bort, kommer en af Landets største Smøreksporører – jeg nævner altsaa intet Navn – i Telefonen og maa absolut tale med mig. I omtrent en halv Time holder han mig fast, saa jeg er lige ved at faa Krampe i Armen af at holde Hørerøret. Han er ude af sig selv over de Dumheder, hvormed man er paa Nippet til at sprænge den store Smøroverenskomst, som vi fik underskrevet i 1912, og hvis Ophævelse under de nuværende Forhold vil betyde anselige Tab for Smørpakkefirmaerne. Jeg erklærer straks, at jeg skal anvende al min Indflydelse paa at faa Sagen bragt i Orden, og kan udtale, at jeg, efter de Forhandlinger, som jeg allerede har ført, haaber at dette skal lykkes i Morgen, hvis han blot vil sende sin Sagfører med tilstrækkelig Fuldmagt til det indkaldte Møde. Men desuagtet er det mig ikke muligt at væрге mig mod den Talestrøm, som er et Særkende for ham, indtil jeg tilsidst aldeles udmattet bogstavelig talt med Vold afbryder ham og ringer af. Jeg springer ned ad Trappen og ind i den ventende Bil for at køre til den lille Port i Palæet i Bredgade, hvorigennem jeg hver Morgen smutter ind og op

3. December 1919

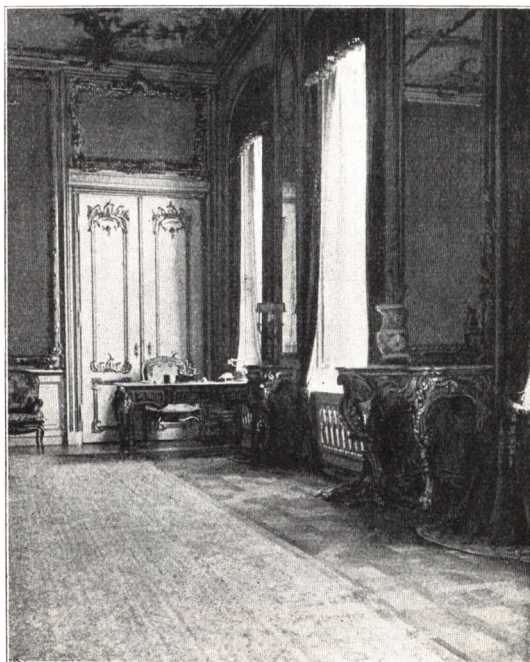
til mine Kontorer. En Del af min Post ligger allerede og venter paa Skrivebordet, og jeg trykker paa en Række af Knapper, der indstiller Telefonerne, hvorved det rundt i de forskellige Kontorer, der direkte sorterer under mig, angives, at jeg er kommen. I et af disse Kontorer sidder den højt betroede Frø-

Konferencebordet i mit Kontor Bredgade 42.

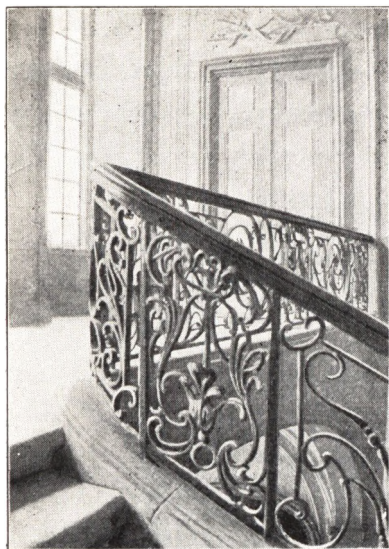
ken *Møller*, der fra de allerførste Aar i Østergade 46 har haft med mine Sager at gøre, og et Øjeblik efter kommer hun som den første ind ad den høje Tapetdør i en af Salens Længdevægge, med Resten af Posten, som hun har aabnet og stemplet. Jeg gennemgaaer nu alle Brevene og fordeler dem, efterhaanden som jeg læser dem, til de Bunker, hvori hver Skrivelse skal anbringes; ringer derefter paa Nr. 5, der hidkalder *Mortensen*, „det graanende, værdige Kontorbud“, som det hedder i den Omtale, Bladene har viet ham; og han faar saa efterhaanden

alle Bunkerne udleveret til Fordeling mellem de mange Kontorer. Klokken er nu blevet halv elleve, jeg er næsten en halv Time forsinket, Aarsagen er den lange Telefonsamtale i The Crown-Butter Export Co. Tallet paa de Afdelingschefer, der

Hjørne med Skrivebordet i samme Værelse

venter paa Konference, naar Posten er fra Haanden, er derfor voksende. De kommer ind een for een, men Konferencerne med dem afbrydes ustandseligt af Telefonen, der ringer. Imidlertid, min Tid og Dag er til det samme, og alle, der melder sig, hvad enten det er pr. Telefon eller pr. Dør, ekspederes med den automatiske Rutine, som de mange Aars Øvelse nødvendigvis skal give. Ved Tolvtiden indtræffer nogle ophidsede

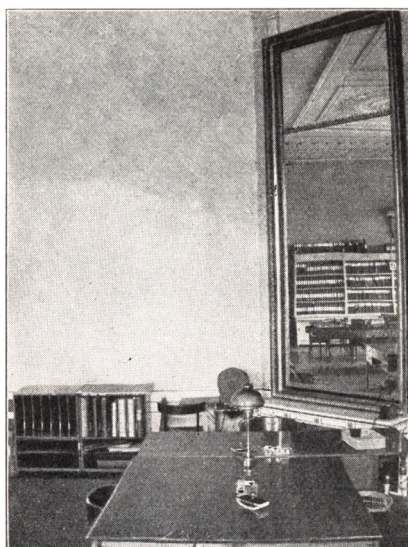

Trappeafsats.

Telefonopringninger. Repræsentanter for den sydlige, tidligere saa overmægtige og bestandigt indflydelsesrige Stat er heroppe, og et Møde er blevet aftalt i en af Hovedbankerne Kl. 1 $\frac{1}{4}$. Min Forundersøgelse har imidlertid godtgjort, at Grundlaget for Mødet er fuldkommen svigtende, og jeg har derfor søgt at faa det opgivet eller i hvert Fald udsat. Det har dog ikke været min Sekretær muligt at komme i Telefonforbindelse med de Vedkommende, og det

tegner derfor til, at Mødet skal blive halveret, idet nogle agter at indfinde sig, mens andre har faaet Meddelelse om, at Sammenkomsten i hvert Fald foreløbig er opgivet. Nervøsiteten er saa stor under de nuværende spændte Forhold, at en af Mødets Hovedfigurer, der samtidig er en af mine bedste Venner, i en Telefonsamtale om Mødets Afholdelse eller Ikke-Afholdelse fuldstændig taber Balancen.

Resultatet bliver, at jeg, efter at have telefoneret til højre og venstre, tilsidst i min Bil alligevel

Kontorværelse med et af de gamle Spejle.

Dagbogsblade

maa haste afsted til Banken, for der at modtage Meddelelse om, at Mødet dog, som henstillet, i sidste Øjeblik er blevet opgivet. Jeg opnaar i den Anledning at komme en halv Time for sent til Dagens eneste rolige Stund, Direktionsfrokosten i det hyggelige

Kontorværelse med en af de gamle Døre.

lille Frokostværelse, som er blevet indrettet i Palæets gamle Havehus. De andre Direktører er allerede naaet til Kaffen, og snart forsvinder de hver for sig til de Sager eller Møder, der venter paa dem, medens jeg sluger det halvkolde Maaltid, som Piccoloen hurtigst har serveret.

3. December 1919

Efter Frokosten har jeg som Regel Møder berammede med et Kvarter eller en halv Timès Mellemrum, nu Forretninger af største Vigtighed, nu Besøg af Tilfældige fra Ind- og Udland, der spilder min Tid med uigennemførlige Sager, nu et Udvalg

Fra Forhallen.

af Supplikanternes Hær – alt imellem hinanden i broget Uorden, til Trods for at alt i Forvejen af Underdirektørerne og min udmærkede Sekretær er blevet lagt til Rette, for at Tiden kan blive belastet saa lidt som muligt. Blandt Henvendelserne optraadte i Dag endda, uanmeldt og ikke kaldet, en Repræsentant

for en af de tidligere krigsførende Stormagter, ledsaget af en Chefdirektør for en af samme Stats Rigscentraler til Fremskaffelse af Levnedsmidler til Landet: Repræsentanter for et Land, fordem velstaaende, der nu sulter og lider i et Omfang, som man tidligere ikke havde kunnet tænke sig Muligheden af indenfor det velordnede Europas Grænser. Der paahviler det nogle Kontrakter, som ikke har kunnet opfyldes, eller som i hvert Fald, hvis de skulde opfyldes, vilde koste dets forarmede Statskasse svimlende Beløb. Nu baade trygler og truer de for at opnaa Hjælp til Opfyldelse af Kontrakterne. Det er en Situation, i hvilken man i Virkeligheden staar haabløs og hjælpeløs. Det er ikke muligt at raade Bod paa alle de forbryderske Dumheder, der er begaaet i de sidste Aar, og som sammenlagt har ført Europa og de øvrige Verdensdele ud i de nuværende fortvivlede Forhold.

Ikke alene denne Konference, som jeg maatte indskyde midt imellem de allerede berammede Møder, men tillige det Uheld, at jeg hele Dagen igennem uhjælpeligt er den halve Time fra om Morgenen forsinket, gør disse Møder og Forhandlinger endnu mere ilsomme end ellers. Kl. 3 maa jeg deltage i en Konference i Udenrigsministeriet, et rent privat Møde, kun Udenrigsministeren, Etatsraad Glückstadt og jeg, – og jeg havde regnet med at det vilde blive kort. Men først Kl. fire kan jeg – efter at have fulgt Glückstadt over Gaden til Banken for at drøfte nogle vigtige Sager med ham i Løbet af det Par Minutter, som Spadsereturen varer – vende tilbage til Bredgade og fortsætte Møderne der.

Kl. 5 havde jeg efter min Regel ansat den sidste Konference, derefter tilstedes der ikke flere Adgang. Da begynder man

3. December 1919

nemlig at bringe den udgaaende Post ind til Gennemsyn inden Afsendelsen, og samtidig møder de Underdirektører og Afdelingsledere, som ikke blev ekspederede eller ikke blev færdig-ekspederede i Tiden før Frokost. Da Klokken var blevet lidt

Venteværelset.

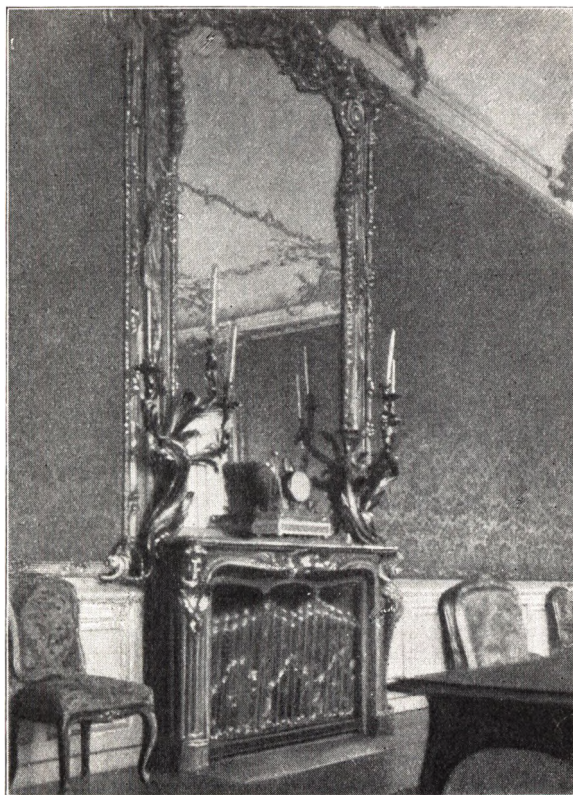
over halv syv, lykkedes det endelig at faa den sidste Afdelingschef ud af Døren. Jeg gennemløb derefter den Post, som jeg endnu manglede at gennemse, underskrev min personlige Post, gennemgik Bankbogen, der viser, hvor store Beløb vi har omsat paa de forskellige Konti her paa Hovedkontoret i Dagens Løb

– som Regel er det Millioner; hvor stort vilde Tallet ikke blive, hvis man hver Aften talte samtlige vore Kontorers Kasseomsætning Verden over op under eet! – ordnede de resterende Papirer paa Skrivebordet i en Bunke, slukkede Lysene og gik ud gennem Døren til Venteværelset, hvor nu kun Mortensen er tilbage. Jeg fik Frakken hjulpet paa af samme Mortensen og hørte ham, idet jeg gik ud af Døren mod Frederiksgade, ringe paa Telefonen til Frederiksgade 7, at nu var jeg paa Vej. Dette er det sædvanlige Tegn til, at Middagen kan rettes an. Dog i Dag maatte jeg klæde mig om, før jeg gik til Bords herovre i Moders Lejlighed, der var Gæster til Middag eller rettere sagt een Gæst, idet Lensgrevinde Petersdorff er herinde i Byen paa et lille Besøg og da som Regel spiser hos os, da hendes Lejlighed ikke bliver sat i Stand for de faa Dage.

Efter Middagen forsvinder jeg efter Sædvane et Øjeblik ind i Kabinettet med min Cigar og mine Aviser. Da de er læste, begiver jeg mig atter ind til Damerne, vi veksler nogle Ord til Afsked, og jeg trækker mig derefter tilbage til min Ungkarle-Lejlighed i Stuen, hvor jeg tænder Lys i det lille Kabinet. Kort efter er for nogle faa Minutter Alverden glemt i en tryk Søvn. Jeg har den samme Evne, som Fader havde, til straks at falde hen og vaagne lige saa hurtigt igen, forfrisket som om jeg havde hvilet længe. Derefter begiver jeg mig som Regel tilbage til mit Kontor – kun Onsdag og Fredag Aften tager jeg ud til Tennis, alle mine andre Aftener tilhører, hvis der ikke ernogetualmindeligt paa Færde, Arbejdet. Selv Mandagsbridgen er aflagt i Aar, i hvert Fald foreløbigt.

Og der sad jeg da en Tid som sædvanlig ovre i det gamle Palæ foran Skrivebordet med de mange Tryksager og Skrivelser,

der indsendes fra alle Kanter af Verden og omhandler Alverdens Begivenheder. Jeg ekspederer dem den ene efter den anden, indtil hver eneste af de Sager, der skal bringes fra Haanden i Dag, er bleven det. Det er mit Princip, at jeg meget sjældent lader

Kaminen i Rokokoværelset med Grev Bernstorffs Ur.

nogen Sag ligge en Nat over. Jeg holder ud, til alt er ordnet og lagt til Rette for næste Dag. I Aften blev jeg imidlertid forholdsvis tidlig færdig. Klokken var endnu ikke slaaet tolv paa Grev Bernstorffs Rokoko-Ur, som er blevet fundet og bragt tilbage paa hans gamle Kamin i mit Kontor, da jeg rejste mig, lagde de

Papirer, der skal ekspederes i Morgen, i Bunke og slukkede Lyset. Den gamle Sal og dermed hele det store Palæ, hvor jeg som Regel om Aftenen arbejder ganske alene, henlaa i sit tavse Mørke, da jeg gik min Vej.

Paa Vejen hjem følte jeg mig i daarligt Humør, træt som jeg

Hvor Dagen afsluttes. Mit Værelse, Frederiksgade 7.

var af det ustandselige Arbejde med Forretningerne fra Morgen til Aften. Men i Øjeblikket er jeg *saa* træt, at jeg befinder mig hinsides det Mismod, hvori jeg kom tilbage og begyndte paa disse Linier, der er blevet alt for mange. Jeg tror, at min Hvile vil blive fast og drømmeløs, naar jeg nu gaar ned og lægger mig til Sengs i mit Værelse dernede i Stuen, hvor for *saa* mange Timer siden min Dag begyndte.

Trold, der er bleven træt af sine Forsøg paa at underholde mig, medens jeg sad og skrev, sover trygt i Sofaen bag mig, hvor den har faaet indrettet sig et hyggeligt Hjørne. Kom nu Trold, vi skal ned i Stuen og i Seng, nu faar vi sove og se, hvad Dagen i Morgen vil bringe.

31. December 1919—1. Januar 1920. Det er Nytaarsnat, jeg sidder her i det lille Kabinet i Frederiksgade 7, og det er langt over Midnat. Aarsskiftet har jeg fejret paa „Haraldsgave“. Munke stod i den store Sal med Glasset højt hævet i Haanden og talte smukt for det nye Aar. Omkring de med Vin og Kager dækkede lange Borde samledes Gæsterne, der var mødt for at fejre det nye Aars Indgang paa „Haraldsgave“, mange af dem med Børn, da Niels og Karen Johanne havde faaet Lov til at blive oppe til det nye Aar; i Baggrunden Tjenestefolkene og min Chauffør. Juletræet stod endnu pyntet fra Juleaften, og da vi havde sat os ned, blev alle Lys i Salen slukket og en Mængde smaa Stjernekastere, der var blevet hæftede ved Grenene, tændt, saa de strøede Ildgnister ud over Salen fra det mægtige Træ. Detsaa baade smukt og ejendommeligt ud, Gnistregnen var som et Billede paa Aarets Myriader af Hændelser; det gamle Aar slukkedes, idet de sidste Funker glødende forsvandt i Mørket; og det nye Aar brød frem som i blændende Glans, da derefter det elektriske Blus igen tændtes og Øjnene glippede mod Skæret.

Kort efter sad jeg i mit Automobil, der, med Snekæder om Hjulene og de store Lyskastere tændte, for afsted over de glatte snedækte Veje, medens jeg med alvorligt Sind gennemgik de mulige Udsigter for det Aar, som vi nu er gaaet ind i. Sidste Nytaar haabede vi alle paa, at 1919 maatte blive Fredens og Fremgangens Aar efter den frygtelige Krigstid. Men Verdens-

Vejen gennem Parken til Haraldsgave.

31. December 1919–1. Januar 1920

pagten mellem Folkene er endnu ikke sluttet. Stormagterne er blot holdt op at slaas, fordi de manglede Kræfter til at fortsætte; hvis de formaadede, vilde de begynde forfra. Og de smaa Magter, de mange nyopdukkede Stater, – ja de slaas stadig efter bedste Evne og anstifter Revolution hver anden Dag. Ganske vist har

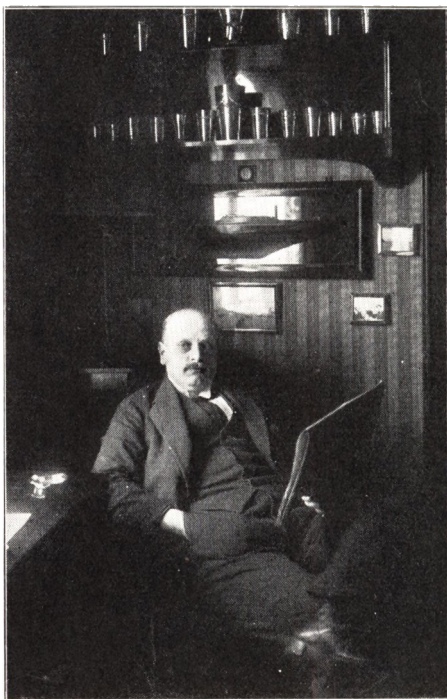

Vejen ved Haraldsgave's Port.

vi herhjemme endnu holdt os klar baade af Krig og Revolution; men alt er i Virkeligheden, som Følge af Forholdene udenfor Landets Grænser, i en stadig voksende Forvirring ogsaa hos os. Et talende, eller rettere sagt tavst, Eksempel herpaa er den store Telefonstrejke, der begyndte nu med det nye Aar. Fra i Nat Kl. tolv er alle Telefoner afbrudte, ingen svarer og ingen kan kalde, vi er alle med Hensyn til denne vigtige Faktor i det

daglige Liv og i alt Forretningsliv pludselig sat fem og tyve Aar tilbage i Tiden. Saaledes bringer hver Dag sit.

Da jeg nys kom her hjem og satte mig i min Stue for at læse Aftenavisen, hørte jeg en stærk Larm over Huset, og da jeg gik til Vinduet, saa jeg en stor Flyvemaskine, pragtfuldt lyssende, skyde frem over Marmorkirken, med den store stjernebesatte Himmel højt hvælvet over sig. Det er en af de første Gange en illumineret Flyvemaskine er fløjet over København. Efterverdenen vil sikkert finde et saadant Syn dagligdags og knap løfte Øjnene derefter; men naar man en stille Nytaarsnat, medens man staar ensom ved sit Vindue, ser det første Gang og uventet, da gør det uvilkaarligt et stærkt Indtryk. Det var for mig lige-

Hvor Aftenavisen læses.

som et Symbol paa, hvorledes Menneskene til Trods for de Ulykker, som de i de seneste Aar forvolder sig selv, alligevel stadig arbejder sig fremad mod højere Standpunkter. Skønt Hundredetusinder, ja Millioner og atter Millioner af Mennesker i disse Aar gaar under i Krige, Revolutioner, Borgerkrige, Sult og al Verdens Elendighed, tør man haabe, at der af det store Kaos vil vokse Orden og Klarhed frem; og at det hele, trods de

158

talløse Enkelt-Indviders navnløse Ulykke, vil ende med at af føde Fremskridt og paa den Maade trods alt virke til Gavn for den samlede Menneskehed.

Men hvor umuligt i Øjeblikket at se, ad hvilke Veje dette skal kunne ske!

5. Januar 1920. Det er Søndag Aften. Jeg havde aftalt med Yding, der er draget til New York for at føre Forhandlinger der af den vigtigste Art, at han senest den 4. skulde telegrafere, om han mente, at Forhandlingerne kunde lykkes. Jeg har ventet Telegrammet hele Dagen, og nu i Aften kom det; men det indeholdt kun en Meddelelse om, at han først den 2. ds. er naaet til New York, og at Forhandlingerne derfor ikke kan begynde før i Morgen, Mandag. Det var en Skuffelse, fordi Resultatet af disse Forhandlinger vil indvirke paa alle mine Dispositioner for Udviklingen her. Den indre Uro gjorde mig hvileløs, og jeg følte mig uoplagt til mit Arbejde ovre i Kontorerne paa den anden Side af Gaden. Jeg er derfor gaaet her over og har taget Dagbogen op af dens Skuffe. Skal jeg prøve at fortælle Fremtiden om de Planer for Fuldførelsen af det store Værk, der bærer Navnet Det Transatlantiske Kompagni, som jeg endnu har urealiserede? Nej, jeg har aldrig før fortalt om Fremtiden, kun om Fortiden, højst om Samtiden, jeg vil heller ikke nu forsøge det. Jeg haaber, at jeg ikke er saa nær ved en pludselig Død, at det skulde være betimeligt at formulere en Orienterings- og Udviklingsplan for Efterfølgeren. Desuden vilde han næppe kunne overkomme mere end højst at holde gaaende, hvad jeg allerede har skabt.

Jeg maa altsaa, hvis jeg skriver noget, fortælle om Fortiden, og der er her kun lige Slutningen af det forløbne Aar 1919 til-

bage at omtale. Jeg husker for de øvrige Maaneders Vedkommende ikke andet end Arbejde, Arbejde og Arbejde, som der ikke vilde være nogen Glæde ved at fortælle om.

Undtaget fra Arbejde var i December som altid Juleaften. Den fejredes paa „Haraldsgave“. Det var smukt at se det store

Juletræ i den store Sal og høre Børnenes glade Jubel over alle Julegaverne; men det var i Aar, ligesom Julelysene ikke rigtig kunde skinne igennem. Det er den femte Jul, i hvilken der ikke er „Fred over Jordan“, og det bliver sværere og sværere for hvert Aar at maatte tænke derpaa, naar Julelysene tændes. Forøvrigt var det fra Naturens Haand den pragtfuldeste Jul, som jeg endnu har set, det var virkelig for en Gangs Skyld rigtig Julevejr, med Sne over alle Marker og med Stjerner paa Himlen mellem de mørke

Niels som Rytter.

Sneskyer. Hanne havde faaet den gode Idé, at vi skulde tage til Gudstjeneste i Gladsakse Kirke med Børnene. Moder, Tante Louise og Frøken Thiele kørte da i min Bil, Munke, Hanne og jeg sammen i Kane. Det var en herlig Tur. Da vi tog afsted, var det endnu lyst, saa man rigtig kunde se det Landskab, der laa udbredt foran os, i al dets Pragt. Da vi atter vendte tilbage,

5. Januar 1920

var det blevet mørkt. Vi kørte da foran med Kanen, mens Bilen kom bagefter med de store Lanterner tændt. Vi havde som Følge deraf Vejen foran fuldt oplyst, og det gik hele Tiden i strakt Karriere, da Kanehesten stræbte at komme ud af Lyset fra Bilen. Alting blinkede og gnistrede om os i det stærke Lys, der vældede

Haraldsgave under Sne.

frem bagfra, aldrig blændende, kun forjagende det tykke Mørke foran os. Det mindede paa en Maade om Sommeren, naar man sejler gennem stærkt lysende Morild paa Vandet. Navnlig Sneen, som Hesten sparkede op med sine Hove, glimrede og knitrede som lutter store Morildsfunker.

Allerede Dagen efter, første Juledag, maatte jeg herind. Til den Dag var Sir William Brancker's Komme bebudet. Aarsagen er hans Deltagelse i Konferencer om Russian Relief Committee,

hvorved han repræsenterer den engelske Komité, der er under Dannelse. Sir William blev her til i Mandags, da jeg gav en officiel Afskedsmiddag for ham i Frederiksgade 7, hvor han var Moders Bordkavalier under en Diner, der varede i samfulde to Timer, hvad der i hendes høje Alder unægtelig er meget. Sir William var heldigvis mere veltalende, end britiske Generaler plejer at være, og jeg havde været saa forsynlig at adjungere hende Kommandør Konow, Grev Holstein og Erik Plum som nærmestsiddende Herrer. Men det var som sædvanlig Moder, der ledede Konversationen.

Jeg skulde intet have imod at blive 74 Aar, hvis jeg kunde bevare en Aandslivlighed som hendes; men længe før den Tid vil jeg sikkert være slidt op.

Generalen er nu rejst tilbage, og det synes, at den engelske Komité vil kunne udvikle sig til et virkelig betydningsfuldt Led i Ringen af de internationale Komiteer for International Relief-Organisationen, – blot vi vil forandre Navnet til International *Reconstruction and Relief Committee*; og den Glæde kan vi jo gerne gøre dem. I De forenede Stater er nu ogsaa den amerikanske Komité under Dannelse, saa at Sagen maaske kan lægges frem for Offentligheden inden Maa-nedens Udgang. Hver Dag vil imidlertid kunne bringe Komplikationer. I Løbet af December havde vi her i Danmark opnaaet Tilladelse til, at en Repræsentant for den engelske Regering, Mr.

Moder.

5. Januar 1920

O'Grady, maatte mødes hos os med en Repræsentant for Bolchevikerne, *Litvinoff*, til Forhandling om visse Punkter — eller egentlig kun et enkelt Punkt, nemlig Frigivelse af engelske Krigsfanger i Rusland. *O'Grady* er en af de ledende Mænd i det engelske Arbejderparti og en interessant Personlighed, — jeg traf ham ved en officiel Middag, som Udenrigsministeriet gav til Ære

O'Grady bringer i 1917 den provisoriske Regering i Rusland de engelske Arbejderes Hilsen.

for ham, men havde ellers intet direkte med hans Forhandlinger at gøre. *Litvinoff* er derimod efter min Mening en Slynge af første Klasse. Forhandlingerne førte ved det personlige Møde ikke til noget Resultat. Først efter at *O'Grady* var endt med at rejse sin Vej, gav *Litvinoff* efter; og nu foreligger der Telegram om, at *O'Grady* atter er paa Tilbagevejen hertil. Det er meget muligt, at disse Forhandlinger kan faa Betydning paa mere end det ene Punkt, for hvis Skyld de officielt er indledede. Men de vil desværre efter al Sandsynlighed ikke bringe noget Resultat,

der fører fremad mod en Opklaring af det nu mere end nogen Sinde komplette russiske Mørke.

O'Grady, med hvem Erik Plum har haft lange Konferencer, er ogsaa stærkt interesseret for Russian Relief Committee, og kan Komiteen faa Støtte fra Arbejderpartiet i England, vil der være en Mulighed mere for, at den kan komme til at betyde en væsentlig Part af Løsningen. Dette gælder for det Tilfælde, at intet mere radikalt Indgreb er muligt, saa at man maa afvente, at Bolchevismens Luftsyn opløser sig af sig selv, for da sidenefter at arbejde for en rent borgerlig, administrativ Tilbagevinding af Rusland for Civilisationen.

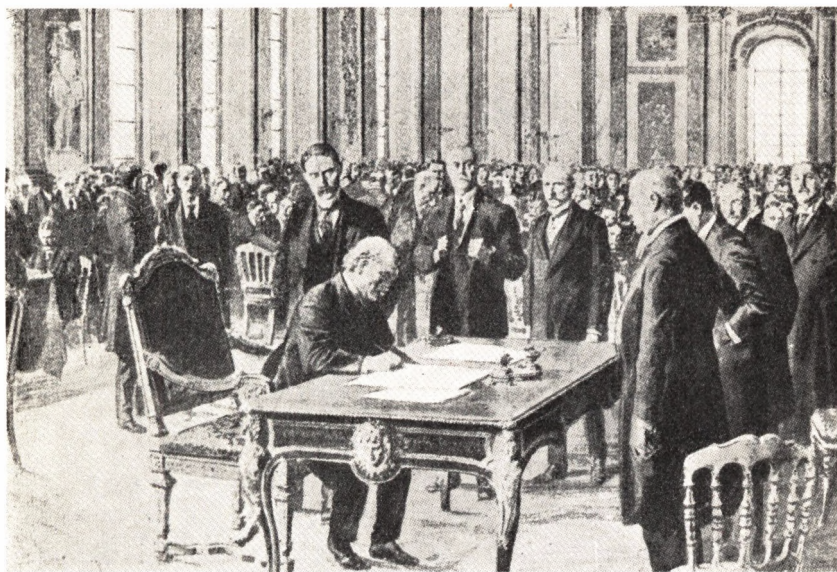
Mon det nye Aar, i hvilket Verdensfreden ventes at blive til Virkelighed, ogsaa skulde kunne bringe en Løsning af dette Problem?

11. Januar 1920. I Gaar Kl. 4,15 blev Verdensfreden underskrevet i Versailles. Hvor mange Gange har man ikke under Verdenskrigens forfærdelige Aar forestillet sig, hvilken Befrielse, hvilken dyb og inderlig Glæde man vilde føle den Dag da Freden vendte tilbage. Det var, som om Tanken paa dette, hvor fjernt end Tidspunktet maatte være, bragte en om end kun ringe Lettelse i det uhyre Tryk, som man bar paa. Og nu! Jeg vidste, at Telegrammet maatte komme engang i Løbet af Eftermiddagen, men jeg følte ikke mere Bevægelse derved end ved selv de mindste af Dagens øvrige Foreteelser. Og da jeg tilfældigt – Telefonen er jo afbrudt paa Grund af Telefonstrejken – hørte, at nu var Telegrammet indgaaet, da gav det som et smerteligt Stik i mig. Hvilken Skuffelse denne „Verdensfred“ dog er for hele Kloden! Det er sikkert ikke givet Nogen virkelig at føle Glæde derover. Et Stykke Papir er underskrevet;

11. Januar 1920

men Verdensfred eksisterer ligesaa lidt efter dets Undertegnelse som før; og ingen formaar at se, hvorledes de Ulykker, som Krigen har affødt, skal kunne bringes til Ophør.

Det var Lørdag i Gaar, og jeg var til Middag hos Erik Plum. Verdensfredens Afslutning var endnu ikke bleven nævnt engang, da Erik hævdede sit Glas, — jeg troede først, at det var for

Fredstraktatens Underskrift i Versailles.

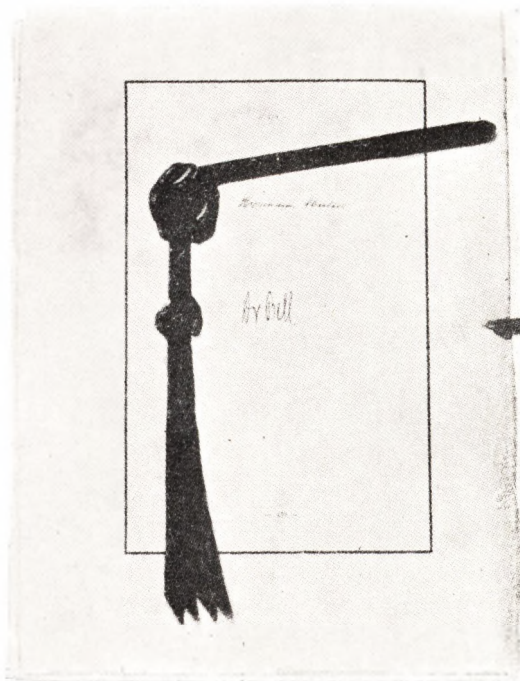
Ved Bordet Lloyd George, t. v. for denne Bonar Law, Balfour og Lord Milner.

Lige overfor Dutaster og bag ham Hughes og de afrikanske

Generaler Botha og Smuts.

at hilse paa Direktør Aarestrup, der er kommen hjem efter en fjorten Maaneders Rejse Jorden rundt, paa hvilken han har aflagt Besøg hos en meget stor Del af vore Firmaer Verden over, — og med faa Ord udtalte, at vi maatte dog tømme et Glas for den Fred, der var bleven sluttet for faa Timer siden! Det stod for mig som den blodigste Ironi, at det netop skulde blive

Erik, der foreslog os at hylde Verdensfreden. Han sidder her, en Landflygtig fra Skuepladsen for vor tidligere glimrende Virksomhed, det store, vidunderlige Rusland. Verdenskrig er der nu ganske vist ikke mere der, men Kampe paa alle Fronter, Kampe

Den sidste Side i Fredstraktaten fra Versailles,
med den tyske Delegerede Dr. Baes's Underskrift.

indenfor Landets Grænser, Mord og Elendighed ud over, hvad en menneskelig Hjerne kan forestille sig.

Saadan er den Verdensfred, der nu er sluttet.

Jeg kan i dette Øjeblik høre en Flok engelske Søfolk, der sikkert har været i Land for at fejre Freden, drage hujende ned gennem Bredgade. Hvorfor kan man ikke juble med dem! Den

Fredsglæde, der føles i Danmark, er overalt saare mat, og det til Trods for, at vi ikke alene gaar uskadt ud af Krigen, men endog faar i hvert Fald en væsentlig Del af Sønderjylland tilbage. Ikke engang denne underfulde Lykke for vort Land formaar at kaste saa stærkt et Sollys over os, at det kan bortjage de mørke og truende Skyer, der fra alle Sider samler sig over vore Hoveder og faar os til med knuget Hjerter at overveje, hvad Fremtiden vil bringe. Verdensfreden synes ikke at have skabt noget Fundament, hvorpaa det er muligt at bygge en Fremtid, som kan betrygge dem, der har overlevet Krigen, endsige de kommende Slægter, mod en Gjentagelse af Ulykkerne.

13. Januar 1920. I Dag er The International Russian Reconstruction and Relief Committee bleven konstitueret her paa et meget højtideligt Møde med indledende Taler af den tidligere Gesandt i Petrograd Kammerherre Harald Scavenius som Komiteens politiske Stifter, og af Professor Troels-Lund som Komiteens Æres-Præsident. Komiteens øvrige Medlemmer er: Ingeniør M. A. Abrahamson, Professor, Dr. jur. Frantz Dahl, Borgmester Drechsel, Højesteretssagfører Harboe, Generalkonsul Haxthausen, Konsul Hey, Grosserer Holbek, Direktør Chr. Holm, Direktør H. Holstein, Admiral Konow, Godsejer Lassen, Højesteretssagfører Martensen-Larsen, Professor Oppermann, Direktør H. P. Prior, Lehnsbaron Rosenkrantz, Overretssagfører de Coninck Smith, Skibsreder Sass, Grosserer Axel Smith, Ingeniør K. Høygaard og Direktør Chr. S. Nielsen. Alle er ledende Personligheder eller Bestyrelsesmedlemmer indenfor de største Forretninger og Foretagender her i Landet. For Udlandets Vedkommende tilhører Komiteemedlemmerne, som nævnt, de mest indflydelsesrige Kredse i de respektive Lande.

Der vil kræves et uhyre Arbejde og en enorm Kombinations-
evne, for at de nedsatte Komiteer skal kunne løse den Verdens-
opgave, der er deres Program. Det kan vel nok siges at være
den største Opgave af fredelig Art, der nogen Sinde er blevet
optaget til Løsning af en frivillig Kreds uden direkte Statsstøtte.

Tilmed er Forholdene i Rusland langt værre nu, end dengang
Tanken om Organisationens Dan-
nelse fremkom, og den alminde-
lige Tilstand i det hele mere svækket
ved Eftervirkningerne af Verdens-
krigen. Ogsaa af den Grund maa
man frygte for, at Opgaven vil vise
sig urealisabel. For hver Dag, der
gaar som nu, skydes saaledes Tids-
punktet for Bolchevismens Fald
længere bort i den uvisse Fremtid,
i Stedet for at Tidspunktet skulde
rykke nærmere.

Det er jo meget trist, at jeg skal
udtale mig saa pessimistisk om Barnet paa dets Fødselsdag.
Fremtiden vil vise, om det trods alt besidder Leveevne og Leve-
dygtighed. Men selv om dette ikke skulde blive Tilfældet, da vil i
hvert Fald Efterverdenen ikke kunne sige om de Folk, der tog
dette Arbejde op, at de ikke forudsaa og af yderste Evne be-
kæmpede de Ulykker, der allerede anslaaes til i Rusland at have
kostet 30 Millioner Mennesker Livet, og som truer med at drive
hele Europa ud i den absolutte Armod og Civilisationen til Ran-
den af Undergang. „Tysklands Skæbne afhænger af det russiske
Spørgsmaals Løsning,“ sagde saaledes en højtstaaende Tysker

Russiske Poster, paa en med deres
Kammeraters Lig dækket Valplads.

til mig for kort Tid siden. Tyskland har under Krigen mistet syv Millioner Mand – et Tal, som man kan skrive men ikke forstaa. Men hvis det fuldstændig bryder sammen, da maa det miste indtil Halvdelen af sin Befolkning ved indre Revolutioner, Nød og Elendighed. Thi kun det civiliserede Samfunds Organisation muliggør dets nuværende Befolkningstal. Hvis denne styrter sammen, maa Halvdelen af Folket udvandre eller dø. Men skulde dette eller blot noget, der nærmer sig dertil, indtræffe i Tyskland, hvordan vil det da gaa i det lille Grænserige Danmark? Det vil da ikke kunne undgaa Virkningerne af sin landfaste Forbindelse med Tyskland. For enhver, der har oplevet disse Aar og været i den Grad i Centret af Begivenhederne, at han virkelig forstaaer, hvad der foregaaer, vil det være umuligt at tænke sig, at man kan vandre saa yderligt paa Randen af alle Ulykkers Afgrund uden at styrte deri. Der er derfor kun at haabe blindt og arbejde paa, at det dog ikke maa ske.

18. Januar 1920. I Dag fylder Moder 74 Aar. Jeg har – det er Søndag – klædt mig om i god Tid før Middagen for at kunne efterse, om alt er i Orden til Bordet og Festen. Og nu, medens de andre endnu er i Færd med at klæde sig om, gaar jeg alene gennem de oplyste Værelser, ender her i Kabinettet og standser ved Skrivebordet og Dagbogen.

Moders Fødselsdag er altid en Festdag i Huset. Medens jeg selv aldrig højtideligholder min Fødselsdag, er der paa denne Dag i Aaret altid først Frokost med Børnebørnene, deres Forældre og andre meget nære Venner, og senere Middag. Kay og Malvina kom her allerede i Gaar. Der er Masser af Blomster, og mange Venner kommer personlig og gør Visit. Trods sin høje Alder har Moder endnu Kræfter til at være det altbestemmende

Midtpunkt for det hele. Alle vi andre er kun Statister eller Bisidere, der danner Staffage ved det festlige Stævne. Men nu hører jeg de første Gæster til Middagen komme.

Moder.
Efter Maleri af Bertha Wegmann.

Selskabet er forbi, Klokken er tolv Nat, og jeg er atter ene her i det lille Kabinet. Det blev en festlig og smuk Middag som altid, hvor Moder er Værtinde. Jeg havde Fru Lind – hvor hu-
170

sker jeg hende ikke fra gamle Dage i Assens – til Bords, og vi talte naturligvis meget om hendes yngste Søn Jonas Lind, der som lille Dreng aldrig vilde forlade hende, naar de kom og besøgte os, men som senere er kommen ud i Verden og efter at have skiftet over fra Banque des Pays du Nord til vort Firma i Paris, Continental & Oversea Trading Co. nu selv sidder som Direktør i et fransk Selskab. Med Rette er han blevet sin Moders Glæde og Stolthed. Til venstre Haand havde jeg min Kusine Ellen, der i Øjeblikket er her hjemme, men en af de første Dage rejser tilbage til Kina, hvor hun leder en stor Missionsskole for Kineserbørn. Hun er allerede trods sin forholdsvis Ungdom blandt dem, der skaber Respekt for det danske Navn i de fjerne Egne, og det glædede mig at træffe hende igen efter saa mange Aars Forløb. Ja, jeg kunde nemt fortælle adskilligt om enhver i de to Rækker langs begge Sider af det festligt dækkede Bord, der sluttede oppe foran Moder, som altid har sin Plads ved den modsatte Bordende af min, og hvem Fætter Carl som den ældste af vor Generation førte til Bords. Men jeg vil ikke trætte Dig, min fremtidige Læser. Jeg er selv træt og vil slutte af med et Ønske om, at Moder maa fejre sin næste Fødselsdag i Italien, medens jeg selv er ude paa Jordomsejling; og at vi saa om to Aar atter maa kunne samles her paa Dagen. Som sagt: jeg haaber dette; men samtidig frygter jeg. Hvad vil Fremtiden bringe? Jeg stoler paa intet mere.

28. Januar 1920. I disse Dage rykker franske og engelske Tropper ind i den nordlige Halvdel af Sønderjylland, hvor Afstemning nu skal foretages efter Versaillesfredens Bestemmelse. Dets Indbyggere vil paa denne Maade faa Lejlighed til at udtale sig om, hvorvidt de ønsker at være danske eller tyske.

Det er mærkeligt at skulle opleve dette. I hele min Levetid har Tyskland efter den almindelige Opfattelse været det næsten almægtige Rige, som aldrig kunde tænkes at give Slip paa sin Erobring fra 1864; og fra Barn er jeg ofte kommen i nær Berøring med den Befolkning, der ubrødeligt har holdt fast ved Danmark, dens Fædreland, og bestaaet en heltemodig Kamp mod den tyske Undertrykkelse, skønt Modstanden kunde synes at være fuldkommen haabløs.

Hvilken uendelig Glæde vilde Fader og saa mange gode danske Mænd, der nu er borte, men som maatte opleve den ulykkelige Krig i 1864, da Danmark ganske alene stod imod Tyskland og Østrig, som nu alle Stormagter i saa mange Aar har kæmpet imod – hvilken Glæde vilde de ikke have følt, hvis de havde oplevet disse Dage!

Eller vilde det være gaaet dem, som det nu gaar os af den yngre Generation, der ogsaa havde troet, at vi, naar dette Øjeblik var naaet, hvortil vi saa længe har set hen, vilde bevæges paa det dybeste, men som dog nu ikke formaar at føle en virkelig Glæde, fordi vi ikke veed, om det overhovedet betyder noget, at Grænsepælene flyttes mod Syd?

Dette vil nemlig ikke kunne gardere os imod, at Danmark drages ind i den Ruin og de Ulykker, der truer fra Øst og Syd i Form af Bolchevisme, Revolution og det civiliserede Livs Sammenbrud. Og de Grænsepæle, der nu flyttes, bliver de mon ogsaa flyttede paa rette Maade og til den rigtige Linje? Dertil kommer særskilt Spørgsmaalet Flensborg. I disse Dage, da Afgørelsen skal træffes, formaar i hvert Fald jeg ikke fuldt ud at føle Glæden over det gamle danske Land, der endelig vender tilbage, det herlige Als først og fremmest, som jeg elsker saa

højt. Jeg kan kun føle mig stærkt trykket af Øjeblikkets vanskelige Spørgsmaal.

30. Januar 1920. I Dag er det min Fødselsdag. Hvor lidt Vægt jeg lægger paa denne Dag, som af de fleste fejres højtideligt, ses af, at jeg i Gaar Aftes fik et Lykønskingsbrev og blev meget overrasket over, at Dagen var saa nær forestaaende. Jeg fandt, at det var ganske rart at være blevet forberedt i Tide paa Lykønskingerne. Men alligevel kunde jeg nu i Morges ikke straks forstaa, hvorfor Moder kom mig saa højtidelig i Møde. Jeg har omhyggeligt regnet efter, hvor gammel jeg bliver i Dag, thi i et af Brevene lykønsker man mig til 40-Aars Dagen. Jeg bliver imidlertid kun 39 Aar. Jeg skriver „kun“, og det er dog et ganske højt Antal Aar. Jeg er Chef for et af de store Handelsforetagender i Verden, har endda selv skabt dettes Forretninger i fire Verdensdele. Jeg har opnaaet alt, hvad man kan opnaa paa denne Jord, før man bliver saa gammel, at man staar paa Gravens Rand. Jeg føler mig selv paa en vis Maade som en Methusalem, jeg synes, at jeg har gennemlevet alt, hvad der kan times en paa denne i disse Aar saa triste Klode.

Oplevelserne vil maaske endnu kunne varieres lidt, men det vil dog væsentlig kun blive Gentaelser. Paa den anden Side føler jeg mig ogsaa fuldstændig ung, egentlig ikke Spor af forandret fra mine Drengaar. Jeg er stadig den samme, jeg bliver aldrig hverken mere eller andet. Verden synes mig hverken større eller anderledes end tidligere. Kun Formatet af mine Foretagender er vokset. Men til Gengæld forekom mig, da jeg var Dreng, Faders store Forretning i Assens langt mægtigere, end mine egne verdensomspændende Selskaber gør det nu. Menneskene og Livet syntes mig ogsaa langt rigere og mere mangeartede den-

Dagbogsblade

gang end nu. Verdenskrig og Ulykker har gjort alting saa meget simplere og ringere, end man dengang tænkte sig det muligt.

Jeg har endnu et Aar tilbage, før jeg bliver 40, og det var i sin Tid mit Maal, naar jeg naaede dette Aaretal, hvad der dengang syntes mig at maatte være ensbetydende med ærværdig

Kaminhjørnet i min Stue, hvor jeg filosoferer paa Fødselsdagen

Alderdom, da at kunne trække mig tilbage og efterlade et fuldbragt Livsværk. Jeg vilde blot ønske, at det kunde lykkes mig at udrette saa meget endnu i det Aar, jeg i Dag gaar ind i, at hint Maal fra gamle Dage kunde naas; og at jeg, naar jeg vender tilbage fra min planlagte store Rejse, vil finde, at alt, hvad jeg har skabt, trives saa vel, at jeg kan tilbringe den resterende Del af mit Liv med at glæde mig over, hvad der er udrettet, – eller

med at løse andre, helt nye Opgaver her i Verden. Jeg haaber det, men Verdensudviklingen synes at ville det anderledes.

Noget nyt og lykkeligt er dog i de sidste Aar kommet ind i min Tilværelse, som selv Verdenskaos ikke vil kunne forandre. Det er, som man let vil forstaa efter tidligere Omtale, Hjemmet

Familien paa Haraldsgave.
Munke og Hanne, Karen Johanne og Niels.

paa Haraldsgave med den opvoksende Ungdom, hvortil jeg trods kun Onkel dog føler, at jeg er blevet saa nøje knyttet ikke alene ved Blodets, men Kærlighedens og Hengivenhedens Baand. Ganske vist et Hjem kan let omstyrtes under disse Forhold, men Menneskene vil dog bevares. Saa galt, som man i Rusland farer frem mod Personer, kan det ikke blive Tale om her i Danmark.

Et Bevis paa, at jeg trods de mig tilmaalte 39 Aar dog ikke føler mig saa forfærdelig gammel, er det, at jeg sidder og skriver disse Linier i Tennistøj, hjemkommen fra en rask halvanden Times Match med dygtige Tennisspillere, og det endda efter at jeg har spist til Middag hos Grevinde Petersdorff. Jeg tror allige-

Trold venter utaalmodigt paa Aftensmaden.

vel ikke, at mange i min Alder efter en saa lang og anstrengende Arbejdsdag som den jeg tilbringer ovre i Palæet, vilde kunne gaa ud til Middag og efter den igen lige ud til et større Parti Tennis.

Nu vil jeg imidlertid ind og spise til Aften, ryge mig en Cigaret og saa gaa i Seng.

Trold, kom saa! Jeg veed, der er Sneppe paa Bordet, saa faar du et dejligt Ben at gnave i Anledning af Fødselsdagen.

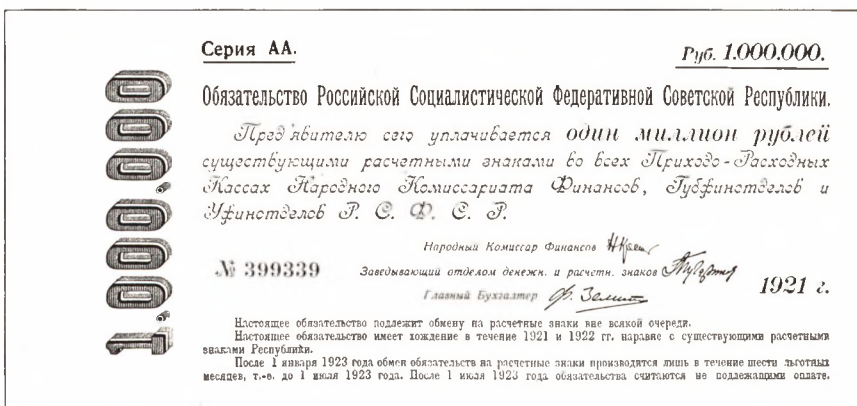
1. Februar 1920. Jeg sidder i Kjole her ovre i Palæet ved mit Skrivebord: jeg kommer lige fra en Middag hos Moder for Overhofmesterinden og andre ældre Damer, alle fra den gode, gamle Tid ligesom Moder. Jeg stak Dagbogen i Lommen, thi jeg har egentlig i Aften, Søndag, ikke noget at gaa herover efter, da jeg i Løbet af Dagen har ekspederet alt det Arbejde, der laa tilbage efter den forløbne Uge. Jeg vilde imidlertid blandt andet

Yding paa Amerikadamperen.

se, om her ikke skulde være kommet et Telegram fra Yding, – der desværre næsten aldrig giver Livstegn fra New York, hvad der paa ingen Maade varsler godt. Han har været der nøjagtig en Maaned nu i Morgen, og jeg havde haabet en hurtig Afslutning paa Forhandlingerne, der gaar ud paa Inddragelse af amerikansk Kapital i vore Forretninger og i Virkeligheden en delvis Overførelse af disse fra det mere og mere usikre Europa til det i Magt stadig stigende Amerika. Amerikanerne har opholdt sig her i Maanedvis, og hele Grundlaget for den store Kombination er tilrettelagt, saa at Forhandlingerne i Amerika kun skulde have taget højst 14 Dage. I min Utaalmodighed har jeg nedkradset et Telegram til ham, der slutter saaledes: „Europas Ruin maa nu anses som sikker paa Grund af det russiske Spørgsmaal og Tysklands Fallit *de facto*.“ Jeg fortæller ham ikke andet, end hvad han paa egen Haand kan fastslaa, men jeg synes, at jeg maa raabe det til ham over Atlanterhavet. Det er med rivende Fart, at vi er rullet ned ad Bakken i de seks syv Uger, der er gaaet siden han

rejste. Og allerede dengang var det galt nok. Tysk Valuta stod da i en Kurs af 12 Øre, Folk syntes det var umuligt at den kunde komme lavere. Men nu staar den i omtrent Halvdelen deraf. Da samtidig den danske Valuta har fortsat sit Fald trods alle de Anstrengelser, der er gjort for at hæve den eller i hvert Fald holde den oppe, vil det sige, at tysk Valuta bogstaveligt er værdiløs i Forhold til den amerikanske. Det er, hvad jeg kalder Fallit

1 Million-Rubelseddel,
 nominel Værdi ca. 2 Millioner Kr., reel Værdi ca. 2 Kr.

de facto, selv om den ikke er erklæret. En nogenlunde velhavende Amerikaner kan for Eksempel nu købe det halve Hamborg for sine Lomme penge.

Ruslands Bøddel og Tyran, Lenin, vil formodentlig med sine røde Skarer kaste Polens unge Hær over Ende i Løbet af For-aaret; da vil Vejen ind i Tyskland ligge aaben. Og her haaber han at mødes med en saadan Fortvivlelse og et saadant Had mod dem, der har fremtvunget Tysklands Ruin ved en Fred, der i sig selv er umulig, at han kan faa Landet til at rejse sig i Forbitrelse. Med en tysk-russisk Hær vil han da lægge hele

1. Februar 1920

det øvrige Europa ind under sit bolchevikiske Kejserdømme. Danmark, det lille Land, vil gaa under i det kolossale Kaos; da det er et integrerende Element af Europa, vil det umuligt kunne holdes udenfor. Saaledes ser Verden ud, paa en saadan rygende Vulkan er man fordømt til at leve. Man maa spise sine Middage, konversere artigt, berolige Damerne.

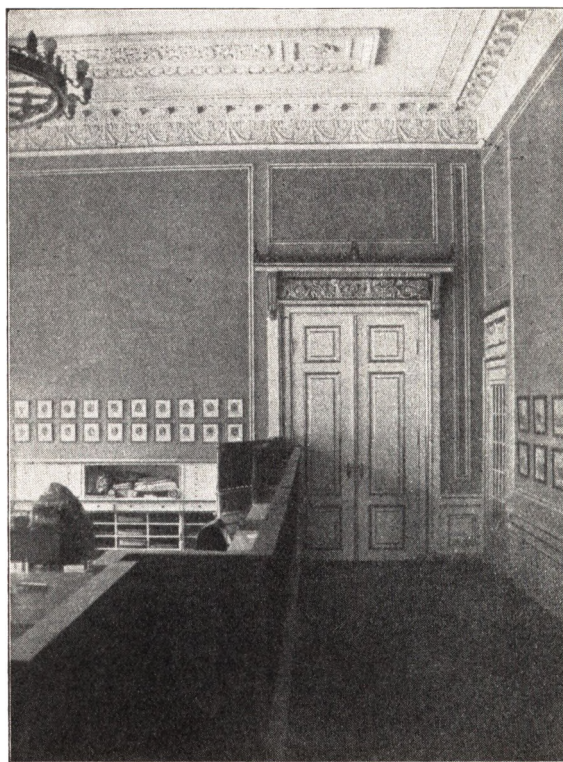
Moskva med Slottet, hvor Lenin residerer.

I dette Øjeblik hører jeg Søfolkene fra de engelske Skibe, der er undervejs til Sønderborg for at skaffe Ro for Afstemningen, drage syngende ud ad Bredgade.

Jeg rejser mig og vandrer gennem Palæets mange Sale, som er blevet omdannede til fortrinlige Arbejdsrum, hvorfra en omfattende Organisation af virkelig Betydning for det økonomiske Kredsløbs Genoprettelse vil kunne skabes. Jeg tænder og slukker de elektriske Lys for hver Sal, jeg passerer. Jeg ser paa alle

Dagbogsblade

Bordene og de tomme Stole og søger at kaste Blikket ind i Fremtiden for at gætte, om dette Hus kan faa Lov at danne Arnestedet for Udførelsen af en beskeden Brøkdæl af de Kæmpeopgaver, der forestaar, eller om det Samfundsliv og den Kultur, som vore

Kontor i Palæet ved Aftenlys.

Forfædre har skabt, og dermed Europa selv skal gaa til Grunde. Jeg tænker paa, om det skal blive her som i Rusland, hvor nu vore Kontormøbler er hugget op til Brænde, vore Skrivemaskiner slaet i Stykker, alle Værdisager stjaalne og vore Folk enten jagede i Landflygtighed, overgivne til Elendighed eller dræbte.

Er det kun, fordi Tanken vægrer sig ved at antage, hvad der dog ogsaa her maa blive Resultatet af den nuværende Udvikling, at jeg nøler med at realisere alt, hvad der kan realiseres, og derefter indskibe, hvad der kan indskibes, til Sydamerika, for der at indrette os bedst muligt paa den 10.000 Tdr. Land store Estancia, som vi for to Aar siden erhvervede til Det sydamerikanske Plantageselskab? Eller tør man give dem Ret, som mener, at Europa dog trods alt vil kunne standses ved Afgrundens Rand og skaanes for sligt?

De livløse Ting, der staar omkring mig her, hvor de er sat, i Mørket og Lyset, de kan ikke svare. Og jeg selv – ja, havde jeg bare ikke andre at tænke paa, eller havde jeg den absolute Afgørelse selv: da gjorde jeg vel Alvor af Tanken og indskibede mig, jo før jo heller, med alt hvad jeg kunde tage om Bord, for at gaa til Amerika. Men nu maa jeg blive staaende i en Kamp, som synes ganske haabløs, fordi den Hær, der er nødvendig til denne som til enhver Krigsførelse, er for talfattig og fuldstændig mangler tjenlige Førere. Saadanne maa søges i de store Lande, der ogsaa skal levere de Kontingenter, som kan betyde noget.

3. Februar 1920. Nu er den spanske Syge brudt ud igen. I Dag blev Stiftsprovstinde Lützhøft, der i disse Dage har besøgt Moder, kaldt telegrafisk til Odense, hendes Søn er alvorlig syg og hendes Svigerdatter og Sønnesøn kæmper med Døden. I Gaar, da jeg gik over til Palæet, blev Portene slaaede op, og en Lægevagtvoغن kørte ind for at hente en af Budenes Koner, der paa en halv Time er bragt i haabløs Tilstand af Sygdommen. I Forgaars paa samme Tid, da jeg kørte til Tennis, blev en af vore Piger baaret ned ad Trapperne, angrebet af heftig spansk Syge og dertil hørende Lungebetændelse, for at overgives

til den ventende Hospitalsvogn. Saaledes er det Dag og Nat i denne Tid. Over otte Tusinde Tilfælde med en Mængde Dødsfald er registreret i Løbet af et Par Dage. Alle Hospitaler er overfyldte, og der er saa at sige ikke et Hjem, der ikke er ramt.

Det er nu tredie Gang, at denne Epidemi, der har svunget sin Svøbe over hele Verden de sidste Aar, hærger Landet. Med Krig og Ulykker fulgte i gamle Dage Pest, saaledes ogsaa nu. Vore Efterkommere bør være lykkelige over, at de ikke har oplevet disse Herrens Aar. Og dog bliver det, der forestaar, sandsynligvis værre endnu.

4. Februar 1920. Jeg har i Aften beskæftiget mig med Trelde-næs, det østlige Fremspring af den for sin Skønhed saa bekendte Landstrækning mellem Fredericia og Vejle. Jeg har vistnok allerede fortalt, hvorledes jeg mageskiftede de Skove, som jeg ejede inde ved Fredericia, med de til selve Næspynten grænsende Skove, da jeg til Legatstiftelsen erhvervede denne efter den sidste Ætling af den gamle Familie Skytte, som i 400 Aar havde besiddet den. Ejendommen er, som tidligere nævnt, paa ca. 155 Tdr. Land med Mark, Skov, Strand og alle Naturens Herligheder. Samtidig har Munke som Legatstiftelsens Ingeniør bygget en Havn, der vil forøge Ejendommens Værdi i høj Grad, og forskellige Beboelseshuse. Ubegribeligt var det for dem, der saa det, hvad jeg egentlig mente med det altsammen. Men i December Maaned kom Løsningen, idet jeg da stillede hele Ejendommen til Raadighed for Personalerne i vore Forretninger her i Landet, at anvende til Feriehjem i Sommertiden. Det er et Eksperiment; jeg veed ikke, om nogen tidligere har prøvet noget tilsvarende her i Landet. Trelde-næs skal ikke være Rekreationshjem for gamle og svagelige Funktionærer, men et virkeligt Friluftsferie-

sted; hver enkelt af vort store Personale skal kunne føle sig som Ejer af denne Jord, baade naar han om Sommeren opholder sig der, og naar han om Vinteren lægger Planer for det næste Aar og for de yderligere Forbedringer, der kan gøres paa Ejendommen. Det er nemlig Meningen, at den i saa stort Omfang, som det er muligt, skal glide ind under et Fællesstyre af Personalet.

Vejen til Trelldenæs.

Jeg har i Aften gennemgaaet alle mulige Detailler, der i Øjeblikket foreligger til Afgørelse. Der er en Uendelighed af Smaating at passe ved alt nyt, som ingen vil opholde sig ved, naar det engang er skabt. Spørgsmaalet bliver saa, naar alting er ordnet, naar baade Overlæg og Arbejde er anvendt paa denne Sag, om ogsaa alt vil virke tilfredsstillende, eller om det falder ud til en Skuffelse.

Kan Planen gennemføres, vil Trelldenæs komme til at bevare en særlig Plads i mit Hjerte, fordi det i saa Fald vil blive som

et lille Symbol paa Ideen i det hele —: at skabe størst mulig Lykke for de flest mulige Mennesker.

Kan hænde, at Nordvest-Vinden, naar den engang suser over min ensomme Grav, vil bringe Bud og Hilsen med fra Trelde-næs, at dette Sted, der før laa i sin isolerede Skønhed, til hin Tid

Trelde-næs Havn.

da, i lysere Dage, er blevet Samlingspunktet for en Kreds af Mennesker i de lykkelige Stunder, der kaldes Sommerferie.

Dette vil dog kun kunne blive Tilfældet, hvis hver enkelt af Gæsterne vil forstaa den Tankegang, som har været bestem-mende ved Stedets Indretning til Glæde for dets Beboere, og gøre sit til, at den gode Hensigt ikke forspildes, — saaledes som det ellers vilde kunne ske. Thi mange smaa Gnidningsmod-stande vil altid melde sig ved Udførelsen i Praksis af den

10. Februar 1920

Kommunisme, som Verden efterhaanden maa arbejde sig frem til, men hvis Ekscesser lige nu i Øjeblikket ganske vist synes at skulle styrte den i den dybeste Ulykke.

Her, hvor jeg sidder ved Skrivebordet i det lille Kabinet, har jeg lige overfor mig et Maleri, der viser den ejendommelige Gruppe af Træer yderst ude paa Trelidenæs-Pynten. De er nu

De yderste Træer paa Trelidenæs-Pynten.

berømte, men maa engang falde. Jeg haaber, at Trelidenæs da vil have vundet sig et Navn paa anden Maade, nemlig ved at være det første Sommerferiested i sin Art og maaske Forbillede for andre, der dannes som Fælleseje for sammenhørende Kredse af Mennesker, saaledes at Sommeren kan faa et rigere Indhold og dobbelt Værdi for alle.

10. Februar 1920. I Dag har det været en historisk Dag for vort Fædreland. Hele den nordlige Del af Sønderjylland – i Fredstraktaten fra Versailles betegnet som første Zone – har stemt sig

hjem til sit gamle Moderland Danmark efter i 56 Aar at have været underlagt det tyske Tvangsregimente, der nu til sidst kaldte den sønderjyske, vaabenføre mandlige Ungdom under sine Faner for at kæmpe mod dem, der i Kampen mod Tyskland stred ogsaa for deres Befrielse.

Olfert Fischer afsejler
fra Assens med de første danske Soldater til Sønderjylland.
Efter Tegning af Tom Petersen.

Her i København har alle Flag været hejste fra Morgenstunden, højtidelige Gudstjenester og Glædesfester har givet Dagen dens Præg; men først nu i Aften, da Telegrammerne om Afstemningsresultaterne indløber fra Sønderjylland, er den rette Stemning ved at komme frem.

Moder og Grevinde Petersdorff vilde ikke sidde hjemme en saadan Aften og havde derfor bedt mig følge sig hen paa en af de store Kafeer, hvor det kunde ventes, at Livet vilde pulsere og Telegrammerne blive læst højt, efterhaanden som de indløb. Kl. 7 $\frac{1}{2}$ kørte jeg derfor med dem og Frøken Holstein ud til Nimb, hvor Hofjægermesterinde Oxholm, Grevinde Petersdorffs Søster, stødte til. Alle Bordene var smykkede med Dannebrogssflag, og Menuen var sammensat af nationale Retter, saavidt muligt endog i Anretning holdt i Rødt og Hvidt. Da Middagen begyndte, var endnu ikke et eneste Telegram indløbet, og der foregik ikke andet, end at alle Folk sad stiltfærdigt og spiste, saa Damerne var lidt skuffede. Nu havde de dog endelig povet sig ud paa Trods af deres Alder og Livsvaner, der afholder dem fra til daglig at bevæge sig paa Kafeer. Vi havde det imidlertid rigtig hyggeligt — hvor Moder og Grevinde Petersdorff er sammen, er der altid livligt og fornøjeligt —, da en af Tjenerne kom fra Forhallen og meldte, at der var en Herre, som absolut vilde tale med mig. Ærgerlig over nu ogsaa paa denne Aften at blive forstyrret sendte jeg Tjeneren afsted med Ordre om at forhøre, hvem det var. Da han kom tilbage, meddelte han hviskende, at der var et Brev til Fru Agnes Plum, som kun maatte afleveres personlig til mig. Jeg blev ængstelig, thi hvilke andre Budskaber end om Ulykker modtager man vel i disse den spanske Syges Tider? Moder havde heldigvis ikke hørt, hvad han sagde, og jeg skyndte mig med en Undskyldning til Damerne ud i Forhallen, hvor min Ængstelse yderligere tiltog. Thi den, der mødte frem med Bud paa denne usædvanlige Tid, var en af Folkene fra Haraldsgave. Han stod i en lang Regnfrakke med et Brev i Haanden og var aabenbart lige sprunget af en Hest.

Der maatte være noget ganske særligt paa Færde, naar en saadan Kurer blev sendt ind fra Landet.

Jeg rev Brevet op, og det varede lidt, før jeg forstod Indholdet, men da skød en Glædesbølge gennem mig. Det var hurtige Linier nedkradsede af Munke, som fortalte, at Hanne lige havde faaet en Søn (paa 8 Pund), det fjerde Barn i Rækken paa Haraldsgave, – idet Niels og Karen Johanne allerede i Fjor fik en Søster, den søde lille Birthe (som jeg endnu ikke har omtalt i denne Dagbog, til Trods for at hun mere end konkurrerer med sine to ældre Søskende om Pladsen i mit Hjerte).

Baade Drengen og Moderen havde det udmærket, og hans Navn skulde være Harald.

Det var en Overraskelse, da det var mindst 14 Dage, før Begivenheden var ventet. Ja, min kære Nevø! – som jeg endnu ikke har set, skønt jeg nu allerede synes, at det er længe siden jeg fik denne Meddelelse om Din Fødsel (pr. ridende Bud i Anledning af Telefonstrejken) – jeg modtog i hvert Fald Meddelelsen om Din Ankomst paa glansfuld Maade, nemlig staaende og i fuld Galla – skønt Gallaen egentlig havde anden Aarsag. Jeg maatte selvfølgelig hurtigt ind med Nyheden til de andre og skyndte mig derfor at sende Budet hjem med de hjerteligste Lykønskninger til Dig og Din Moder.

Da jeg – Du skal have nøjagtig Besked om, hvorledes Bud-
188

Birthe Munk Plum i
Haraldsgaves Have.

skabet om Din Fødsel blev modtaget – kom ind i Salen og hen til Bordet, hvor Damerne sad, sagde jeg ikke noget straks, thi Musikken intonerede netop en national Melodi, som Folk lyttede til i Tavshed. Jeg sørgede imidlertid for at faa Tjeneren givet Vink om hurtig Fremskaffelse af en Flaske ædel Champagne. Netop da den kom og var skænket op i Glassene, holdt

Flaget hejses paa Haraldsgave.

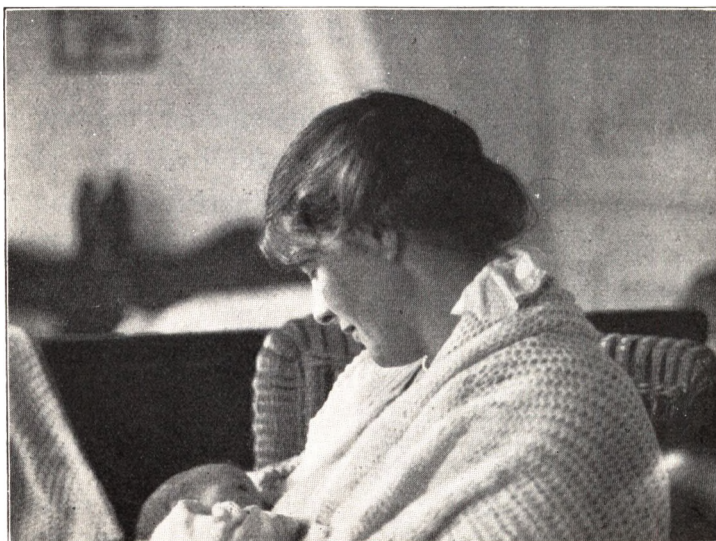
Musikken atter op at spille. Jeg læste da Brevet højt og udbragte Din Skaal, som Din Bedstemoder, der var meget bevæget over den store og glædelige Nyhed, modtog paa Dine Vegne. Ja, nu vil det vise sig, om Du faar Lov til at leve – det at være født er jo ikke en absolut Garanti derfor – og om Du vil have Evner til at leve et Liv, værdigt den historiske Dag, hvorpaa Du er kommen til Verden, og den festlige Stund, i hvilken Nyheden om

Din Fødsel naede Din Bedstemoder – som jeg haaber, Du vil kunne opnaa at lære at kende – og Din Onkel Harald, der altsaa nu ved Din Fødsel definitivt er blevet Harald Plum *senior*.

Naar Du har faaet tildelt Navnet Harald, og det straks ved Fødselen, antager jeg, at Grunden, i hvert Fald tildels, er den, at jeg altid har taget til Orde for, at der burde være to Sønner paa „Haraldsgave“, idet Din Broder Niels bør have en Broder at kappes med. Jeg haaber nu, at I gennem et langt Liv vil for-

Dagbogsblade

fremmes i alt, hvad der er godt og ædelt i denne lille Verden. Havde jeg vidst, hvordan Kloden vilde se ud paa Dagen for Din Indtrædelse, tror jeg ikke, at jeg havde turdet tage et Medansvar, – ganske vist jo et meget lille –, for Din Ankomst. For kort Tid siden var jeg endnu i det hele tilbøjelig til at tro, at Verdenskrigens Likvidation, hvormange Vanskeligheder der end kunde

Hanne.

være at overvinde, vilde blive mulig. Men i Dag er det ikke til at afgøre, om det hele ikke ender i Kaos. Din Skæbne vil da blive lige saa vanskelig, som om intet var udrettet for Dig før Din Fødsel, skønt Vejen for Dig burde være banet ved det Arbejde, som af den forrige Generation er udført, og som i hvert Fald skulde kunne sikre Dig og Dine Søsken en Fremtid under gode Livsvilkaar. Jeg haaber imidlertid, at Du vil komme til at leve det samme lykkelige Barndomsliv paa „Haraldsgave“, som Dine

10. Februar 1920

Søskende allerede nu hver eneste Dag. Jeg haaber, at Du vil kunne faa en Uddannelse, der sætter Dig i Stand til at forstaa den Verden, hvori Du lever, og til at være mellem dem, der bygger videre, udefter og opad, og ikke nedbryder og søndertræder. Eventuelt vil Du, naar Du bliver voksen, kunne finde Plads i en af de store Virksomheder, som jeg har skabt, og

Harald jun. i Haraldgaves Have 1922.

føre min Livsgerning videre i det Omfang, som Dine Evner magter.

Jeg ved ikke, om disse Forhaabninger vil kunne gaa i Opfyldelse. Jeg ved ikke engang, om Du vil komme til at lære Din Onkel Harald at kende – Spansk Syge eller andre Ulykker vil hurtigt kunne skille os ad – men tænk i hvert Fald, hvis Du engang læser disse Linier, med venlige Tanker paa den, hvis Navn Du skal bære. Jeg vil, hvis jeg faar Lov

og magter det, gøre alt det gode mod Dig, som jeg for saa vidt gerne vilde gøre mod alle Mennesker, men som jeg overfor Dig fra Din Fødsel vil føle særlig Forpligtelse til og Glæde ved, – fordi jeg altsaa, som sagt, har talt for, at Du burde komme til Verden, og fordi Du er bleven Arvtageren til mit Navn.

Alt dette og meget mere gik gennem mine Tanker, da jeg tømte Glasset med den ædle Vin paa min lille Nevøs Velgaaende, medens Musikken intonerede en af vore nationale Melodier, og alle de smaa Dannebrogssflag paa de festlige Borde vajede – syntes jeg – til Ære for den nye Søn paa „Haraldsgave“.

Dagbogsblade

Dette var det første festlige Bud i Aften, og derefter kom Telegram efter Telegram fra Sønderjylland. Hvert eneste af dem viste, hvorledes Danskheden i de seks og halvtredsindstve pinefulde Aar har holdt ud dernede i det gamle danske Land, som nu stemte sig hjem til sin Moder.

Da gik der endelig en Bølge af Begejstring og Taknemmelighed

Kong Christian X af Danmark rider i Foraaret 1920 over Grænsen til Sønderjylland.

gennem os alle. Dengang jeg mellem 11 og 12 kørte Damerne hjem, maatte vi lægge Vejen uden om Raadhuspladsen, hvor Tusinder af Mennesker var samlede; men medens vi sad i Vognen, kunde vi høre Bruset og Larmen og Nationalsangene, der tonede ud over Pladsen. Ind imellem gjaldede Hurraraab for de stolte Resultater, der blev slaet op i Bladenes oplyste Vinduer.

Her fra Frederiksgade kørte jeg ind til Hovedtelegrafstationen

192

12. Februar 1920

og sendte Munke og Hanne min hjerteligste Lykønskning til Sønnen Harald. Den bliver ventelig den første, der naar dem i Morgen tidlig.

Nu, da jeg træt efter den lange Dag og den bevægede Aften vilde slutte disse Linier, hører jeg en Syden af Stemmer, skønt det er sent paa Natten. Det er Folket, der stormer til Amalienborg, aabenbart for i den sene Nattetime at bringe Kongen en Ovation. Oprintr som dette danner en lysende Modsætning til Forholdene i andre Stater, hvis Kongeslotte man ogsaa har stormet, men for at jage deres Beboere i Landflygtighed.

12. Februar 1920. Jeg har sjældent følt Ensomheden saa stærkt og voldsomt som i disse Dage. I Almindelighed opfattes Ensomheden som Enetilværelse i Mark eller Skov udenfor Gaarde og Huse eller maaske paa en fjern og øde Ø. Men den virkelige Ensomhed er noget ganske andet. Det er nemlig den, der findes i Personlighedens eget Indre og aldrig føles stærkere, end naar man er mellem mange Mennesker. Virkelig ensom er man saaledes, naar man er Leder af et stort Foretagende, virksom og optaget, hver Dag confererende med saa mange Mennesker, som Døgnet's Stunder tillader, og man med alt dette i Virkeligheden ikke har nogen og aldrig vil faa nogen, med hvem man kan dele al denne Virksomhed, fordi kun een kan skabe, hvor mange der end kan udføre. Grænseløs ensom bliver den, der befinder sig paa Forretningsfod med alt og alle, og som kun kender Fordelingen af Arbejdets Byrder og Ansvar fra Tider, der synes at ligge uendelig langt tilbage og under langt enklere Forhold end dem, der er mulige i en Storforretningsøverste Ledelse. Til Døden ensom er den, der for hver Dag, der gaar, mere og mere maa gøre sig bevidst, at han aldrig vil kunne faa nogen,

med hvem han vil kunne dele sin Virksomheds Tanker, – den Tilfredsstillelse, som enhver Arbejder, enhver lille Husmand dog kan eje under sin slidsomme Dont. Dette er den store Ensomhed, der uigenkaldelig berøver den, som arbejder med saa meget og for saa meget, den Mulighed for Minimum af en lykkelig Tilværelse paa dette Omraade, som burde undes ikke mindst hver den, der paa Grund af endeløst Slid maa se sig berøvet saa mange andre Goder.

Jeg har følt denne sugende Ensomhedsfølelse vokse Aar for Aar. Aldrig har jeg dog følt den saa mægtigt som nu, hvor jeg maa kæmpe paa talrige Fronter for at bevare og styrke, hvad der er skabt. Jeg føler mig, trods de mange, som jeg hver Dag arbejder sammen med, alene, midt i alt det uendeligt mangfoldige og mægtige ufatteligt ene og isnende ensom.

13. Februar 1920. Den danske Krone, der i Krigens sidste Aar stod højt over Pari, er nu dalet til en Kurs af ca. 50. Alle Bladene er fulde af Overvejelser af, hvad der kan gøres for at undgaa den økonomiske Katastrofe, som Landet for hver Dag, der gaar, kommer nærmere og nærmere. I Teorien er alt saare simpelt, Danmarks Handelsbalance maa igen bringes i Ligevægt, maa befries for et saadant Deficit paa Millioner som det, de sidste Tiders Opgørelser over Eksport og Import udviser. Det er en ringe Kunst at sige, hvordan det bør være, men hvad skal Danmark eksportere, der kan bære dets Import, naar Centraleuropa, der skulde være Hovedaftageren, er absolut ude af Stand til at betale. Tyske Mark, hvis Normalkurs er 89 Øre, staar i Dag i 7 Øre, østrigske Kroner i 2 Øre, Rubler er fuldstændig usælgelige etc. etc.

Jeg har i de Aar, der er forløbet i Krig og i Fred, prøvet saa

haarde Tider, kæmpet med saa overvældende Vanskeligheder, at jeg havde tænkt mig, at det aldrig kunde blive værre. Dog nu, da endelig de gode Tider skulde komme, er alt elendigere end nogensinde. Ingen, der ikke har gennemlevet disse Aar, jeg kunde tilføje: og været Chef for Det Transatlantiske Kompagni, vil blot tilnærmelsesvis kunne forstaa, hvad hver Dag Aaret rundt nu kræver af Anspændelse, Energi og en aldrig, om saa blot et Minut, svigtende Udholdenhed af den, hvem det paa-hviler at føre et Verdenskompagni frem gennem Forvirringen. Hver eneste Dag maa man begynde fra nyt, hver eneste Disposition maa vurderes, man maa veje om den er rigtig endnu, og vrage den, hvis den viser sig at være forkert, hvor givet det end er, at den var rigtig i Gaar.

Et betegnende Eksempel netop fra disse Dage er Estanciaen paa de 20.000 Tdr. Land ovre i Argentina, der for faa Dage siden af mig omtaltes som det eneste Punkt, der forekom mig rigtig sikkert i det store Kaos. Nu har jeg med blødende Hjerter givet Ordre til eventuelt Salg deraf. Der er en Værdistigning for selve Estanciaen paa en halv Million Kroner. Det er smukt, men der vil tillige med den nuværende Kursforskel paa danske Kroner og argentinske Pesos blive en Kursavance paa mere end 1 Million Kroner, hvis jeg trækker Pengene herhjem nu. Hele Sydamerikansk Plantageselskabs Aktiekapital er kun to Millioner Kroner. Aktionærene vil altsaa fryde sig, hvis jeg disponerer saaledes, og i hvert Fald det Øjeblik tænke, at jeg er en rar Mand. Men var det alligevel rigtigt? Mon ikke de Kroner, som jeg faar hjem nu, vil være blevet værdiløse naar et Aar er gaaet, saa Aktionærene til den Tid med Grund kan græde over, at jeg ikke lod deres Kapital blive staaende derude, hvor den dog

antagelig vilde beholde sin Værdi. Et andet Eksempel fra i Dag: Ingeniør Lomholt, som vi har sat til Chef over vort forholdsvis nye Firma i Polen, var herhjemme for at aflægge Rapport. Alt synes at udvikle sig godt derovre. Hæren er paa en Million Mænd, virkelig kampdygtig, og Organisationen af dette Land, der for et Aar siden overhovedet ikke eksisterede, men som nu tæller 38 Millioner Mennesker, skrider hver Dag frem. Vort nye Firma trives godt, der er allerede tjent meget anstændigt. Men skal man fortsætte eller ikke? Vil ikke Lenin med sin røde Armé overvælde Landet nu til Foraaret og altsaa hver Øre, som vi har dernede, gaa tabt? Jeg har lige i Dag modtaget Telegram fra Wladivostok, hvor vi for knapt et Aar siden udvidede vor Filial af Russisk Asiatisk Kompagni til et selvstændigt Foretagende under Navnet *East Siberian Trading and Packing Co.* og satte store Beløb ud i sikker Forventning om, at derovre vilde i hvert Fald Japan sørge for at opretholde Ordenen. Nu fortæller Telegrammet mig, at Byen er besat af Revolutionære, Koltchak, Sibiriens Befrier og ukronede Konge, skudt, og vi maa regne med, at alt, hvad vi har derude, kan gaa tabt ikke mindre fuldstændigt end

Admiral Koltchak, hvis Fald udsatte vore store sibiriske Forretninger for nye Farer.

196

de blomstrende Forretninger, som vi har haft i Rusland og Vestsibirien, og som nød Verdensanerkendelse for deres glimrende Organisation og deres Indsats i Næringslivet. Tilbage bliver da et Erstatningskrav, som vel nok gennemføres, men som dog aldrig kan bringe den virkelige Erstatning.

Først slog Verdenskrigen alt, hvad jeg havde bygget op, i Stykker. Saa rejste jeg paa Ruinerne under Arbejde Dag og Nat en ny Bygning langt større end den tidligere og saa anselig som nogen dansk Handelsbygning, der har eksisteret i al den Tid, Verden har bestaaet. Og nu slaar Revolution og Menneskenes Taabelighed hver Dag saa meget i Stykker for mig, at jeg kan sørge af Hjertet, naar jeg tænker derpaa.

Men jeg kan, jeg vil ikke spilde Tiden med unyttig Klage. Hver Morgen møder jeg paa mit Kontor, og sent, ofte meget sent om Aftenen forlader jeg det. Der gaar ikke en Dag, hvor jeg ikke har planlagt en Afløsning for det, der lægges øde. Men hvorlænge skal denne Kamp vare? Og hvorlænge kan jeg holde ud?

Verdenskrigens Likvidation gaar hen over hele Jorden som en Hvirvel, hvori alle de ledende Statsmænd synes at have tabt Herredømmet over Begivenhederne. Dagen i Morgen ligger hyllet i Mørke. Overalt, fra Islands nordligste til Australiens sydligste By, fra Japans Ørige over Sibirien, Rusland, hele Europas Fæstland, England til Amerikas vestligste Grænse strækker vore Interesser og Firmaer sig. Jeg er Stifteren og den øverste ansvarlige Chef. Hvad enten det er et Skib, der paa Grund af langvarige Strejker ikke kan blive afleveret fra vort Skibsværft i Buenos Aires, en Sukkerladning fra Javafirmaet, der strander paa Norges Kyster, eller en af vore russiske Prokuristers Hustru, der endnu skal frelses ud fra det af Hungersdøden hær-

gede Petrograd, en indre Strid i det ægyptiske Firma, et Korkparti, hvortil der ikke kan findes Tonnage for vort Lissabonhus — ligegyldigt hvad det saa end er, ender Sagen altid til Afgørelse her i Hovedsædet, hvor Hundreder af Skrivemaskiner i talrige Rum arbejder Resultaterne ud i Telegrammer og Breve til alle Verdens Hjørner hver eneste Dag.

Naar den Tid kommer, da alt er gjort fuldstændig færdigt og bragt i saa fuldkommen Orden, som det kan bringes, og Verden endelig atter er kommen ud af disse forfærdelige Forhold og blevet normal igen, hvor maa det at være Chefdirektør i Det Transatlantiske Kompagni da ikke blive en Glæde og Tilfredsstillelse. Men den, der maatte komme til at opleve det, bør engang imellem, naar han tænder sin Cigaret og falder tilbage i Stolen for at nyde en lille Pause i sit Arbejde, lade Tanken gaa tilbage til den, der hver Dag maatte anspænde sin yderste Kraft for at stride den grundlæggende Kamp igennem Aar efter Aar under de mest fortvivlede Verdensforhold, man nogensinde har kendt; og som et Øjeblik blev drevet saa yderligt, at han — maaske overtræt — fremsatte Forslag om at likvidere alle Forretninger, trække Pengene hjem og senere prøve paa at etablere det hele igen, naar bedre Forhold engang maatte være indtraadte.

15. Februar 1920. Jeg begyndte sidst med at fortælle om den danske Valutas katastrofale Fald og berørte Vanskelighederne ved dens Genrejsning. Hvis min unge Nevø og Navne ude paa Haraldsgave, hvem jeg i Dag saa for første Gang i hans lille Seng, hvor han sov veltilfreds ved Siden af sin lykkelige Moder, bliver Handelsmand, vil han maaske spørge, hvad jeg da under Presset af disse Forhold foretog mig; om jeg nøjedes med at filosofere over alle de smaa og store Vanskeligheder rundt om

15. Februar 1920

i Alverdens Lande og svigtede den Tro, man har om mig, at jeg vel ikke taler meget, men handler saa meget mere, naar det gælder den forretningsmæssige og økonomiske Fremtid. Jeg vil da til mit Forsvar sige, at jeg i denne Tid gør, hvad der er muligt, eller i hvert Fald hvad der for mine Øjne at dømme er muligt. Jeg har i de sidste Maaneder lagt alle Kræfter i Genoptagelsen af de Eksportforretninger, som jeg før Krigen drev fra Hamburg. Vore oversøiske Huse giver allerede Ordre paa Millioner og atter Millioner af Mark for Vareudførsel fra Tyskland. Dette har Interesse for den danske Valutas Stilling, thi jo større Eksporten af tyske Varer til Udlandet bliver *via* Danmark, des flere Mark skal vi bruge; derved stiger Marken i Værdi i Forhold til Kronen, og Eksport herfra til Tyskland bliver da igen mulig i større Omfang til Forøgelse af den alt for ringe Afsætning, der er Hovedsvagheden ved Landets nuværende økonomiske Stilling. For de Varer, som vi saaledes eksporterer, faar vi da, ganske vist ad Omveje, over Tyskland, de £ og \$ ind, som vi skal bruge til vor Import.

Det vilde være endeløst her i disse smaa Notater at komme ind paa alle den Slags Forhold og paa de Dispositioner, som i den Anledning foretages. Men paa den anden Side, naar jeg nu har fortalt om de nærværende Dage, som man forhaabentlig engang vil anse for mærkværdige, idet dansk Valuta da gik ned i Halvdelen af sin normale Værdi, synes jeg dog ikke, at jeg bør lade de Efterkommere, der faar Lyst og Lejlighed til at blade i denne Bog, blive i den Tro, at jeg, imedens jeg kæmpede mod Bolchevismen og al den Slags Djævelskab, der har knust vor russiske Forretning, ikke samtidig gjorde noget Forsøg paa at tage Kampen op mod de praktiske Farer, der i dette

Øjeblik truer her i Europa og som, hvis de ikke afværiges, skal og maa ende med saa fortvivlede Ting som Spartakisme eller en anden Form af de abnorme Tilstande, som Nød, Elendighed og Ledernes svigtende Evner i Landene Verden over medfører.

14. Marts 1920. Hvorfor betror jeg mig i disse Tider, da hver Dags Begivenheder er tilstrækkelige til at fylde et Bind, saa sjældent til denne Bogs Blade? Jeg kunde svare: fordi Tiden ikke er til Skriveri, men til Handling. Det er en ren Undtagelse, naar jeg i Aften – forkølet og følede mig syg og elendig – har forladt Kontoret paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt af Aftenen og derved faaet nogen Tid tilovers, før jeg overgiver mig til Nattesøvnen.

Imidlertid, det er langt fra Mangel paa ledige Stunder alene, der afholder mig fra at skrive. Det er Forholdenes fortvivlede Haabløshed, der betager mig Lysten til at fortælle det, som hændes. Nu blot en Dag som i Dag! Atter Revolution i Tyskland, en Kontrarevolution, de Ultrakonservative har besat Berlin, alt, hvad der er bygget op i de forløbne Maaneder, er igen styrtet omkuld, Verden paany ført et Stykke ned ad Skraaplanen, der synes uvægerligt at skulle sende os alle ned i en bundløs Afgrund. Samtidig finder Afstemningen Sted i anden Zone i Sønderjylland; trods den nye Revolution i Tyskland var det sidste Resultat, som jeg hørte i Telefonen nu Kl. 12 Aften, 12.000 tyske Stemmer mod 2000 danske, og det var langt fra de for Danskheden daarligste Distrikter, der gav dette Resultat. Hvad vil man i Danmark og Tyskland sige til hinanden i Morgen, naar det hele gøres op? Og hvad vil de Allierede sige, der staar midt i Forvirringen med deres sønderjyske, militære Hovedkontor i Flensborg, hvilken By de nu efter den sidste Revolution i Ber-

200

lin mindre end nogen Sinde kan ønske tilkendt Tyskland. Samtidig med, at de for dette Land saa straalende Resultater af Afstemningen bliver kundgjort, meddeles i Telefonen fra Kiel, saa faa Mil fra Flensborg, at Maskingevæernerne knitrer og Døde og Saarede spredes over Gaderne til Ære for Tyskernes indbyrdes stridende Meninger om deres fremtidige Regeringsform.

Dette er Dagen i Dag, og Dagen i Morgen vil være et Virvar af nye Begivenheder, der ikke ophæver Nødvendigheden af fra aarle til silde at disponere hele Verden over saa roligt og sikkert, som om alt var Fred og civiliserede Forhold. En Mand har engang sagt om mig, at jeg maa have tre Hjærner, som jeg kan benytte vekselvis eller samtidigt, men selv om man havde ti og kunde bruge dem samtidigt, vilde det under de nuværende Forhold ikke forslaa for nogen international Forretningsmand.

16. Marts 1920. For et Par Uger siden deklareredes Aarsudbyttet i Det Transatlantiske Kompagni. Det var paa over 5 Millioner Kroner og ikke alene det største, som noget af mine Selskaber nogen Sinde har haft, men tillige et af de smukkeste i Forhold til Aktiekapitalens Størrelse, idet dette Udbytte pr. ³¹/₁₂ 1919 endnu kun modsvarer 20 Millioner Kroner Aktiekapital. For et Aar siden vilde Aktierne ved en saadan Meddelelse være gaaet over Kurs 200; nu faldt de, den Dag da Deklareringen skete, 1 %, fra 115 til 114, og de har siden ikke hævet sig over denne Kurs. Tilsvarende Forhold gør sig gældende for alle Selskaber. Humøret er borte, Pengene er borte, Mistvivl sidder i i Højsædet og desværre med alt for god Grund. Jeg sender Blikket ud i Fremtiden og spejder til alle Verdens Hjørner, og jeg ser ikke, hvorfra Lysningen skal komme. 5 Millioner Kr. er tjent i T. K. i det forløbne Aar og i Virkeligheden mange flere,

der er indrullet i vore hemmelige Reservers stadig voksende Rækker. Men vil Forholdenes Udvikling nu ikke begrave selve Forretningen under Ruiner?

Yding er kommen hjem fra New York, han laa syg derovre i fjorten Dage, ikke, som jeg troede, af den spanske Syge, — der

Direktør Aarestrups Kontor.¹

igen har hærget Verden og ogsaa bortrevet flere af vore bedste Folk, — men af regulær Overanstrengelse. Vi er overanstrengte alle og trætte, selv om vi fortsætter Kampen uafsluttelig Dag efter

¹ Da vi købte Palæet, og en gennemgribende Restauration var nødvendig, samtidig med at hele Huset blev indrettet til Kontorer, forestod Direktør Aarestrup denne Restauration. Af de mindre Værelser var det smukkeste maaske det, der blev Direktør Aarestrups Kontor. Senere er det blevet kritiseret, at der den Gang blev anvendt saa meget paa Palæets Restauration; men da jeg solgte det igen i 1921, var det for en saa meget højere Pris end Købesummen, at alle Udgifter til Restauration m. m. blev fuldt dækkede. Erhvervelsen af denne gamle Ejendom til Kompagniet viste sig saaledes ogsaa i den Henseende at være en god Forretning.

Dag. Nu sidder Erik allerede i New York og fortsætter for os de Forhandlinger og Dispositioner, der ikke afsluttedes under Ydings Ophold derovre; og om faa Dage gaar Yding atter ud til London, Paris, Barcelona og maaske Italien, Schweiz og Tyskland for atter at være herhjemme til vigtige Møder i April, da Aarestrup kommer fra Brasilien og Erik fra New York.

Vi vil da, alle fire Hoveddirektører i den store Concern, der kaldes Det Transatlantiske Kompagni og associerede Firmaer, igen paa samme Tid være her i København, og samtidig skulde Delegerede fra Amerika, Frankrig, England, Italien, Tyskland, Norge, Sverige og Schweiz komme hertil for at drøfte nogle af disse Tidens største Verdenshandels-Spørgsmaal — specielt Genoptagelsen af Handelen paa Rusland, som af Stormagterne ønskes realiseret, idet den ved Revolutionens Udbrud erklærede Handelsblokade agtes hævet, — en Ombestemmelse, der nu sikkert kommer for sent. Paa det omtalte Møde vil vor Stilling blive gennemdrøftet. Imidlertid, hvem kan under de nuværende Forhold se saa langt frem som blot en Maaned. Hundreder af Begivenheder kan forinden have tilintetgjort de Planer, der lægges i Dag.

Folkemasserne har tabt Besindelsen under de sidste Aars frygtelige Begivenheder, der har sat deres Præg paa hvert eneste Hjem og paa hvert eneste Menneske. Man tumler frem og tilbage. Der er ingen Førere. Rene Slynkler eller ogsaa Individuer, som er ganske ude af forstaaende Berøring med de nuværende Tider, staar rundt om for Styret, enten som Ministre eller som Folkekommissærer. Der findes ingen virkelige Regeringer, men Diskussionsklubber eller Centraler for kivagtigt Partigængeris daglige Fejder.

Folkemasserne hele Verden over venter i Virkeligheden kun paa den store Mand, der skulde kunne stige frem af denne Forvirring og tage Kommandoen. De vilde følge ham alle, hvis han var af den rette Støbning. Der er uimodsigeligt overalt en saadan Trang til „Manden“, at det maatte være meget let for enhver, der indtager en fremskudt, uafhængig Stilling i en af de store Stater, at blive denne Mand, naar han virkelig vilde og han forstod sin Tid og hvad det er der foregaar, og begreb, hvad der maa og bør iværksættes og det snarest muligt: nemlig en Sammenslutning af Nationerne for Genoprettelse af Samfundsordenen efter de fabelagtige Ødelæggelser, der har fundet Sted i Europa.

At lede Masserne har aldrig været svært for den, der kunde og vilde kommandere.

Her i Danmark er der ikke megen Anledning dertil, men jeg saa dog netop for faa Dage siden et lille Eksempel paa, hvor let det er at tage Kommandoen. Jeg var taget ind fra Landet i min Automobil og kom uventet ind i et stort Folketog til Kongen i Anledning af den forestaaende Afstemning i anden Zone. Jeg maatte lade Automobilen holde og forsøgte til Fods at slippe gennem Mængden ind ad Palæets lille Port i Frederiksgade, men Menneskemasserne rev mig med sig op mod Amalienborg. Da, netop søm den Afdeling af Folkemængden, hvoraf jeg var en Enkeltperson, skulde dreje ind paa Pladsen, stoppede alt op, og en svær Trængsel opstod, som for hvert Minut, der gik, blev farligere, da Mængden bagved stadig pressede paa af al Magt. Det var klart, hvor Hovedfejlen laa. Alle vilde til venstre hen imod Kongepalæet, hvor Kongen og Dronningen stod paa Altanen; men da de, der var naet der hen, ikke vilde

passere videre, var det, skønt Trykket af Menneskemassen stadig voksede, umuligt at komme den Vej frem. Imidlertid fik da en Mand med største Besvær skubbet og maset sig saa langt ud til højre, at han kunde komme nogenlunde fri af den indeklemt Mængde; og just som al Orden syntes ophørt i Folketoget, tog

Folketoget til Kongen. Det saakaldte „Flensborgtog“.

han pludselig Kommandoen. Han havde ikke anden Støtte end den Magt og Myndighed, som han kunde lægge i sin Stemme, samt Hjælpen fra to Fanebærere, som han fik til at svinge med Færnerne i den rigtige Retning, alt imens han ustandselig kommanderede: „Ingen maa staa stille! – Til højre sving!“ og samtidig med Hænderne puffede til Folk, hvad enten det var unge eller gamle, Damer eller Herrer, Musikanter eller Spejdere, – indtil der omsider begyndte at komme Bevægelse i Folkemængden

igen og i den rigtige Retning. Og da dette først var lykkedes, vedblev han ustandselig at kommandere, til han i Løbet af et Kvarter havde manøvreret de resterende Tusinder ind paa Pladsen over mod den højre Side, hvor der viste sig at være Rum for alle. Kongen holdt, da de sidste Bannere paa denne Maade var rykkede ind, paa ny Tale fra Altanen med Dronningen ved sin Side, Folket jublede, og alt endte skønt og godt.

Jeg kunde, som en af Mængden, føle Hjertet banke af Øjeblikkets stærke Stemning, medens jeg saa hen over de Tusinder, der fyldte hver Kvadratmeter af Slotspladsens store Rum og med blottede Hoveder sendte de gode danske Sange op mod Kongeparret og mod vort ærekronede Kongeflag. Saa tit, naar jeg i Krigens første Aar gik over Pladsen til og fra mit Kontor, havde jeg tænkt paa, om vi ikke en Dag maatte opleve at se dette sænke sig for sidste Gang, og Danmarks Selvstændighed tilintetgjort af en fremmed Voldsmagt. Nu vidste man, at det ikke vilde ske; Kongeflaget vajede stadig over Amalienborg.

Men saaledes kan det gaa med en Folkestimmel paa en Slotsplads, naar blot een af Hundredtusind vil og kan kommandere. Der er i ham tilstrækkelig Magt til at forvandle Kaos til Orden. Paa samme Maade gaar det med Hensyn til de store Folkesamfund, der raader for Verden. Der skulde ogsaa her blot være en eneste, der virkelig kunde og vilde kommandere, — og Verdensrøret vilde falde til Ro. Men den Paagældende, der tog Styret, maatte tilhøre et af disse Folk; de kan ikke kommanderes langt borte fra, ikke fra smaa bitte Lande som Danmark, der slet ikke tæller med. Det kan under de nuværende Forhold kun være en Mand i England eller Amerika, der tager Ledelsen. Wilson saa et Øjeblik ud til at skulle blive Manden, han vilde ogsaa gerne kom-

mandere, og hele Verden vilde gerne have adlydt ham, men han manglede Evnen. Han forløftede sig og sprængtes. Wilson blev altsaa kun en Ulykke mere for vor Klode, der nu ikke ret vel taaler flere.

26. *Marts 1920.* Kontrarevolutionen i Tyskland er allerede afløst af en ny Modrevolution, og hele Landet er igen i Oprør. Kanoner og Geværer taler deres barske Sprog rundt omkring i saa at sige alle Byerne, og ude paa Landet forøves der hver Dag aabenlyse Mord og Snigmord paa Godsejere og andre, som ved Velstand eller blot ved deres Udseende stikker Hoben i Øjnene. Navnlig i Ruhr-Distriktet er Forholdene alvorlige. Arbejderne har dannet en regulær rød Armé, Bankerne plyndres, Levnedsmidler og let realisable Værdier nationaliseres, og Truslen om Angreb fra Rigsværns-Hærens Side besvares med Truslen om at sprænge alle Fabrikker i Luften og ødelægge al Industri og Næringsdrift. Europas Hærgning skrider frem Dag for Dag, og alt Haab synes virkelig at være ude, ogsaa for os, thi Danmark er og bliver en Del af Europa, og da vi ikke kan blive ved at holde os udenfor, maa vi før eller senere blive suget med ned i Dybet. Blot Bunden dog snart var naaet, saa vi med blødende Hænder og Fødder kunde begynde at arbejde os op igen.

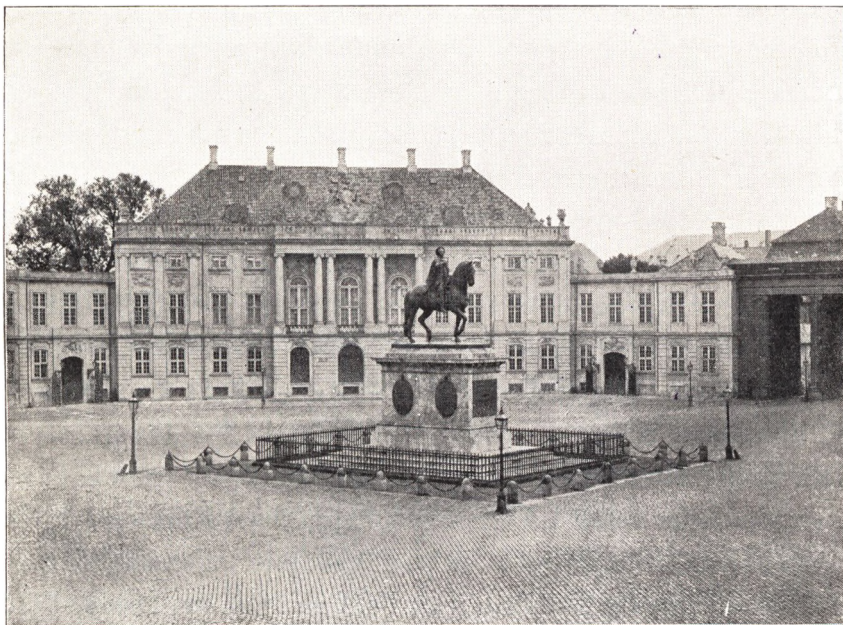
29. *Marts 1920.* I Dag sprang Gnister fra det flammeomspændte Europa over i Danmark. **Statskup!** staar der med fede Typer trykt som Overskrift paa alle de Løbesedler, som de radikale og socialdemokratiske Blade i Frokosttiden pludselig spredte ud over Byen. **Revolution!** raabes og skrignes der af det Menneskehav, der i Løbet af Aftenen har fyldt den indre Bys Gader. Aarsagen er, at Kongen, paa Grund af den skarpe Modsætning mellem ham og Ministeriet Zahle i det sønderjyske Spørgs-

maal, har givet Ministeriet Afskedspas, uden at det selv har anmodet derom, idet han er sindet at udskrive nye Valg, for at Folket selv ved en Afstemning kan afgøre Sagen. Dette behager imidlertid tilsyneladende aldeles ikke Befolkningen og specielt ikke Socialdemokratiet. Kongens Hoved forlanges paa et Fad. „Hans resterende Herskertid vil blive af kort Varighed!“ erklærede en socialdemokratisk Folketingsmand, der i Eftermiddags aflagde Besøg i Transatlantisk Kompagni under Paaskud af et Ærinde, men i Virkeligheden kom for at udfritte en af Underdirektørerne og skaffe sig oplyst, om jeg var blandt de Mænd, der stod bag ved Kongen, og hvis Navne man endnu ikke kender – antagelig af den gode Grund, at Kongens Handling skyldes en rent personlig Indskydelse under Begivenhedernes Gang, fremkaldt ved den forestaaende Afgørelse i det saakaldte Anden-Zone-Spørgsmaal i Sønderjylland.

Stemningen har været meget ophidset i Dagens Løb, men først nu i Aften er det kommet til alvorlige Optøjer. Da jeg gik fra Palæet, var der en Del Mennesker samlet paa Amalienborg Plads og her i Frederiksgade, men der var Ro og ingen Uordener. Næppe havde vi imidlertid sat os til Bords – det er Mandag i Dag, og derfor Bridge-Aften med Frijs – før Raab, Skrigen og Piften fra Tusinder af Mennesker lød op til Vinduerne. Pladsen her lige overfor, hvor Bredgade 42 laa hen i Mørke – jeg havde, da jeg gik herover, givet Ordre til, at alt Lys til Gaden skulde slukkes – var opfyldt af et bølgende Menneskehav, idet en Politiafdeling fra Palæets Hjørne spærrede enhver videre Fremtrængen mod Amalienborg.

Jeg har ikke før oplevet at have Gæster til Middag, medens Folkemasser bølgede frem og tilbage under Vinduerne og raabte

paa Revolution. Man vænner sig imidlertid til alt, og da vi under Middagen lod et af Vinduerne aabne for at tage et Vue over Situationen, om det trak sammen til en veritabel Storm paa Amalienborg, kunde vi trods alt ikke lade være med at smile, da det første Raab, der gennem Larmen naaede op fra Tumulten,

Amalienborg Slotsplads.

var en skingrende Stemme, der atter og atter skreg: „Ne'r med lange Chrissian, leve Revolussionen!“

Efter Middag blev Mogens Frijs sendt ud for personlig at undersøge, hvorledes Situationen udviklede sig, medens vi andre trak os ind i Rygeværelset, hvor man hørte mindre til Raabene og Spektaklet fra Gaden. Moder var heldigvis paa „Haraldsgave“ for at fejre Niels's ni Aars Fødselsdag og skulde blive derude om Natten. Kort efter at vi var komne bort fra

Larmen, ind i den roligere Stue, bemærkede vi imidlertid, at der opstod Tavshed paa Gaden. En Afdeling Gardere, der svingede over Marmorpladsen med opplantede Bajonetter og skarpladte Geværer for at tage Vagt paa Amalienborg som Rygstød for Politiet, var Grunden til denne Standsning i Brølet.

Det saa ud til, at det vilde blive en virkelig alvorlig Nat. Kort efter begyndte Telefonen at kime. Meldingen lød paa, at de socialdemokratiske Førere havde været paa Amalienborg og stillet Kongen det Ultimatum, at Beslutningen om det nye Ministeriums Udnævnelse tilbagekaldtes inden i Morgen Kl. 10, ellers vilde der blive erklæret Generalstrejke. Kongen har opsat at afgive sit Svar til i Morgen Kl. 9¹/₂. Mogens Frijs blev længe borte, og vi havde allerede siddet en Stund ved Spillebordet under stadige Afbrydelser formedelst Begivenhederne udenfor, da han vendte tilbage og berettede, at Menneskehavet, larmende og buldrende, fyldte Gaderne herfra lige til Raadhuspladsen, men at der endnu ikke var forefaldet alvorlige Begivenheder. Han blev atter sendt ud for at følge sin Søster Komtesse Lotte hjem, hunsad ovre i Frijs's Hus paa St. Annæ Plads sammen med Grevinde Frijs og Grev Bernstorffs. Først paa den anden Side Kl. 12 kom han igen, denne Gang ledsaget af Grevinde Frijs, der havde hørt et og andet om Generalstrejken og fundet det rigtigt at faa Børnene sendt ud paa Landet, før den udbrød. Det blev besluttet, at de skal afgaa med Automobil allerede Kl. 7 Morgen, thi det er ikke godt at vide, hvor tidligt Urolighederne kan tage Fart igen, naar Kongens Svar allerede skal foreligge Kl. 9¹/₂. Grevinde Frijs blev derefter fulgt tilbage, og vi andre afbrød Spillet, der havde haft et noget uregelmæssigt Forløb paa Grund af Aftenens Begivenheder. Menneskemassen var

210

paa dette Tidspunkt forsvundet med Undtagelse af nogle urolige Hoveder, der planløst løb frem og tilbage mellem Politiafspærringerne. Jeg fulgte Herrerne ned paa Gaden for at aflægge et lille Besøg i Palæet, efter at jeg forinden i Telefon gennem nu forhenværende Udenrigsminister Erik Scavenius havde faaet Meddelelse om det nye Ministerium, som Højesteretsadvokat Liebe paa Kongens Opfordring har dannet i Løbet af denne Aften; medens jeg til Gengæld kunde meddele, at Urolighederne paa Amalienborg syntes i Aftagende for Natten. I Palæet var heldigvis ingen knuste Ruder eller andet særligt nyt; og da Klokken nu stærkt nærmer sig 2, vil jeg gaa i min Seng for i Morgen at se, hvad Dagen vil bringe.

30. Marts 1920. Dagen i Dag har været fuldkommen rolig. Sindene er ligesom faldne lidt mere til Ro, og Situationen har staaet i Konferencernes Tegn. Ganske vist er der ikke naaet noget Resultat, noget Kompromis i den ene eller den anden Retning, men Generalstrejkens Udbrud er dog udsat et Døgn, maa-ske kan det lykkes at finde en Løsning forinden.

Nu i Aften har der ganske vist igen været hujende og raabende Sværme her om Palæet, hvor jeg i Øjeblikket sidder og skriver; men Politikordonen har haft let ved at holde dem Stangen. Jeg gik, da jeg begav mig herover, ind paa Amalienborg, rundt langs Afspærringen paa alle Sider. Det er underligt at se denne Plads saa fuldstændig øde, alle dens Adgange spærrede for at holde dem borte, der vil styrte Kongen fra Tronen, kun saa kort efter den Dag, da jeg stod her inde i det bølgende Menneskehav, der afsang Fædrelandssange og hyldede ham, idet man, hver Gang han og Dronningen viste sig paa Altanen, blottede Hovederne. Alt skifter i disse Tider med en saa vanvittig Fart, at

man ofte ikke ved, om man selv er sindssyg eller om Verden er det.

Alt i alt synes Forholdene dog nu at udvikle sig roligere, end det saa ud til i Gaar. Kongen havde i Morges det Mod som sædvanlig at ride sin Tur højt til Hest gennem Byen. Men hvis Generalstrejken kommer, eller der løsnes et Skud mod Kongen eller mod Pøbelen, da kan Stillingen hurtigt igen blive mere end alvorlig.

Der spores en mærkelig Lyst paa begge Sider til at slaa løs. Da jeg i Aftes ensom gik over Amalienborg og ud gennem Søjlegangen, stoppede en af Garderne mig og spurgte mig i Smug, hvordan det stod til udenfor Afspærringen; han syntes meget ked af at skulle bære sit Gevær uden at faa Brug derfor.

— — —

Da jeg skrev ovenstaaende Linier, var alt stille herudenfor, men Lyden fra en ophidset Menneskemængde, der nærmede sig, fik mig til at afbryde og inde ved Siden af i det mørke Værelse aabne et Vindue for at se ud. Det var en Luksus-Automobil, der omringedes af en talrig Bande, som under Jubelraab knuste Ruderne i den. Omsider fik Chaufføren den sat i Gang igen og slap af Sted. Det var kun Pøbeloptøjer i det smaa, og da Politiet gjorde et Udfald med Stavene ned ad Bredgade, flygtede Skarerne hujende til alle Sider. Men med slige smaa Pøbeloptøjer er unægtelig alle de Revolutioner, der nu hærger Europa, begyndt.

31. Marts 1920. Det er Trediedagen. Medens Pøbelen har hengivet sig til sine Excesser, er der af „alvorlige og besindige Mænd“, som et af Bladene udtrykker det, øvet et stærkt Pres paa de forskellige Partier og stridende Modstandere for at afværge

de uoverskuelige Ulykker, som en Generalstrejke paa det nuværende Tidspunkt kunde foraarsage. Mine Folk har gennemkrydset Byen under Henvendelser til de yderste Socialdemokrater og de argeste Højremænd, til det afsatte Ministeriums Mænd saavel som til blankskinnende nye Ministre. I Aften, da jeg skyndte mig over Gaden for at sluge en sen Middag, saa jeg kunde naa ud til Aften-Tennis'en for at kvikke mig en Smule op, var jeg egentlig i en ret lys Stemning; det forekom mig, at Vejen til Undgaaelse af Storkonflikten i Virkeligheden nu var banet. Men da jeg efter min Tennis vender tilbage i min lille Bil til Kontoret – forsigtigt bøjende uden om en Pøbelsværme – og modtager Beretningen om de Besøg, der i Mellemtiden er aflagte hos de tidligere Ministre samt en af de nuværende, finder jeg, at Situationen paany har tilspidset sig. Ganske vist synes det radikale Parti definitivt at have taget Standpunkt imod Generalstrejken, som det vil gøre alt for at standse i Opløbet; og Ex-Indenrigsministeren har erklæret, at enhver Medvirkning til Forlig vil blive modtaget med aaben Haand. Men paa den anden Side har han fastholdt – som jeg finder med Rette – at det nye Ministerium maa give Møde for den nuværende Rigsdag. Paa dette Punkt synes det imidlertid umuligt at faa den fungerende Statsminister, Liebe, til at give efter. Samtidig har Forsvarsministeren, Konow, begyndt at trække Tropper her til København, hvad efter min Mening i Øjeblikket kan forværre Situationen ved at rejse Hindring for Generalstrejkens Udsættelse, medens paa den anden Side en Troppe-samling ikke er nødvendig, i hvert Fald ikke paa det nuværende Tidspunkt. Imidlertid er det nu for sent at fortsætte for i Dag eller rettere sagt for i Nat. Imorgen vil jeg indlede et nyt Angreb paa Liebe, som vi iøvrigt alle maa være

meget taknemmelige for hans resolute Indgriben under den første farlige Fase af Krisen. Det er min Agt at foretage Henvendelsen gennem Højesteretssagfører Martensen-Larsen, hans Kompagnon, som jeg utvivlsomt kan faa til at tage mit Standpunkt.

3. April 1920. Tre Dage er yderligere gaaet hen under den voldsomme Krise. Det har ikke været muligt at nedridse Dagenes Begivenheder. Hvert Minut, der kunde afses, har været optaget af Forhandlinger til de forskellige Sider. I Gaar Aftes saa det ud til, at alt Haab om at faa Forlig tilvejebragt skulde tilintetgøres, idet I. C. Christensen gav Udtryk for den Anskuelse, at man burde tage Generalstrejken, for at der kunde blive Lejlighed til at slaa den ned med haard Haand, hvorefter Bøndernes Førere vilde faa Regeringens Tøjler i deres Værge. I Formiddags var jeg derfor nærmest optaget af Henvendelser om min Medvirking til at etablere Sikringstjeneste for det Tilfælde, at Generalstrejken maatte blive til Virkelighed. Blandt andet skulde min lille Motoryacht „Galathea“ ovre fra Trelldenæs være Postskude over Storebælt fra Tirsdag Morgen. Men ved Frokosttid lød de indløbende Meldinger paa en betydelig Mathed hos de forskellige politiske Partiers Førere; og Kongen syntes nu at vakle i sin Fortrøstning til Ministeriet Liebes Politik. Jeg begyndte at fatte den Overbevisning, at det ved en tilstrækkelig kraftig Aktion lod sig gøre at starte et Ministerium Friis, der vilde kunne faa Flertal hos Partierne og blive accepteret af Kongen. Den Mand, der i disse Dage er min første Sekretær i denne Sag, indfandt sig omgaaende hos Overformynder Friis for at faa en tilstrækkelig fast Erklæring fra dennes Side om, at han under visse Omstændigheder vilde overtage Posten som Statsminister. Svaret var ikke utilfredsstillende. Forhandlingerne afbrødes ved

3. April 1920

Larmen af en Mængde paa Titusinder, der fyldte ikke alene Gaden her uden for og Marmorpladsen, men Perspektivet til begge Sider saa langt, som Øjet rakte. Menneskemængden forsøgte at sprænge Politikordonen her paa Hjørnet af Frederiksgade for at trænge frem til Amalienborg. Jeg kunde se, at det vilde vise sig umuligt for Politiet at holde de raabende og larmende Folkemasser, hvoraf røde Faner nu og da dukkede op, i Ave, og jeg løb ned i det lille Havehus for at følge Slagets Udvikling. Efter at Politiet til Fods hurtigt var trængt tilbage, blev Politiet til Hest kastet mod Folkemasserne, men Ophidselsen var for stor, og for hver ti Mand, der blev slaaet i Stenbroen, rykkede Hundreder frem. Jeg havde fra mine Vinduer, hvorunder Slaget bølgede frem og tilbage, et bedre Overskue end nogen af Politiets Folk og sendte derfor Bud ud, at det formentlig vilde være umuligt for Ordenskorpsen at holde Stillingen; der var vistnok ikke andet for end at lade Folkemasserne storme ind paa Amalienborg og haabe, at de dermed vilde være beroligede for denne Gang. Tilsyneladende endnu før min Udsending naaede den kommanderende Politimand, indsaa Politiet selv, at Slaget var tabt, drejede Hestene mod Amalienborg og søgte kun at berolige Mængden, før den stormede ind paa Slotspladsen. Jeg saa Masserne fylde Rummet som et sort, kogende Hav, hvorover mellem Palæerne store røde Faner, hidtil skjulte i Mængden, bølgede frem og tilbage; men ellers syntes intet alvorligt at ske.

Jeg maatte imidlertid tilbage til mine Forhandlinger, som lod til at nærme sig en Afslutning, egnet til at standse de Raab paa Republikken, og „Ned med Kongen“, der rungede omkring Amalienborg. Højesteretssagfører Bülow og Overformynderen var meldt blandt de Personer, der bad om Lov til fra Palæets

Vinduer at se paa de stormende Masser. Jeg lod de Besøgende faa Vinduerne i mit Værelse til Disposition, medens jeg i Ydings Kontor til Overformynderen i forstærket Form gentog, hvad jeg havde ladet sige til ham for faa Timer siden, og hvad der efter de seneste Begivenheder indlysende stod for mig som det rette.

De røde Faner paa Amalienborgs Slotsplads.

Han syntes at vige tilbage for Planen. Men jeg forstod, at de Betæneligheder, som han nærede, vilde falde, hvis den Situation indtraf, hvor et Ministerium Friis maatte være den rette Løsning.

Jeg kunde, da han var gaaet, naa at komme op til Overhofmesterinden, inden hun begav sig over til Taffet, for at meddele de sidste Tilføjelser til, hvad jeg to Timer før havde anmodet hende at forebringe Kongen efter Taffet. Hun gentog omhyggeligt hvert Ord, for at intet skulde blive misforstaaet.

Derfra naaede jeg hjem til en forsinket Middag med Moder.

Hun skulde, ligesom jeg selv, have været til Middag paa Haraldsgave; men jeg var jo lovlig forhindret, og Moder havde naturligvis ikke kunnet køre derud med Bilen, eftersom hun hvert Øjeblik kunde have risikeret at komme ind i en af de Folkesværme, for hvem Bilerne syntes et særlig tillokkende Maal at lade deres Ophidselse gaa ud over. Efter en hastig Omklædning, da Middagen var forbi, tog jeg igen til Palæet, hvor jeg havde lovet at være til Disposition fra Kl. 8 $\frac{1}{2}$.

Næppe var jeg kommen tilbage, før Telefonen begyndte at ringe. Det var Overhofmesterinden, der bad mig snarest komme op til sig. Hendes Majestæt Dronningen ventede mig efter et hurtigt Taffel. Kongen havde allerede —, efter at han havde faaet min Meddelelse om den ændrede Situation, — indkaldt alle Parti-formænd til et Møde Kl. 9. I en Fremstilling paa tre Kvarter udviklede jeg nu for Dronningen, hvorledes den politiske Situation laa for Øjeblikket, og hvorledes det, naar Kongen tog et Ministerium Friis paa de opnaaelige og acceptable Betingelser fra de forskellige Partiers Side, vilde være muligt at afbøde den Krise, der nu syntes at føre Riget mod en Afgrund og at maatte berede Kongemagten dens Undergang, saafremt Generalstrejken blev sejrrigt gennemført, og i hvert Fald forvolde uoverskuelige Ulykker, selv om denne glippede. Jeg belyste Sagen fra alle Sider, gennemgik hver Mulighed og Umulighed, der forelaa, og Dronningen afbrød ustandselig med Spørgsmaal, der viste, hvor nøje Hendes Majestæt forstod, hvad jeg udviklede, og hvor fuldstændig hun delte den Tankegang, der gik ud paa af den forvirrede og ulovlige Tilstand at skabe en enkelt og klar Situation, der var antagelig og tilfredsstillende for alle Parter, derunder ogsaa for Kongen personlig. Tilsidst bad Dronningen, — paa

samme Maade som Overhofmesterinden før —, om at maatte gentage min Udviklings Hovedpunkter, for at ingen Misforstaaelse skulde kunne indtræde. Jeg kunde fastslaa, at Dronningen havde forstaaet mig fuldstændigt. Overhofmesterinden blev igen kaldt ind fra Sideværelset, hvortil en Dør havde staaet aaben, medens den saa alvorlige Konference under saa usædvanlige Forhold fandt Sted.

Dronningen, ledsaget af Overhofmesterinden, ilede tilbage i Mørket gennem Haven til Amalienborg, og jeg gik ned til mit Skrivebord, hvor jeg efter Løfte satte mig til at vente ved Telefonen for at høre, om min Nærværelse yderligere skulde blive ønsket, naar Dronningen havde faaet Kongen kaldt ud fra Mødet med Partiformændene.

Kl. 10³/₄ ringede Telefonen, og da jeg lagde Hørerøret, følte jeg mig overtydet om, at den store Konflikt vilde blive løst paa den Maade, som jeg havde fundet fremkommelig. Pludselig fandt jeg mig fuldstændig overvældet efter den stærke Spænding og de saa voldsomt skiftende Situationer Dagen igennem. Jeg tog ud til Nimb for at faa noget at spise; jeg kunde nemlig nu mærke, at jeg ikke havde naaet at faa ret meget af Middagen. Der traf jeg Grev Frijs og inviterede ham sammen med Jonas hjem til en sen-aftenlig Bridge for at afvente Telefonbesked fra en af

H. M. Dronningen.

5. April 1920

mine Venner paa Amalienborg. En saadan kunde nemlig ventes, dersom Forhandlingerne mod Formodning skulde komme i Dødvande igen, efter at den nye Basis var blevet dannet.

Først nu for lidt siden ringede Telefonen. Det synes, som Forhandlingerne, om end i et langsomt og besværligt Tempo, vil naa til det Maal, som er tilstræbt. Det nuværende Ministerium

Statsminister Friis.

sidder samlet i et Værelse paa Amalienborg og venter, medens de andre forhandler. Nu er det saa mit Haab, at Resten gaar af sig selv. Jeg maa i Seng, før den nye Dag begynder.

5. April 1920. Kl. 6 i Morges blev der ringet til Overformynder Friis om at overtage Statsministeriet, idet Ministeriet Liebe gaar af; og kort efter bragte Telefonen, der var stillet ned til min Seng, Nyheden til mit Øre. Da jeg ved Tiden kom op i Moders Lejlighed,

saa jeg ud over Marmorpladsen, der laa i straalende Solskin, medens Folk i Anledning af første Paaskedag strømmede til Kirke. Midt gennem Folket kom Kongen, Dronningen og de to Prinser gaaende, hilset ærbødigt fra alle Sider. Havde jeg lidt af Mareridt, eller havde vi virkelig været paa Revolutionens Rand? Tænkte Dronningen, medens hun dernede rettede sine Skridt mod Kirken, paa vor alvorlige Konference for kun tolv Timer siden, og paa, hvordan Dagen kunde have set ud, om Begivenhederne havde formet sig mindre lykkeligt?

Konflikten er ganske vist løst, men Pøbel-Optøjerne er ikke dermed forbi. I Gaar Aftes hærgedes Byen endnu voldsommere end tidligere, og Politiet var til Tider, trods Panserbilerne og Revolverskud hen over Hovederne paa Mængden, ganske magtesløst. Endnu i Dag, da jeg kørte ind fra Haraldsgave,

Kommunistfører taler fra Taget af en Sporvogn, som er overfaldet og standset af en Pøbelsværme.

maatte jeg vælge Omveje for at undgaa hujende, stenkastende Pøbelsværme; og Portneren fortalte, hvorledes Asfalten her udenfor Palæet i Morges havde været vædet af Blodpletter, medens Kongens Nytorv og de tilstødende Gader, da jeg foretog en Spadseretur derop, med sine Hundreder af knuste Ruder talte et tavst Sprog om de Kampe, der var leveret mellem Pøblen og Ordensmagten i Nat. For denne Gang maa imidlertid dog
220

19. April 1920

al virkelig Fare for Samfundet anses for at være bragt til Ophør ved Resultatet i Paaskenatten, og jeg gaar da, — efter et to Dages Ferieophold i Fred og Ro paa Haraldsgave — over til endnu langt vigtigere Forhandlinger og Begivenheder. Hvorom nærmere næste Gang.

19. April 1920. De Forhandlinger, som jeg sidste Gang anty-

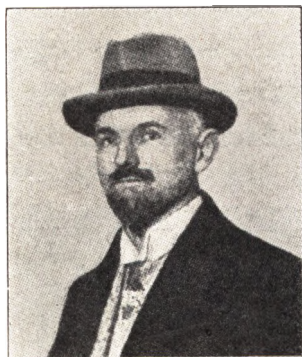

Ingeniør M. A. Abrahamson.¹

dede, og som siden da har beslægtet al min Tid Dag og Nat, er de russiske. Ved at blade tilbage i Bogen har jeg konstateret, hvornaar jeg sidst behandlede det russiske Spørgsmaal. Det var den 13. Januar, da Russian Relief & Reconstruction Committee stiftedes. Nedskrive, hvad jeg siden da har forhandlet, skrevet og foretaget i denne Sag, er mig en Umulighed. Men det har alt sammen ført til, at der i Gaar Aftes blev udvekslet Dokumenter

mellem Ingeniør Abrahamson, som Repræsentant for danske Handelsvirksomheder, og Krassin, som Repræsentant for Sovjetregeringen i Rusland, *alias* Lenin, hvilke Dokumenter ikke alene skal danne Grundlaget for Danmarks Genoptagelse af Forbindelsen med Rusland, men tillige for hele den Ordning, der tilvejebringes mellem Rusland og den øvrige Verden. Kl. 2 i Nat, netop da jeg havde opgivet at vente længere, ringede Telefonen

¹ Blev senere optaget i den engelske Adelsstand paa Grund af de Fortjenester, han havde indlagt sig ved sine mange Forhandlinger under og efter Krigen i Englands Interesse.

Krassin.

ved min Seng, og Abrahamson meddelte, at vel havde den sidste Diskussion været lang og varm; men de Ændringer, som Krassin havde krævet i Overenskomsten, var forholdsvis uvæsentlige. I Dag har jeg gennemgaaet disse Ændringer og efter en kort Konference i Udenrigsministeriet om et enkelt Punkt nu atter gennem Abrahamson tilstillet Krassin de Dokumenter, der skulde være de endelige, og hvori hele dette Kæmpeproblem, som Verdens Fremtid kan komme til at bero paa, findes sammendraget i ganske faa Punkter. Jeg sidder og venter utaalmodig paa, at Abrahamsons Telefon skal meddele mig Krassins Holdning over for de afsluttende Bemærkninger, som jeg har instrueret ham om at fremføre mundtlig samtidig med Overbringelsen. Antager han disse, der drejer sig om Principspørgsmaal vedrørende Erstatningskravene fra de danske Firmaer, skal Overenskomsten telegrafisk forelægges Lenin i Moskva og samtidig Grosserer-Societetet og Industriraadet, hvis Tilslutning jeg i Virkeligheden allerede har sikret mig. Derefter vil de være at underskrive og telegraferes da ud over hele Verden, for at en international Konference i Slutningen af Maj kan finde Sted i København paa den derved oprettede Basis. Og snart efter skulde Ruslands indre Genopbyggelse, vistnok det vanskeligste Arbejde af den Art, der nogen

Skildvagter udenfor Lenins Dør

19. April 1920

Sinde har foreligget, kunne begynde. Hvor det lyder skønt! — ak, alt for herligt til, at jeg selv ret tør fæste Lid til, at det kan gennemføres. Lenin er takket være sit Efterretningsvæsen sikkert paa det Rene med, at naar Abrahamson fører Forhandlinger paa danske Handelsfirmaers Vegne, saa er det mig, der staar bagved; og han maa være klog nok til at se, at hvis vi indretter os i Rusland med planmæssig Organisation, saa betyder det Begyndelsen til Enden paa hans kommunistiske Regimente. Hvad jeg har skabt, er et foreløbigt Kompromis paa et Omraade, hvor i Længden intet Kompromis er muligt. Derimod er en „Evolution“ mulig indenfor Lenins Ideer, hvilken Evolution ganske vist maa blive saa heftig, at disse Ideer praktisk talt udslettes. Men naturligvis, hvis ikke alt for meget Blod klæber ved ham personlig, og dersom han fjerner enhver af sine nuværende Venner, med hvem dette er Tilfældet, vil han maa-ske kunne bjerge sig personlig trods Evolutionen.

— — —

Situationen udvikler sig endnu raskere end planlagt! Medens jeg skrev foranstaaende, telefonerer Abrahamson, at han kommer personlig til mig fra Mødet i Stedet for at nøjes med at telefonere.

— — —

— Abrahamson har nu været her, og Meddelelserne gik i Korthed ud paa, at Krassin ikke alene havde accepteret de principielle Synsmaader, uden hvis Anerkendelse jeg erklærede Underskriften paa Overenskomsten for værdiløs, men yderligere meddelt, at han allerede havde et saa omfattende telegrafisk Svar fra Moskva, at han ansaa sig bemyndiget til at underskrive Overenskomsten uden yderligere Udsættelse. Terningerne ere kastede,

og Blodet banker haardt i mine Tindinger ved Tanken om det store Arbejde, der nu forestaar.

Hvad vil mon Verden sige, naar antagelig om faa Dage den trufne Overenskomst telegraferes ud til alle Sider.

Jeg vil gaa i Seng nu og sove.

Endnu er det dog tænkeligt, at Krassin trods alt faar nye Betæneligheder og ikke underskriver. Eller ogsaa, at Stormagterne eller de smaa hjemlige Herrer griber ind og slaar Spillet over Ende.

30. April 1920. Den russiske Overenskomst ligger nu underskrevet og til Disposition i min private Box ovre i Palæet. Men jeg havde Ret, da jeg spaaede, at den fra første Færd vilde faa Vanskeligheder at kæmpe med. Endnu en halv Time inden den blev underskrevet, var der alle Muligheder for, at Krassin under et eller andet meningsløst Paaskud vilde nægte Underskriften. Og nu har Grosserer-Societetet og Industriraadet, som skulde have tiltraadt umiddelbart efter Undertegnelsen, i et bevæget Møde besluttet at udsætte at tage Stilling til Sagen. Derimod har ikke alene de udenlandske Legationer, hvem Genparter af Overenskomsten er overrakt, modtaget denne med stor Velvillie og Interesse; men Verden over synes Meddelelsen at være hilset med et Befrielsens Suk, fordi der nu endelig synes at foreligge et virkelig praktisk og koncist Forslag som Indledning til Løsningen af det russiske Spørgsmaal, der truede Verden med Undergang. I Dag staar et Interview med mig om Overenskomsten og dens Betydning i 10–20.000 Blade, der udgaar i Oplag paa utalte Millioner hele Verden over. Vil det vække Bifald eller Modstand? Ellere rettere sagt: vil Bifaldet have Overtaget over for Modstanden, saa Sagen kan gennemføres?

Dette vil først den kommende Uge vise. Jeg har gjort en Indsats, hvoraf hele Verden kan komme til at høste Nyttens, hvis jeg vinder, derimod jeg hele Torten, hvis jeg taber. Kan Sagen ikke gennemføres, vil det være paa Grund af den Splidagtighed og Misundelse, som behersker vore Dages Offentlighed.

Her i Landet afhænger Stillingen i høj Grad af den nye Regering. De Radikale og Socialdemokraterne led ved Valgene forleden Dag et mægtigt Nederlag. Den nye Regering vil blive en Venstre-Regering, hvilket vil sige en Bonderegering. Og hvad vil vel den forstaa af det store, verdenspolitiske Spil, som jeg spiller, – og som giver sig et saa mærkeligt Udtryk, at det Interview af mig, der i Dag staar i hele Verdenspressen, her i København, efter mit Forlangende, kun fremkommer i eet Blad, nemlig i Socialdemokraten, – hvor det til Gengæld staar som Spidsartikel med kæmpemæssige Overskrifter, dobbeltskudt Korpus og hvad der ellers hører til en første Klasses Sensation.

Valgdagen nu for nylig havde iøvrigt nær kostet os vort Palæ, som nogle Syndikalister havde besluttet at brænde af – til en Slags pompøs Afslutning maa jeg formode paa Revolutionsurolighederne –; kun et mærkeligt Tilfælde afslørede i sidste Øjeblik Planen, der vilde have været meget let at realisere. Jeg fik 150 Gardere konsignerede i Ridehuset lige bag Palæet, fire store Brandmænd anbragt i selve Bygningen og en Del hemmeligt Politi udenfor, saa det var godt bevogtet. Og da jeg samtidig havde sørget for, at Rygter om Forholdsreglerne gik fra Mund til Mund, blev der i hvert Fald den Aften ikke noget deraf.

Vi haaber, at Planen maa være opgivet, ikke udsat.

Tilstandene er i det hele taget meget middelalderlige for Tiden. Forleden Dag, da min Moders Husjomfru var inde i en

Butik for at gøre Indkøb, stod der nogle Arbejdere og talte om, at der nu maatte skrides til væbnet Aktion. Den allerførste, de vilde skyde, var – til Jomfruens Forfærdelse – mig. Grunden

„Han er en af de første, der skal skydes!“

dertil fik Jomfruen ogsaa at høre, den var, at Arbejderne bestemt vidste, at hver Gang jeg skrev mit Navn – og det ka' han gøre saa majet han vil – saa tjente jeg 30.000 Kr. Herligt Idioti.

30. April 1920

Hvis det var Tilfældet, var jeg jo en Guldfugl, der burde beskyttes med ethvert Middel, for at Arbejderne gennem de uhyre Indtægter, jeg skaffede Samfundet, kunde faa deres umættelige Trang til Arbejdstidens Afkortning tilfredsstillet.

Imidlertid nu veed man altsaa, hvis man en Dag finder mig liggende skudt, hvad Grunden er dertil.

Valgafteften forløb endog særlig roligt; men et kuriøst Tegn paa, hvor usikre man efterhaanden finder Forholdene, er det, at da jeg sent paa Aftenen var taget ud til Nimb for at høre Valgresultaterne, fremviste jeg for Spøg den skarpladte Revolver, som jeg under mit Ophold i Palæet havde stukket i Lommen for det Tilfælde, at Angrebet paa mig eller Forsøget paa Ildspaaættelse skulde komme til Udførelse. Da viste det sig, at ikke blot jeg, men mange andre af de tilstedeværende Herrer havde deres Revolver med i Lommen. Hvem skulde have troet blot for kort Tid siden, at kjoleklædte Gentlemen skulde danse med deres Damer i Nimbs fredelige Sale med skarpladte Revolver skjulte i Lommen – parate til Brug ved Forsvar, hvis Pøbel-sværmene fra Vesterbro skulde finde paa at falde over den førende fine Restaurant paa Vejen ind til Byen.

Forøvrigt skal et af de faa Urotegn, der forefaldt hin Aften, være det, at en Automobil med røde Faner blev standset af Mængden og knust. Jeg tror i det hele taget, at Udviklingen nu snart vil gaa i den Retning, at det bliver farligere at være Syndikalist end det modsatte. Navnlig de nye og langvarige Havne- og Skibsstrejker vækker Ophidselse baade hos Byboer og Landboer og indgiver dem Lyst til at slaa løs paa egen Haand, naar de blot kan finde en passende Lejlighed dertil. Ogsaa dette rummer selvfølgelig en Fare.

4. Maj 1920. „Var det egentlig ikke om dine Forretninger, vi skulde høre?“ vil maaske bemærkes af Eftertiden, naar alle disse spredte Notater læses. Man vil dog formentlig nok kunne føle, at den store Forretning danner Baggrunden for min Deltagelse i de Begivenheder, der gøres til Genstand for Beretning; men man har ganske vist intet egentligt hørt derom.

Dog hvor vanskeligt er det i Grunden ikke ogsaa at skrive om Forretninger i en Dagbog, hvis denne skal blive nogenlunde læselig. Og hvor ganske uoverkommeligt vilde det være, naar Talen er om den Forretning, af hvilken jeg er Leder.

Jeg havde med det Formaal at give et Billede af vore Foretagender søgt de sidste Maanedsrappporter fra de mange Firmaer under *T. K.* frem for at se, om man der ud af kunde hente et Stof. Men jeg har opgivet det igen. Det er paa Grund af deres uhaandterlige Omfang ugørligt. Jeg vil, for at man dog kan faa en Slags Indtryk af det hele, prøve her at indføje en enkelt af disse Rappporter. Jeg vælger den i Bunken øverst liggende, det italienske Firmas Rapport fra forrige Maaned.

Jeg maa indrømme, at jeg, da vort italienske Kompagni etableredes, ikke var glad ved at overtage dette Firma. Det laa egentlig paa det Tidspunkt udenfor vor Interesse at etablere et Firma i Italien. Imidlertid havde den italienske Stats herværende meget energiske Gesandt, Grev Carrobbio sat sig som Formaal at oprette direkte Handelsforbindelse mellem sit Land og Danmark. Han fandt, at *T. K.* indenfor sine Rammer maatte benytte den gunstige Lejlighed, som han mente forelaa netop i de Aar, til at etablere et dansk-italiensk Selskab med officiel italiensk Støtte. Jeg afslog det imidlertid som liggende udenfor vore Planer, hvorefter Gesandten foretog fornyede Angreb gennem Landmands-

Direktionsberetning Nr. 9

banken. Resultatet blev efter mange Forhandlinger, at Selskabet etableredes med en Kapital paa 500.000 Kr. væsentligst fremskaffet af Landmandsbanken. Det fik, som de efterfølgende Aar har vist, en meget dygtig Direktør i den unge, af Etatsraad Glückstadt stærkt anbefalede Paul Dessau. Selskabet er nu af stor Betydning i Italien og samarbejder paa en Række Felter med de øvrige Selskaber indenfor *T. K.* paa god Basis, hvad Beretningen vil vise. Den er saalydende:

DIREKTIONSBERETNING NR. 9

Tilstedeværende ved Direktionsmødet var:

Herr PAUL DESSAU, administrerende Direktør, Herr F. GAGLIARDI, Direktør for Australafdelingen, Herr G. PANGELLA, Direktør for Textilafdelingen, Herr A. PENCHI, Direktør for Provisionsafdelingen, Herr E. CUTTICA, Direktør for Raavareafdelingen, Herr A. ROESSLI, Procuration, Herr F. BOZANIGO, Procuration.

Dagsorden:

- Punkt 1. Forretningerne siden sidste Direktionsmøde.
- „ 2. Den finansielle Stilling ultimo Februar.
- „ 3. Lagerbeholdning og Ordrebeholdning.
- „ 4. De politiske Forhold.
- „ 5. De fremtidige Forretninger. .
- „ 6. Diverse Debitorer.
- „ 7. Kontorer og Personale.
- „ 8. Diverse.

Punkt 1.

Forretningerne siden sidste Direktionsmøde.

Perioden siden sidste Direktionsberetning har været rig paa Begivenheder, der har sat den kommercielle Verden i Bevægelse; store Strej-

ker, Kriser indenfor Finansverdenen og Kursernes Spring har alle været Faktorer, der har gjort det nødvendigt at anvende den største Paapasselighed og Forsigtighed med Hensyn til Dispositioner; men der er samtidig givet Forretninger som vore Muligheder, idet Svingningerne i Konjunkturerne har gjort det muligt at gennemføre meget betydelige Forretninger, saaledes at Omsætningen i Februar og Marts Maaned overstiger 20 Millioner,

De betydeligste Forretninger har været i Colonial, Textil og Raa-varer; men der er ogsaa gjort Forretninger i Kemikalier, særligt for Export af Svovolie, Citronsyre, Vinstenssyre og lign.

Samtidig skete Oprettelsen af vort Schweizer-Kontor paa et saa heldigt Tidspunkt, at det var os muligt at drage Fordel af Differencen paa Priserne paa Bomuld og Bomuldsgarn i Italien, hvor de betydelige Lagre hindrede en Stigning af Priserne i Forhold til de udenlandske Valutaer, saaledes at det schweiziske Marked i Stedet for at forsyne sig fra le Havre og lignende Pladser købte fra Italien. Den af os etablerede Bomuldsafdeling fik derved straks betydelige Forretninger gennemført.

Imidlertid maa der ikke ses bort fra de Farer, en Situation som den nærværende med de uhyre pludselige Svingninger paa Nødvendighedsartikler medfører, og selv om vi af disse Grunde har afholdt os fra Forretninger i Levnedsmidler, billige Textilvarer og lignende Artikler, idet vi ganske har samlet os om enkelte Specialartikler som f. Ex. Soda, Caustica, Sodabicarbonat, Silketraad, Peber, Cacao og lign., er det dog vort Synspunkt, at der maa gaas frem med stor Forsigtighed, og vi afholder os i Øjeblikket fra alle Indkøb, idet vi forventer, at Kurskrisen vil blive efterfulgt af en ganske betydelig finansiel Krise med Pengeknaphed, idet de udenlandske Banker vil holde sig reserveret overfor Italien, og i saa Tilfælde er det jo fordelagtigt at staa uden Lagre for at kunne benytte de Købsmuligheder, eventuelle Tvangssalg fra daarligt stillede Købmænds Side vil medføre.

Som ovenfor nævnt er det *Schweiziske Selskab* etableret under heldige Auspicier. Aktiekapitalen er ansat til 500.000 Frs., og i Bestyrelsen er indtraadt Bankdirektøren for Banca Unione di Credito samt Direk-

Direktionsberetning Nr. 9

tøren for et af Baseler Handelsbank oprettet Emissionsforetagende. Der er truffet Arrangement med Banken, saaledes at ethvert Tab paa Kursen paa Aktiekapitalen vil blive undgaaet. Herr Aldo Canavesi, den tidligere Chef for vor Kolonialafdeling, er udnævnt til Direktør.

Angaaende Organisationsplanen henvises til Züricher Kontorets Direktionsberetning, der for ca. en Maaned siden er indsendt, og de i nærværende Beretning senere givne Meddelelser.

Alle de fornødne Forholdsregler er truffet til Oprettelsen af et *Magasinkompagni*, hvis Aktiekapital bliver £ 300.000, og som overtager alle vore Magasiner i Italien og i Schweiz. I Henhold til Aftale med Bankerne ydes der os et Forskud fra 80 til 100 % paa de af os der deponerede Varer.

Selskabets Bestyrelse vil komme til at bestaa af:

Hans Excellence Senator MAGGIORINO FERRARIS som Formand,
Herr Direktør GRAMMOLE fra Credito Italiano,
Herr Senator MANZONIS.

Til Direktører er udnævnt Herr Pangella og Herr Erland Jensen. Konstitutionen finder Sted om ca. 6-7 Dage, og Selskabet vil udstrække sit Virkefelt saavel til Magasinerne i Italien som til vore schweiziske Magasiner, idet i saa Tilfælde Direktøren for Banca Unione di Credito, Herr Humitzsch, vil indtræde i Bestyrelsen. Fordelen ved at have Banken med i denne er den, at Banken jo ikke godt kan nægte Belaaning af „Warrents“ udstedt af et Kompagni, hvor dennes egen Direktør er Bestyrelsesmedlem.

De forskellige Afdelingers Arbejde har været som følger:

GENUAKONTORET

Kolonialafdelingen:

Omsætningen har været godt 3 Millioner i Februar og ca. 2 Millioner i den forløbne Del af Marts, hovedsagelig bestaaende af Forretninger i Cacao, Kaffe og Peber. Hvad Kaffe angaar, har vi organiseret Transitforretningen, og vi har til Tripolis solgt betydelige Kvantiteter,

dels købt i Marseille, dels oversøisk fra, og samtidig har vi sendt betydelige Kvantiteter til Schweiz (bl. a. fra vort Kontor i Triest). Organisationen af Afdelingen er nu tilendebragt, og Agenter er blevet engageret i de kommercielle Centre. Vor Rejsende har besøgt det italienske Schweiz og med godt Resultat; en anden Rejsende er blevet ansat for fransk og tysk Schweiz. Over Triest er blevet solgt betydelige Kvantiteter Kaffe deltil Grækenland og de øvrige Balkanlande og dels nordpaa til de østrigske Lande. Vor Organisation er nu saadan, at vi regelmæssigt vil kunne gennemføre betydelige Forretninger i denne Artikel. Vi har arrangeret os saaledes, at vi daglig modtager officielle Telegrammer fra Brasilien, New York, London og le Havre om Kaffesituationen, samtidigt med at vore diverse Kontorer indbyrdes giver daglige Rapporter om Markedet.

Vort usolgte Lager af Kaffe staar os i ca. 700 Lire. Dagsprisen er over 1000. (305 schweiziske Francs à 350).

De største Forretninger har vi imidlertid i Maanedens Løb gjort i Cacao, idet den uhyre Spaltning imellem amerikansk og engelsk Valuta maatte medføre et Ophør af Eksport af central- og sydamerikansk Cacao paa Bekostning af de afrikanske Sorter San Thomé og Accra. Det store engelske og hollandske Marked trak derfor til sig al den afrikanske Cacao, der var disponibel i Lissabon, saaledes at det franske og italienske Marked, der var uden Lagre af Betydning, ikke kunde forsyne sig i Lissabon for yderligere Kvantiteter, og da vi gennem omhyggelige telegrafiske Undersøgelser havde faaet dette konstateret, indkøbte vi 6000 Sække Cacao (til Priser 570—715) eller ialt ca. 50% af hele det disponible Lager udenfor Chokoladefabrikerne. Priserne gik ganske rigtigt op til 915 à 45, til hvilke Priser vi har likvideret.

Med Hensyn til Peber opkøbte vi ca. 300 Tons i Triest og Genua tilsammen. En Del solgte vi til Schweiz, en Del her i Indlandet til vore Kunder. Resten er likvideret paa Pladsen med Avance. Iøvrigt var Forretninger i Kolonialafdelingen ikke af Betydning.

Textilafdelingen:

Direktøren for Textilafdelingen er kommen tilbage fra Paris og London, hvor han har opkøbt betydelige Partier af Textilvarer. Der er ialt indkøbt for ca. 3 Millioner og godt 2 Millioner er solgt. Resten er reserveret til vore Filiakontorer. Samtidig er der oprettet Depoter med vore egne Kontorister — enten som Repræsentant og Tillidsmand under eet — eller ogsaa som Tillidsmand sammen med vor lokale Agent, foreløbig i Cagliari paa Sardinien, San Remo, Bologna og Cotrone. Der vil senere blive oprettet Depoter i 5—6 andre Byer, idet vi derved faar en Basis for vor indenlandske Forretning, der gør det muligt for os at overtage Produktionen for et vist Antal Væve i de forskellige norditalienske Textilfabriker. Naar vi paa Basis af vore Kontorer i Genua, Triest og Catania og paa Basis af vore Depoter har et regelmæssigt Detail-Klientel, som aftager for ca. 2 Millioner Lire maanedlig, vil vi kunne overtage Produktionen af Væve for ca. 3 Millioner maanedlig, idet da denne sidste Million enten kan bruges til et pousseret Salg i Italien eller til vore oversøiske Huse, saaledes at vi kan lade fremstille netop de Typer paa de forskellige Pladser, hvor vore Rejsende netop i Øjeblikket opholder sig. Bortset fra at vi opnaar betydelig billigere Priser ved denne Fremgangsmaade og ganske undgaar Tab paa Debitorer, opnaar vi ligeledes, at vi skaffer vor Raamaterialeafdeling betydelig Afsætning af Bomuldsgarn til Væve, ligesom vor Kemikalieafdeling vil faa forøget Afsætning af Hjælpestoffer til Textilindustrien, og samtidig vil vi paa Basis af de Kontrakter, vi afslutter med Fabrikerne, og for hvilke en teknisk Underdirektør og Chefdirektøren for Textilafdelingen har Ansvar, og som samtidig gennem vor Bank kontrolleres af en 1ste Klasses Fabriksbesidder, dels kunne sikre os, at Fabrikationspriserne er rimelige, dels være sikret mod enhver Form for Returkommissioner og lignende til det underordnede Personale, og Indkøbsproblemet af Textilvarer turde dermed være løst paa en tilfredsstillende Maade. Vi har fornyet Kontrakten om Overtagelse af Produktionen fra en Fabrik i Golftrøjer og fremmer i Øjeblikket Salget af Handsker fra en Napolifabrik, saaledes at vi om kort Tid vil

kunne stille Forslag om Aftagelse af den hele Produktion, naturligvis med saadanne Forbehold og med saa kort Opsigelsesfrist, at vi ikke i nedadgaende Konjunkturer, naar Fabriken maa køre med Tab, er tvunget til at overtage Varerne. Samtidig interesserer vi os for Exporten af Hatte og haaber ogsaa her med Tiden at kunne faa gennemført et formaalstjenligt Arrangement. Textilafdelingens Magasiner, som ikke har fungeret tilfredsstillende, er nu ordnede, ligesom den administrative Del af Afdelingen nu fungerer godt.

Fiskeafdelingen:

Grundet paa de vanskelige Forhold har vi ganske afholdt os fra Levnedsmiddelforretninger. Vi ligger med for nogle hundred Tusinde Sardinier, som vi i Øjeblikket sælger ud af. Iøvrigt er Afdelingens Arbejde ikke af nogen større Betydning i Øjeblikket.

Australafdelingen:

Forretninger med Søsterselskabet i Sydney har kunnet gennemføres paa en særdeles tilfredsstillende Maade i den sidste Tid, men vi har senere maattet forandre Arrangementet, grundet paa de ændrede Skatte-love. Hovedartiklen har været Marmor, men der er ogsaa gjort Forretninger i Riskoste, sicilianske Produkter og Textilvarer samt Olier.

Raamaterialeafdelingen:

Denne Afdeling har importeret Bomuld og Uld, som den har solgt til Garnfabrikerne, af hvilke den atter har købt Garn, som dels er solgt til de forskellige Textilfabriker til Produktion af vore Textilvarer (vi gaar dog her meget langsomt frem, og det drejer sig kun om smaa Kvantiteter), dels til Schweiz, hvor vort Kontor har gennemført forskellige Forretninger, dels til de østrigske Lande og Polen. Endelig er der solgt Garn til Argentina og Brasilien i ret stort Omfang samt til Belgien. Der er ligeledes gjort regelmæssige Forretninger i Silke, idet vi til Lyon har solgt for ca. $\frac{1}{2}$ Million og for omtrent 1 Million til Brasilien. Endvidere er der i Kunstsilke gjort Forretninger i selve Italien. Hamp har vi solgt til England, og vi har modtaget fast Ordre fra Schweiz for et stort Parti;

Direktionsberetning Nr. 9

men Hampforretningen vil dog først komme rigtig i Gang, naar det projekterede Bologna-Kontor oprettes. Importen af Hør fra England er paa Grund af de abnormt høje Kurser taget betydeligt af, men vi har i Periodens Begyndelse afsluttet særdeles gode Forretninger. Vi har i Produktionslandene sluttet Forbindelse med et Firma i Lilleasien for Bomuld samt et Firma i New Orleans, og Textilafdelingens Direktør har paa sin Rejse til England skaffet os regelmæssige Forbindelser i Liverpool for Bomuld, i Belfast for Hør og i Manchester for Salget af italienske Garnvarer. Vi forsøger stadig at komme til Forretninger med vore Søsterselskaber i Brasilien og Buenos Ayres og haaber med Tiden, at dette skal lykkes.

Marmorafdelingen:

Denne Afdeling har arbejdet regelmæssigt og har modtaget Ordre fra de forskellige Søsterselskaber, men de høje Fragter og de stadige Ændringer i Marmorpriserne gør en stærkere Udvikling af Afdelingen umulig paa det nuværende Tidspunkt.

Exportafdelingen:

De abnorme Kursstigninger paa udenlandske Valutaer har naturligvis givet denne Afdeling ekstraordinære Muligheder, som den ogsaa har benyttet. Der er med Schweiz gjort betydelige Forretninger i Svovlolie, hvor vi har haft en stor Del af Exporten i vore Hænder, og hvor vi har udmærkede Forbindelser, der ogsaa i Fremtiden vil gøre denne Vare til en af vore regelmæssige Exportartikler. Samtidig er der sendt ret betydelige Kvantiteter heraf til Søsterselskabet i Ægypten samt til Grækenland, saaledes at vor Omsætning i denne Vare løber op i adskillige Millioner. Den Krise, der indtraadte i Produktionen for saavel Citronsyre som for Vinstenssyre, har gjort, at denne Vare er steget endnu mere end Kursen, og det har været muligt at gennemføre lønnende Forretninger, dels gennem vort Selskab i Schweiz til de ledende Købere af Kemikalier paa dette Marked, dels til vore Søsterselskaber i Frankrig samt Nord- og Sydamerika. I Øjeblikket er Forretningerne i

denne Artikel ophørt, da Fabrikerne ikke kan producere mere i en overskuelig Fremtid.

De samme Forhold gør sig — omend i ringere Grad — gældende for Vinstenssyre og Tartar Cream, og ogsaa i disse Artikler har vi gennemført betydelige Forretninger, ligesom det er lykkedes os at faa et Lager paa ca. 65 Tons. Da det gennem Kampagnen sidst lykkedes os — sammen med vort Søsterselskab i Buenos Ayres — at blive det dominerende Firma paa det argentinske Marked, holder vi vore 65 Tons i Reserve for derigennem at gøre vor Stilling stærkere i den kommende Kampagne i Juli—August. Vi har oparbejdet et Klientel for Vinstenssyre i England, ligesom Salget til de fleste af vore Søsterselskaber foregaar tilfredsstillende. De andre af Exportafdelingens forskellige Artikler er afsendt regelmæssigt og har givet god Avance.

Afdelingen for kemiske Produkter:

Denne Afdeling har gjort Forretninger i Soda Caustica, Sodabicarbonat, Kobbersulphat, Kartoffelmel og lignende Artikler, idet der gennem Udnævnelse af Agenter samt ved Tilbud til vore Venner blandt Textilfabrikerne er opnaaet et regelmæssigt Salg til vore Textilfabriker. Afdelingen, der har faaet betydelig Støtte i sin Organisation gennem en stærkere Efterspørgsel og Hausse i de nævnte Artikler, vil nu efter bedste Evne stabilisere sig og skaffe sig faste Kunder blandt Fabrikerne.

CATANIAKONTORET

Dette Kontors Virksomhed har ligeledes været tilfredsstillende, og de forskellige Afdelinger udviser gode Resultater.

Importafdelingen:

Denne Afdeling har fra Statsmonopolet opnaaet et mindre Parti Kaffe for Salg paa Sicilien og har gjort regelmæssige Forretninger i Levnedsmidler, Kolonialvarer og Kemikalier.

Textilafdelingen:

Denne Afdeling har udvidet sin Virksomhed til saa at sige hele Sicilien, hvor der nu overalt er ansat Agenter, og Salget synes at love godt.

Direktionsberetning Nr. 9

Vin- & Olieafdelingerne:

Disse er indtil videre blevet lukkede, da Basis — som tidligere omtalt — ikke var tilfredsstillende.

Drogeafdelingen:

Denne har opnaaet det Resultat, der ved Organisationen var planlagt, idet der nu i egne Magasiner fremstilles vore egne Typer baade af Mandler og af de andre sicilianske Produkter, og Arbejdet foregaar tilfredsstillende og under kyndig Ledelse. Salgene foregaar dels til selve Italien gennem vore Agenter og gennem Kontorerne i Triest og Genua, dels til Schweiz, Frankrig og de oversøiske Lande, og da denne Afdeling har en virkelig fuldt ud tilfredsstillende Basis, idet den ved sit Arbejdssystem vil kunne konkurrere med enhver anden Virksomhed, er det Hensigten med største Energi at fremme Exporten og Organisationen i Udlandet, hvorfor der er sendt et Par exportkyndige og dygtige Kontorister til Catania for at arbejde i denne Afdeling. Afdelingen har endvidere truffet Arrangement med en Lakridsfabrik og har forskaffet sig et godt Marked i Schweiz og Australien for denne Artikel, ligesom den er ved at trænge ind i England.

Svovl- og Asphaltdelingen:

I Asphalt er der gjort Forretninger med Danmark og Australien; i Svovl med Spanien, Sydamerika og Balkanlandene. Det er umuligt i Øjeblikket at opnaa Svovl, da der ikke findes mere Lager, og vi har derfor sikret os nogle mindre Kontrakter for Levering, som skulde give gode Resultater. Asphaltdorretninger kan vanskeligt gøres med de høje Fragter.

TRIESTKONTORET

Dette har ligeledes udviklet sig programmæssigt.

Kolonialafdelingen:

Denne har opkøbt Kaffe og Peber til gunstige Priser. Disse Artikler er dels solgt for Transit til de østrigske Lande, dels for vort Kontor i Schweiz. Importen af Sukker fra Prag er foregaaet regelmæssigt og har

endog taget et noget for stort Omfang. Vi har i Prag ret gode Forbindelser, ligesom Afsætningen af det købte Sukker synes at skulle kunne organiseres indenfor et kortere Tidsrum, dels gennem vore Agenter i Tripolis, dels gennem Købere paa Balkanhalvøen.

Den kemiske Afdeling:

Denne Afdeling har arbejdet godt sammen med Genuakontoret og har gjort Forretninger med Budapest samt med Fiume. Iøvrigt har denne Forretning nærmest været lokal Forretning og som saadan haft mindre Interesse udover det rent økonomiske Udbytte.

Textilafdelingen

har organiseret sig tilfredsstillende og gennemført betydelige Forretninger, medens

Raamaterialeafdelingen

endnu ikke er kommet igang, da vi endnu ikke i Genua er færdig med at uddanne den Ekspert, der skulde overtage Ledelsen af denne Afdeling.

Orientafdelingen:

Denne har indkøbt for ca. 1—2 Millioner Specialartikler egnede til Orientmarkedet. Der er saaledes købt Papir i Østrig-Ungarn, medens de andre Artikler er italienske Produkter. Hovedartiklerne er Søm, Jernvarer, Textilvarer, Glasvarer og lign. Organisationen fremmes med Energi og er baseret dels paa Søsterselskaberne i Konstantinopel og Ægypten, dels paa vore udmærkede Agenter i Athen og Smyrna. Desuden har vi Repræsentanter i Saloniki, Beyruth og Jaffa. Orientafdelingen har gennemført ret betydelige Salg, og der udvises den største Forsigtighed — ikke mindst af Hensyn til de Forhold, den engelske Indgriben i Konstantinopel har medført i de muhamedanske Lande. Afdelings-Direktøren er for Øjeblikket paa Rejse til Ægypten for der at faa et bredere Grundlag for vort Arbejde i Overensstemmelse med Søsterselskaberne.

Iøvrigt har Triestkontoret gennemført ret betydelige Forretninger i

Direktionsberetning Nr. 9

Sardiner og enkelte Forretninger i sicilianske Produkter. Kontoret maa basere hele sin Virksomhed paa Export til Middelhavslan- den og, for enkelte Smaaforretninger, til Polen og Czekoslovakiet, ligesom Schweiz vil kunne blive en regelmæssig Køber; derimod maa der i Øjeblikket ses bort fra hele det gamle Opland, da saavel Jugo-Slaviens som Øst- rigs finansielle Svækkelse gør Import af Betydning udelukket, samt medfører uforholdsmæssig stor Risiko.

KONTORERNE I SCHWEIZ

Det schweiziske Selskab med sine tre Kontorer i Zürich, Genf og Lugano har haft Held med sig i sin Start. Der er indkøbt 4000 Sække Kaffe til Priser, der ligger under Dagsprisen, og der er fastsat Kurser for Valutaen, der giver yderligere Avance. Der er udmærkede Agenter for Kaffe i de forskellige kommercielle Centre, og dels gennem vore Rejsende, der har besøgt italiensk Schweiz, dels gennem Agenterne har vi solgt betydeligt til gode Priser, saaledes at vi ogsaa paa det schweiziske Marked er trængt godt ind.

Kemikalieafdelingen

har gjort lukrative Forretninger i Citronsyre og Vinstenssyre, medens

Raamaterialeafdelingen

under en fagmæssig Ledelse og i Samarbejde med vor Genuaafdeling har gennemført betydelige Forretninger med tilfredsstillende Avance.

Afdelingen for sicilianske Produkter

har ligeledes begyndt sin Virksomhed, og der er importeret et stort Parti Lakrids.

Angaaende de i Italien oprettede Depoters Arbejde, da har disse kun fungeret i saa faa Dage, at der ikke vil kunne gives Rapport om Arbejdet, som vi imidlertid mener vil blive til stor Støtte for vor Import-Organisation i Italien, idet Depoterne naturligvis er under særdeles kraftig daglig Kontrol, samtidig med at de fleste af de ansatte

Ledere har ydet Kaution. Ved Opretholdelsen af disse Depoter mulig-gøres Salg direkte til et Detailhandlerklientel, og Kredit undgaas, idet Varerne betales ved Afleveringen.

Punkt 2.

Den finansielle Stilling ultimo Februar.

Ved Omdannelsen af vort Selskab til et italiensk Aktieselskab erholder vi $2\frac{1}{2}$ Million aaben Kredit, og samtidig faar vi de i vore Magasiner deponerede Varer belaaet ved Dannelsen af det ovenfor nævnte Magasin-Kompagni, der overtager vore Magasiner, medens Banken som sædvanlig yder os et Forskud paa 100 % paa Varer beroende i Generalmagasiner og diskonterer vore Vexler paa alle Søsterselskaberne. Vor Bankgæld, der i Øjeblikket er 18 Millioner, vil da naa op til Maximum som aftalt, nemlig 25 Millioner. I Betragtning af de pengeknappe Tider vil de trufne Arrangementer i nogen Grad være betryggende for det fremtidige Arbejde. Imod en Gæld overfor Selskabets Aktionærer paa 3 Millioner Kroner staar et Tilgodehavende i Danmark paa ca. 3,6 Millioner Kroner. Mod en Gæld paa 50.000 Pund Sterling i London staar et Tilgodehavende hos Banken paa 80.000 Pund Sterling. Iøvrigt har vi af andre Valutaer ca. 200.000 Schweizer Francs. De nævnte Valutaer, der ikke kan sælges til Banken, før Beløbet for vore Varer er indgaaet, vil ved Likvidation medføre en tilfredsstillende Avance. Ved de trufne Arrangementer er vi ikke blot dækket mod Kurstab paa Kapitalen, men ogsaa den indtjente Avance vil være sikret til en Kurs af 276 Lire pr. 100 Kroner, medens Dagskursen er 370 Lire pr. 100 Kr. eller en Difference af ca. 30 %. Iøvrigt er den finansielle Situation for Selskabet ganske vist lige i Øjeblikket en Smule kneben, idet der i Schweiz findes Kapital og Varer til Beløb af over $2\frac{1}{2}$ Million og i Frankrig for 1,2 Millioner, men da disse Beløb i Løbet af kort Tid indkommer, vil vor finansielle Stilling være fuldt ud god, i Særdeleshed da vort Lager vil blive realiseret i Løbet af en tre Ugers Tid, hvad de allerede betalte Varer angaar; og vi anser det for gunstigt, at vi staar med en stærk finansiell Position, naar den optrækkende Krise vil be-

Direktionsberetning Nr. 9

gynde at gøre sig gældende. Krediten er indskrænket til et Minimum, hvad inden- og udenlandske Kunder indenfor „Ringens“ angaar. Betalte Varer holdes alle paa Lager i vore egne Magasiner i de tre Havne: Genua, Triest og Catania. Vore Depoter udenfor disse tre Steder beløber sig til ca. $\frac{1}{2}$ Million.

Punkt 3.

Lagerbeholdning og Ordrebeholdning.

Der er udført Ordre i Februar og de første tre Uger af Marts for tilsammen 20 Millioner; yderligere har vi en Ordrebeholdning paa ca. $12\frac{1}{4}$ Millioner Lire, bestaaende af Kolonialvarer, Silke- og Bomuldsgarn og Raabomuld, Textilvarer, diverse sicilianske Produkter, kemiske Produkter, Syrer, Olier. Af usolgt Lager har vi for ca. $1\frac{1}{2}$ Million Kaffe og $\frac{1}{2}$ Million andre Artikler i Kolonialafdelingen, ca. $\frac{1}{2}$ Million Garn i Raamaterialeafdelingen, ca. 1 Million Vinstenssyre og diverse Smaating, ca. 2 Millioner Textilvarer, inklusive Filialer og Depoter samt Orientafdelingen; for ca. 300.000 Sardiner i Fiskeafdelingen, ca. $\frac{1}{2}$ Million Marmor, ca. 100.000 Lire Svovl, ca. 300.000 diverse sicilianske Produkter, ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Glasvarer, Søm, Jernvarer i Orientafdelingen, desuden i Schweiz for ca. 100.000 Lire Lakrids, 140.000 Peber og ca. 1,5 Million Kaffe. Yderligere Indkøb er i det store og hele suspenderet paa Grund af forudset Pengeknaphed.

Den stærke Stigning i de forskellige Tal maa ses paa Basis deraf, at vort Selskabs Organisation i Hovedlinierne er tilendebragt, og de forskellige Afdelinger er gaaet frem for fuld Kraft. Der ligger paa det usolgte Lager en særdeles smuk Avance, ikke mindst hvad Export-Lageret angaar. Vort Lager af betalte Varer beløber sig til godt 11 Millioner ultimo Februar.

Punkt 4.

De politiske Forhold.

Den optrækkende ministerielle Krise gør politiske Forhold vanskelige at overskue, men man maa haabe, at en kraftig Regering vil vedblive at lede Landet saaledes, at de indtil Dato heldigt undgaaede Uro-

ligheder vedblivende kan undgaas; i dette Tilfælde og navnlig, hvis Arbejdslysten indenfor Arbejderkredse vilde vende tilbage, vil disse Forhold heldigt kunne overvindes. Konstantinopels Besættelse har vakt Uvilje og vil sikkert ikke være gavnlig for Italien. De forudsatte Koncessioner i Lilleasien vil nu blive opnaaet, hvilket vil være til stort Held for vort Orientarbejde.

Aftalen mellem Italien og Schweiz angaaende Transitforretninger over Genua synes at skulle gaa i Orden. Det sidste Statslaan har givet ca. 20 Milliarder, og der er nedsat en Kommission for Nedbringelse af Seddelcirkulationen, hvori vort italienske Selskabs Præsident er Viceformand. En saadan Deflation vil medføre et Prisfald for indenlandske Artikler, hvilket vi tager i Betragtning ved vore Dispositioner. Den politiske Situation er iøvrigt præget af en vis Nervøsitet med Hensyn til Arbejderbevægelsen, og vi finder det stadig formaalstjenligt ganske at undgaa at financiere endelige overtage Industrier.

Punkt 5.

De fremtidige Forretninger.

De fremtidige Forretninger og den fremtidige Organisation vil i Hovedsagen være Gennemførelse af det allerede planlagte Program, som i Hovedpunkterne er detaillert udredet. Hvad Raamaterialeafdelingen, som vil blive en Afdeling af største Betydning, angaar, da maa denne saa hurtigt som muligt komme til en Forstaaelse med Søsterselskaberne i Oprindelseslandene. Samtidig maa der udsendes en Mand til Messina, Beyruth eller Smyrna, der specielt skal foranledige, at der sendes Konsignationer fra Producenterne af Bomuld og Uld, idet der efter Aftale med Banken ydes Forskud paa disse Konsignationer mod Dokumenter samt Certifikater, udstedt af den af os og Banken udnævnte Tillidsmand, der fastsætter Varens Kvalitet. Disse Konsignationer skal dels sendes til Triest og dels til Genua og tjener til Salg til Spindrierne resp. for Transit over Triest til Polen og Czekoslovakiet, over Genua til Schweiz, Belgien og Syd-Tyskland. Paa Sicilien maa

Direktionsberetning Nr. 9

Textilafdelingen beskæftige sig med Salg af siciliansk Bomuld, naar Sæsonen indtræffer.

Det fornødne tekniske Personale er ansat i Genua, Zürich og Catania, men mangler endnu i Triest samt Export til Lilleasien. Denne Afdeling maa organiseres med ganske særlig Omhu, idet den ikke blot selv vil kunne give udmærkede Resultater, men er Basis for vor Textilafdeling og vor Afdeling for kemiske Produkter til Textil-Industrien, og saaledes er hele Vexelvirkningen mellem disse 3 Afdelinger afhængig af, at Raamaterialeafdelingen organiseres paa tilfredsstillende Maade.

Med Hensyn til de nyoprettede Depoter vil der blive gaaet frem med stor Forsigtighed, og ved Omdannelsen af Selskabet til et italiensk Selskab vil Underdirektøren i Centralledelsen faa det daglige Opsyn og Kontrollen med disse Depoter, der ikke blot skulde tjene til Textil, Kolonial, samt Fisk og andre Levnedsmidler, men ogsaa — som f. Ex. i Cotrone, Cagliari og Bologna — skulde danne Grundlaget for Oprettelsen af eventuelle fremtidige Filiationer med Produktion og Export af sardinske og calabresiske Artikler i Tilknytning til vort sicilianske Kontor samt af Hamp fra Bologna.

Til Oprettelsen af dette sidste Kontor er der til Depotleder valgt en dygtig og hæderlig Italiener af absolut god Familie, ligesom der af Agenter er knyttet til Depotet 1ste Klasses Folk indenfor Hampbranchen, saaledes at Oprettelsen af Filialen her lidt efter lidt vil kunne finde Sted. En af de mest lovende Afdelinger, som Direktionen ligeledes i særlig Grad maa beskæftige sig med Organisation af, er Drogeafdelingen i Catania, og det vil her være nødvendigt enten ved Udsendelse af Rejsende eller ved skriftlig Propaganda at formaa Hovedaftagerne i Frankrig, England, Skandinavien, U. S. A., Brasilien og Argentina til at oprette specielle Importafdelinger for de tilsvarende Artikler. Med Hensyn til Orientafdelingen, da maa der efterhaanden uddannes et eget kyndigt Personale, der skal uddannes til Agenturerne, og som arbejder under vore nuværende Repræsentanters Ledelse for efter et Par Aars Forløb at arbejde videre for os alene, saaledes at den

hele Orientorganisation er baseret paa eget Personale ansat i de vigtigste Byer.

Angaaende *Taguaafdelingen*, som endnu ikke har kunnet opnaa noget Resultat, da maa denne ikke opgives, paa Grund af den vigtige Vexelvirkning, der finder Sted mellem Import fra vort Guayaquil Hus af Nødderne og Export af deraf fabrikerede Knapper til vore diverse Søsterselskaber.

Endelig paatænker vi Oprettelsen af en *Korkafdeling* for Import og Samarbejde med vort Hus i Portugal; men her vil nærmere Konference være nødvendig.

Kontorerne i Schweiz.

Med Hensyn til Kontorerne i Schweiz, da er Arbejdet saaledes, at alle Varerne fra Italien lagres i Lugano, der er nærmeste Station ved italiensk Territorium, medens Import fra Frankrig lagres i Genf.

Forretningerne fra Tyskland, Belgien og Skandinavien vil gaa til Zürich, indtil det mellemeuropæiske Flodkanalsystem, der vil faa et Centrum i Basel, vil gøre det fordelagtigt ogsaa at lægge et nyt Depot i denne By. Udgiften ved disse Depoter vil være minimal; Belaaning kan ske hos Bankerne, og med en Organisation som den af os paatænkte, for Salg til Detailhandlere og Smaagrossister, er det nødvendigt, at Varerne altid gaar til den nærmeste Station, saaledes at ekstra Transportudgifter bliver undgaaet. Salget bliver derved ogsaa baseret paa eget Personale, hvad vi anser for at være af stor Betydning.

I Tilslutning til Kaffeforretningerne i Schweiz ligger vi i Forhandling med et Kafferisteri i Luzern, der eventuelt vil blive omdannet til et specielt lille Aktieselskab uden officiel Forbindelse med Selskabet i Schweiz, saaledes at vi, samtidig med at vi forsyner Grossister med Kaffe, ligeledes forsyner Kafferisteriet, der da gennem sin Salgsorganisation sælger til Restauranter, Kaféer og private Hjem.

Paa Grund af den overordentlige Stigning i Arbejdet, som gør det umuligt for en enkelt Mand at lede alle Enkelthederne uden at miste Overblikket, har vi tænkt os at overdrage en Del af Direktionsarbejdet

Direktionsberetning Nr. 9

til 2 Underdirektører, hvoraf den ene faar Kontrollen med Filialerne og Depoterne samt den indre Organisation, medens den anden faar Export-Organisationen, d. v. s. Ansættelsen af Personale i udenlandske Selskaber og Samarbejdet med Søsterselskaberne samt Realisationen af Hovedlinierne i det planlagte Organisationsprogram, hvad Udlandet angaar.

Endelig maa vor *Speditionsafdeling*, der ikke har svaret til Fordringerne, i nogen Grad omorganiseres.

Punkt 6.

Diverse Debitorer.

Disse beløber sig til ca. 10 Millioner Lire ultimo Februar.

Punkt 7.

Kontorer og Personale.

Da vi ikke kan faa Lokaler nedenunder vort nuværende Kontor, søger vi at leje et andet Kontor i Nærheden. I Catania har vi faaet Lokaler ovenover vort nuværende Kontor, medens vi saavel i Triest som i Zürich har faaet indrettet pæne Kontorer.

Punkt 8.

Diverse.

Øvrige Punkter intet særligt at bemærke.

Jeg skal ikke knytte nogen Kommentar til ovenstaaende, der er en enkelt af de mange Direktionsberetninger fra Firmaerne under Det Transatlantiske Kompagni. Den vil i sig selv vise, hvor ugørligt det vilde være at give en nogenlunde fuldstændig Oversigt over vore samlede Forretninger indenfor en Dagbogs snævre Ramme.

At disse Forretninger optager min Tid i den Grad, at jeg forholdsvis sjælden og kun ved meget spredte Notater kan beskæf-

Dagbogsblade

tige mig med denne lille Bog, vil imidlertid enhver uden Vanskelighed forstaa. Nu da Sommeren nærmer sig, maa jeg ogsaa under disse kritiske Verdens-Forhold, hvor alle Kræfter tiltrænges, se at opnaa lidt Hvile og Forfriskelse ved mine sædvanlige Søndags-Sejladser. Jeg skal imidlertid senere prøve at give en nogenlunde samlet Opstilling over vore Firmaer i deres nuværende Udvikling. Men dertil maa da vælges nogle Dage, hvor jeg har virkelig god Tid.

Sunshine hejser sine Sejl for
Sommeren 1920.